ATEITIS

6-7

USTRUOTAS
NESINIS
KSLEIVIŲ
URNALAS

6-7

ŽELIS - LIEPOS
9 3 5
TIEJI METAI

TURINYS

Pr. Dovydaitis — Lietuvos moksleivijos tikrieji keliai ir šunkeliai . 265
Buvęs studentas — Kur studijuoti 270
Kazys Zupka — Kaimo mergaitei (eil.) 272
K. Grigaitytė — Gegužės popuri (eil.) 273
Juozas Povilonis — Naktis dvaro rūmuose 274
K. Augas — Kaip ekskursuosime 281
K. Žirgulis — Nujautimas (eil.) 283
K. Bradūnas — Mūsų žemėj (eil.) 283
Dr. Tihamér Tóth — Religija ir mūsų laikai 284
Eug. Matuzevičius — Motinai (eil.) 288
A. Andriuškevičiūtė — Čia ir pas mamą (eil.) 288
Br. Kulys — Aleksandros lėlės 289
Petras Zablackas — Regėjimas (eil.) 293
Balys Raugas — * * * (eil.) 293
Ant. Vengrys — Pažinkime Vilniaus kraštą 294
Stud. J. Lūža — Studijuokime Dotnuvoj 303
K. Z. — 45 minutės V. Teatre 304
J Gobis — Tomas Morus 315
K. Augas — Ateitininkų 25 metų jubiliejaus kongresas Telšiuose . . 320
Mūsų mirusieji (a. a. J. Navickas ir P. Tarvydas) . . . 322
Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros. naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos.

„ATEITIES“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 15 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams met. 6 lit. — pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 20 lit. — pusmečiui 10 lit. — Moksleiviams perpus pigiau. Paskiras numeris 1,75 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
pirmadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 val.

Jau paskutinį kartą

šiais mokslo metais primename dar neapsimokėjusiems „Ateities“ skaitytojams ir platintojams, kad kartu su šių mokslo metų pabaiga baigiasi ir laikas apsimokėti už š. m. I-mą pusmetį siuntinėtą jų vardu „Ateitį“. Visus, kurie iki š. m. birželio mėn. 15 d. neatsilygins, teks laikyti nasąžiningais ir tokiems ateinančiais mokslo metais skolon žurnalo nebesiuntinėsime.

Ateities Adm-ja

„Žaibo“ sp. Kaune, Duonelaičio g-vė 24, tel. 20, 89, 35-35

Pradėsim gegužines

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ TIKRIEJI KELIAI IR ŠUNKELIAI *)

Kas buvo tarp 50 ir 25 metų atgal

Prieš 50 su viršum metų prasidėjo gyvesnis lietuvių tautinis atgimimo darbas. Jo pradžia priimta laikyti „Aušros" laikraščio pasirodymas 1883 metais. Vadinasi, buvo pradėtas didžiausios reikšmės darbas, tautiškai susipratusios lietuviškos inteligentijos bendromis jėgomis dirbamas. Iš jo reikėjo laukt Lietuvai kogražiausių vaisių. Bet, deja! „Aušra" išgyvuoja tik 3 metus ir 1886 m. ji numiršta, t. y. sustoja ėjusi. Kas buvo atsitikę? Nagi „Aušra" buvo tapusi panaši į tą pasakėčios vežimą, kurį buvo įsikinkę vežt gulbė, lydeka ir vėžys. Vežimas, aišku, nejudėjo, nes gulbė jį traukė aukštyn, lydeka — gilyn į vandenį, o vėžys stūmė atgal.

Sumanymas organizuot tokio laikraščio leidimą ėjo iš visų to meto Lietuvos inteligentų; šiuo reikalu turėjo bendrą kalbą, pav., ir studentas J. Šliūpas (dabartinis ateizmo ir materializmo tėvas Lietuvoj) ir kun. A. Baranauskas (vėliau buvęs vyskupas).

Pačią „Aušros" dvasią gali būdinti vedamasis pirmojo numerio straipsnis, kuriame, pav., randame įrašytą tokį posakį: „Per ilgus... amžius mūsų giminė taip buvo paniekinta ir prispausta, jog už tiesą dywitis reikia, kad tik per wieszpaties malonę jiji iki szei dienai dar gywa liko!" Straipsnio pabai-

*) Tęsinys iš „Ateities" 5-jo N-rio

goje sakoma, kad darbą dirbsime „su wieszpaties pagalba". Vadinasi „Aušros" redaktorius Dr. J. Basanavičius šiame straipsny pasireiškia kaip religiškos pasauližiūros žmogus.

Tačiau „Aušros" bendradarbio J. Šliūpo straipsniuose tuoj prasidėjo reikštis religijos įžeidinėjimas. O kai Šliūpas paėmė „Aušrą" redaguot, tai tuoj atsirado ir „socializmo kvapo" (Basanavičiaus žodžiai). Išėjo taip, „kad ir trumpalaikis J. Šliūpo redagavimas nustatė Aušros likimą, užbaigė skilimą pačių aušrininkų tarpe, įvairias grupes įtikino negalint bendrai dirbti ten, kur liečiami tikybos ar politikos klausimai, privertė jas galvoti apie savarankiškų laikraščių organizavimą, baigė romantinį Aušros laiko tarpą" (Liet. Encikl. II, 332). Vadinasi, Aušra paliovė ėjusi todėl, kad to meto Lietuvos inteligentija jau buvo susiskaldžiusi pagal pasauližiūras ir viename laikrašty dirbti nebesutilpo.

Kurios rūšies būta to susiskaldymo? Nagi, kad šalia lietuviškos katalikiškos inteligentijos, naturaliu keliu išaugusios iš Lietuvos katalikiškos liaudies, šiuo metu jau būta ir lietuviškos nekatalikiškos, net antikatalikiškos inteligentijos.

Kaip tenka žiūrėt į tokį reiškinį, kad katalikiškos lietuvių tautos inteligentija pradėjo darytis katalikybei abejutė ar net jai priešinga? Nagi lietuvių tautai šitai buvo skaudi tragedija, nes, — kaip sako prof. Eretas, — „tautos smegenys pradėjo galvoti kitaip, kaip elgėsi jos kūnas" (Liet. Kat. Mokslo Akad. Suvažiavimo Darbai I, 120). O tokiais atvejais, kuomet kūno veiksmai pradeda nebesiderint su direktivomis, einančiomis iš galvos, iš smegenų, tuomet jau organizmo, t. y. gyvo kūno gyvenimas darosi nebenormalus. O ir tauta bei visuomenė yra į organizmą panašus padaras.

Kuri buvo to, lietuvių katalikiškai tautai labai žalingo ir skaudaus, reiškinio priežastis? Kas suskaldė beprasidedančią formuotis lietuvišką inteligentiją praeitojo šmtmečio antrojoj pusėj? Tatai padarė *lietuvių mokslą einančio jaunimo apsikrėtimas nekatalikiškomis ir antikatalikiškomis idėjomis per to meto rusiškąsias mokyklas, kurias tas jaunimas lankė.* O pačios tos idėjos į rusų mokyklas buvo vėl ne pačioj Rusijoj gimusios, bet atėjusios iš vakarinės Europos.

Mat, vakarinė Europa, kurią, per daugel amžių dirbdama ir daugel aukų sudėdama, Katalikų Bažnyčia buvo apkultūrinusi ir apcivilizacinusi, vadinamiems naujiesiems laikams beprasidedant buvo pasielgusi kaip nedėkingi vaikai savo tėvų ir auklėtojų atžvilgiu: Vak. Europoj radosi žmonių, kurie pradėjo savo auklėtojai reikšt nedėkingumą, ją niekint, netgi ją šmeižt ir kaltint visai neteisingais kaltinimais. Taip darė ypač nuo vadinamojo humanizmo (15—17 šimtm.) laikų kilusios, prieš katalikybę nukreiptos srovės, kurios po įvairių vingiavimų šiandien yra priėjusios savo galutines išvadas rusiškame arba taip pat ir meksikiškame bolševizme, kurio gyvendintojai yra

pasiryžę išnaikint viską, kas turi bent kokio ryšio su Dievu, su Kristum, su religija apskritai ir katalikybe ypatingai.

Katalikybei priešingumas vakar. Europoj augo maždaug šiokiais etapais: humanizmas pagimdė reformaciją, reformacija — racionalizmą, racionalizmas — liberalizmą, liberalizmas — socializmą, socializmas — markizmą, markizmas — bolševizmą. Nuo šios, taip sakant, vyriausios, magistralinės krypties 19-me šimtmety dar buvo atsišakojusios ir daug šalutinių antikatalikiškos galvosenos srovių, kaip, antai, darvinizmas (materialistinis evoliucionizmas), individualizmas (ničizmas) monizmas (hekelizmas), materializmas, pozitivizmas, agnosticizmas, modernizmas (jau šiojo šimtmečio pradžioj).

19-me šimtmety šios srovės buvo pasiekusios ir Rusiją, kurios inteligentija jas buvo parsigabenusi iš vakar. Europos. Mat, Rusijos inteligentijoj buvo kilęs vadinamų „vakariečių" (zapadniki) judėjimas, reikalavęs mokytis iš vak. Europos. Europon tat ir vyko daug rusų inteligentijos semtis iš ten mokslo šviesos. Bet, deja, tik retas kuris rusų inteligentas patekdavo į tas vakar. Europos šalis, kuriose jie galėjo pamatyti ir įvertint katalikybės tikrąją reikšmę. Didžioji dauguma tos inteligentijos pasiekdavo tik protestantišką, tuomet socializmo ir jį lydėjusių antikatalikiškų srovių prisigėrusią Vokietiją. Jiems čia buvo jau ir visa Europa!

Šioks rusų inteligentijos elgesys buvo panašus į elgesį vieno anglo, praeitame šimtmety atsilankiusio į Rusijos sostinę Petrapilį ir nuėjusio apžiūrėt vieną labai išgarsėjusį muziejų (Eremitažą). Tas juokdarys anglas įėjo į tos įstaigos puikų vestibiulį (nusirėdomąjį), nusivilko viršutinius drabužius, nusimovė kaliošus, priėjo prie laiptų, kuriais einama aukštyn į pačius muziejaus kambarius, pažiūrėjo, pastovėjo, apsigrįžo atgal, atėjo prie savo paliktų drabužių, paprašė juos paduoti ir pradėjo rėdytis rengdamasis išeit. Nustebusių paklaustas, kodėl jis nėjo paties muziejaus apžiūrėt, atsakė: jo manymu, jau pats vestibiulis ir laiptai yra toki gražūs, kad pačiame muziejuje nieko gražiau nebūsią; dėl to jis ir grįžtąs atgal pasigėrėjęs vien tik laiptais... (Šitą giliai prasmingą anekdotą girdėjau iš vyskupo P. Būčio, kalbėjusio šių metų Ateitininkų Sendraugių konferencijoj).

Taip elgėsi ir rusų inteligentai, vykdami į vakarinę Europą: ir jie nueidavo ten ne toliau, kaip tik iki laiptų, kuriais buvo nusileidžiama iš tos, didžiausių filosofijos mokslo, meno ir kitų kultūros brangenybių kupinos patalpos, kurios vardas: katalikiškosios Europos amžių kūryba. Tie rusai Europoj susipažindavo tik su tuo metu madiškomis, vakar dieną atsiradusiomis, antikatalikiškomis srovėmis bei srovelėmis, pasisemdavo iš jų „išminties" ir ją parsigabenę išsijuosę skleidė savo šaly, per universitetus ir gimnazijas.

Lietuvai likus be universiteto (rusams Vilniaus universitetą uždarius 1832 m.), tautiškai atgimstančios Lietuvos jauni-

mui teko aukštojo mokslo ieškot artimesniuose ir tolimesniuose Rusijos universitetuose: Varšuvoj, Tartuose (Dorpate), Petrapily, Maskvoj ir kituose. Čia tuomet perdėm viešpatavo antikatalikiška pozitivizmo, materializmo, nihilizmo dvasia. Ji buvo čia skleidžiama kaip paskutinis mokslo žodis. Jąja persiimdavo ir visi studentai, lietuvių neišskiriant. Rusijos universitetų auklėtiniai , nuėję į gimnazijas mokytojautų, paskui tą dvasią skleidė ir gimnazijose.

Lietuviai akademikai, berods, iš visa Lietuvoj gimnazijos mokytojo darbo negaudavo. Kaikurie betgi turėdavo laimės gauti darbo tokiose gimnazijose arti Lietuvos žemės, kuriose būdavo ir moksleivių lietuvių, kaip, antai, Liepojoj, Mintaujoj, Rygoj. Bet kadangi jie, tie lietuviai mokytojai, geriausiu atveju būdavo katalikybės atžvilgiu indiferentai, tai jie ir nepadėdavo lietuvių moksleivių religiniam sąmoningumui augti; jie padėdavo tik tautiniam jų sąmoningumui kilti.

Tipingas pavyzdys gali būt Mintaujos gimnazija praeitojo šimtmečio pabaigoj, kuomet čia (1888—1896 m.) mokytojavo lietuvių rašomosios kalbos tėvas J. Jablonskis. Tuomet Mintaujos gimnazijoj lietuvių moksleivių būdavo arti 30%. 1890—91 m. šioj gimnazijoj įsikūrė, žinoma, griežtai slapta, lietuvių moksleivių kuopelė „Kūdikis". Šiai kuopelei padėjo, žinoma su didžiausiu atsargumu, gyvuoti ir Jablonskis. Bet kadangi pats Jablonskis, baigęs Maskvos universitetą, grįžo Lietuvon iš jo tik kaip sąmoningas lietuvis, bet ne kaip lietuvis ir katalikas, tai, religiniu atžvilgiu pats būdamas indiferentas, jis neprisidėjo nei žodžiu nei pavyzdžiu „Kūdikio" narių religiniam sąmoningumui ūgdyt. O to rezultatas buvo štai koks: „Kūdikis" išauklėjo Lietuvai nemaža tautiniu atžvilgiu susipratusių lietuvių, kurie betgi nesugebėjo tinkamai įvertint katalikų religijos reikšmės individo, tautos ir žmonijos gyvenime. O religinį indiferentizmą kaikuriuose paskiau, laikui einant, pakeitė net apgailėtinas katalikų religijai ir Bažnyčiai neprietelingumas.

Kitas pavyzdys iš „Aušros" gadynės veikėjų gali būti Petras Kriaučiūnas, mokytojavęs Marijampolės gimnazijoj, vadinasi, pačioj Lietuvoj. Jis kad ir buvo rengęsis į kunigus ir išėjęs Petrapilio dvasinę akademiją, betgi religinei marijampoliečių moksleivių sąmonėi ar tik nebus prisidėjęs daugiau krikdyti, kaip stiprinti. Jis, pavyzdžiui, jau net žemesniųjų klasių vaikams rekomenduodavo skaityti darvinistinę literatūrą (šitai man pasakojo vienas jo mokinių). Vadinasi, ir tas didelis lietuviškas patriotas, netgi kandidatas į kunigus, religiniu atžvilgiu buvo tapęs katalikybei žalingas indiferentas.

Indiferentiškai, o dažnai ir neprietelingai katalikybės atžvilgiu būdavo nusistatę ir tie rusų universitetus išėję lietuviai inteligentai patriotai, kurie, mokslą baigę norėdami gyventi Lietuvoj tarp savųjų, buvo rengęsi vadinamoms laisvoms pro-

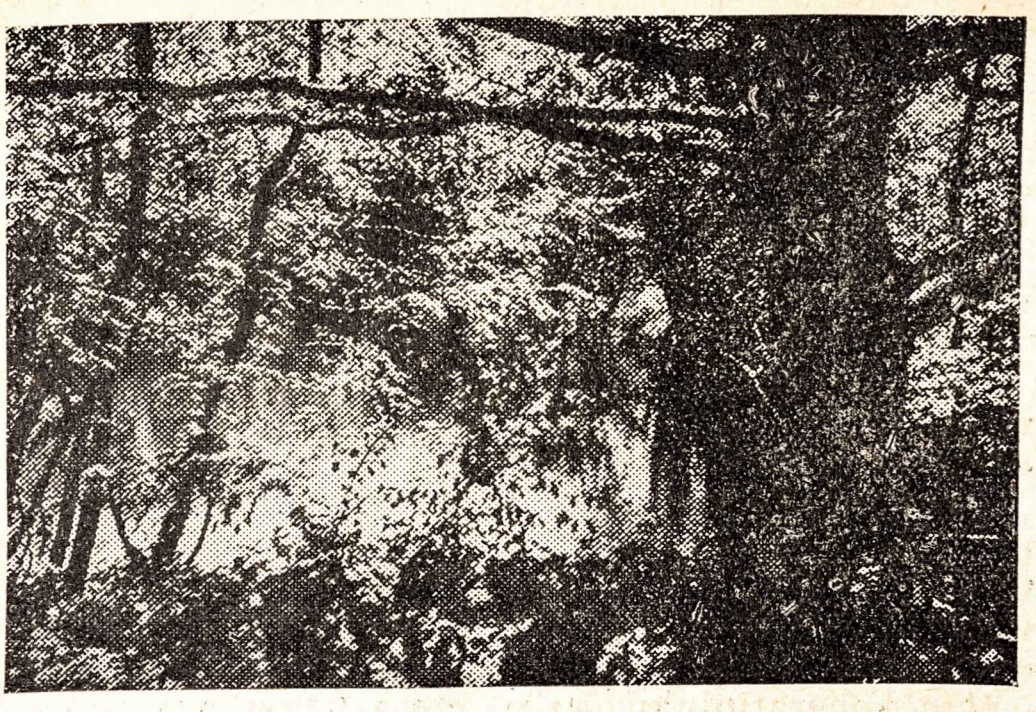

Vasara miško gilumoj Prof. S. Kolupaila

fesijoms (gydytojų, advokatų). Iš gydytojų mokslą išėjusių labiausiai yra išgarsėję Basanavičius, Kudirka, Šliūpas.

Dr. J. Basanavičiaus poziciją (jaunesniame amžiuj) katalikybės atžvilgiu gali būdint jo vedybos (1884 m. Vienoje). Kad ir jo sužadėtinė (Čekijos vokietė Gabrielė Eleonora Mohliūtė) buvo karšta katalikė, bet Basanavičius išreikalavo iš jos tuoktis vien civiliškai (Liet. Encikl. II, 1424).

Dr V. Kudirka medicinos mokslą ėjo Varšuvos universitete. Varšuvos inteligentija tuomet buvo didžiumoj pasidavusi pozitivisto Swiętochowskio įtakai. Jai pasidavė ir lietuviai studentai varšuviečiai.

J. Šliūpo religijos atžvilgiu neprietelingi nusistatymai, kaip matėmė, pasireiškė jau „Aušroj". Jam išsikėlus Amerikon, jis ten buvo vyriausias antikatalikiško judėjimo vadovas, versdamas lietuvių kalbon anglosaksiško ir vokiško materializmo bei pozitivizmo veikalus. Savo ištikimybę iki galui einantiems materializmo, pozitivizmo ir visiems kitiems ne tik antikatalikiškiems, antikrikščioniškiems, bet ir, apskritai, antireligiškiems kliedėjimams tas bedievybės veteranas Lietuvoj užakcentavo dar ir 1929 metais, kai jis išleido veikalėlį, kuriame, sekdamas vieno anglo mintimis, neigė Kristaus istoriškumą.

Po šios digresijos (atistolinimo nuo pradžioj kalbėtų dalykų) dabar mums bus visai suprantama, kad prieš 50 metų pradėtas „Aušros" leidimo darbas buvo panašus į gulbės, lydekos ir vėžio traukiamą vežimą, bus suprantama, kodėl tas darbas turėjo sustot ir kodėl vietoj vieno „Aušros" laikraščio, jau tuomet, draudžiamuoju spaudos laiku, Lietuvoj pradėjo eit keletas laikraščių. Kokiomis kryptimis pradėjo tie laikraščiai eiti, kalbėsime kitą kartą.

(B. d.) *Pr. Dovydaitis*

KUR STUDIJUOTI?

Daugumas baigiančiųjų gimnaziją abiturientų svajoja apie aukštąjį mokslą universitete. Tada prieš abituriento akis stoja labai reikšmingi dalykai: iš kur gauti pinigų aukštajam mokslui ir kur kokius mokslus studijuoti? Šiais sunkiais laikais pragyvenimo klausimas yra labai svarbus, bet nemažiau svarbus ir antrasis klausimas, kur ir ką studijuoti. Taigi dėl antrojo ir norisi pasakyti keletą žodžių.

Šiandien madoj mokslai labiausiai susiję su gyvenimo konkrečiais materialiniais reikalais. Todėl daug kas studijuoja teisę, komerciją, agronomiją, techniką, mediciną. Kuris abiturientų jaučia palinkimo anksčiau išvardintiems mokslams, tam neteks rinktis, nes tuos mokslus atstovaujančių mokslo įstaigų tėra po vieną. Komersantinių palinkimų žmogus stos į Komercijos Institutą Klaipėdoj, kas norės būti agronomu ar žemės ūkio koperatininku arba gera namų apyvokos žinove, tas - ta stos į Dotnuvos Žemės Ūkio Akademiją. Kas ketina būti advokatu, teisėju ir kokiu juriskonsultu, tas rinksis Teisių Fakultetą. Būsimieji gydytojai neturės kito pasirinkimo, kaip Medicinos Fakultetą, o būsimieji įvairių rūšių inžinieriai tegalės stoti į Technikos Fakultetą. Tas, kas norės studijuoti humanitarinius mokslus, tuos mokslus, kurie atstovauja dvasios kultūrą, tas turės progos rinktis tarp Humanitarinių Mokslų Fakulteto ir Teologijos-Filosofijos Fak. Filosofijos skyriaus.

Daugelis abiturientų ir šiaip žmonių nežino, ko galima mokytis Teol.-Filosofijos Fak. Filosofijos skyriuje, todėl čia ir norisi painformuoti abiturientus, kad rengdamiesi būti žurnalistais, mokytojais, istorikais, literatais, filologais ir filosofais, žinotų, ką jie gali rasti tame skyriuje. Jame galima išeiti nemaža tokių dalykų, kuriuos kai kas įsivaizduoja tesant Hum. Mokslų Fakultete. Antai, Teol.-Filosofijos Fak. Filosofijos skyriuoje yra lietuvių kalba ir literatūra. Tuos dalykus dėsto Dr. A. Salys ir p. J. Ambrazevičius. Kas norės gilintis į svetimąsias kalbas ir literatūras, tas taip pat čia ras ko studijuoti. Vokiečių kalbos ir literatūros srity jis turės vadovu prof. Dr. J. Eretą; o prancūzų kalbos ir literatūros dalykuose Dr. J. Grinių, o kas mėgsta antikines klasikines kalbas (graikų, lotynų) ir literatūras, tas turės progos Filosofijos kyriuje pasinaudoti prof. M. Račkausko žiniomis. Be suminėtų kalbų ir literatūrų, čia galima studijuoti keletą istorijų: Lietuvos, naujųjų amžių, vidurinių amžių, senovės ir religijų istorijas. Jas dėsto prof. Dr. Totoraitis, prof. Pr. Dovydaitis, doc. P. Penkauskas, doc. Dr. Z. Ivinskis.

Teol.-Filosofijos Fak. Filosofijos skyriuje ypač plačiai yra pastatyti psichologijos ir pedagogikos dalykai. Tai ypač svarbu tiems, kas nori būti mokytojais.

Pedagogikos ir psichologijos mokslus dėsto prof. Dr. St. Šalkauskis, vyskupas Dr. M. Reinys, prof. Pr. Dovydaitis ir

Dr. J. Pankauskas. Kas domisi visuomeninėmis problemomis, tas šitame skyriuje galės studijuoti Dr. P. Dielininkaičio dėstomą sociologijos mokslą. Kas į pažinimo ir gyvenimo problemas nori pažvelgti iš pačių giliausių priežasčių ir ketina studijuoti filosofiją, tas Teol.-Fil. Fak. Filosofijos skyriuj turės plačiausių sąlygų gilintis į žymiųjų Lietuvos filosofų prof. St. Šalkauskio ir prof. Pr. Kuraičio mintis. Be plačiai dėstomų filosofijos sistemos ir filosofijos istorijos, yra dar gamtos filosofijos šaka, kurioje pagilintai nagrinėjami gamtos gyvenimo ir mokslo problemos. Tuos dalykus dėsto Dr. L. Bistras ir Dr. A. Juška. Taigi pasirinkimas studijuotinų dalykų yra nemažas. Tačiau kam ir šito neužtektų, tas gali laisvai pasipildyti iš kitų fakultetų, paimdamas vieną šalutinę šaką. Sakysim, kad prie liet. kalbos ir literatūros nori sau prisidėti rusų kalbą ir literatūrą, tas tą šaką gali paimti Hum. Mokslų Fakultete, o kas be istorijos dar norėtų pastudijuoti geografiją, tas tą šaką gali pasiimti iš Gamtos-Matematikos Fakulteto. Galima ir kitokių šalutinių šakų pasirinkti kitur.

Daug kas pastebi, ypač išstudijavusių Teol.-Filosofijos Fak., kad niekur nėra tokio artimo bendravimo tarp studentų ir profesorių, kaip Filosofijos skyriuje. Tai labai svarbu sėkmingoms studijoms, ir ypač naudinga jauniems studentams, kurie pirmaisiais metais jaučiasi gana nejaukiai universitete. Nepalankūs katalikams žmonės kartais ir nemaža blogo prišneka apie Teolog.-Filosofijos Fakultetą, tačiau tai žinant, pirma reikia pačiam įsitikrinti ir pasikalbėti su to Fakulteto studentais ir dėstytojais.

Į Teol.-Filosof. Fak. Filosofijos skyrių tikraisiais studentais priimami tie abiturientai, kurie atestate turi lotynų kalbos pažymį ir tie, kurie to pažymio neturi, bet kurie beidami mokslą per pusantrų metų išlaiko lotynų kalbos egzaminą iš aukštesniosios mokyklos kurso.

Čia nekalbama specialiai apie to paties Fakulteto Teologijos skyrių, nes abiturientai į jį tegali įstoti, kai pirma vienerius metus yra išbuvę Metropolijos kunigų seminarijoj. Į ją ir į Vilkaviškio bei Telšių seminarijas atviros durys visiems taurių sielų ir kilnių pasiryžimų jaunuoliams, kurie nori atsidėti šventajai Dievo ir artimo tarnybai.

Buvęs studentas

ATEITIES 8 NR.

išeis rugsėjo 1 d. raštus siųsti iki rugpjūčio 18 d. Tame nr. bus vasaros konkursų daviniai, be to, dovanų paskelbimas 1935/6 m. korespondencijų konkursui ir k. Tie, kuriems bus svarbu susižinoti su Redakcija atostogų metu (iki VIII.18 d.), rašo: K. Zupka, Zatuniškis, Vadokliai (paštas). Tuo adresu galima ir raštus siųsti.

KAIMO MERGAITEI

Mažo kaimo laimės
Čia nebesurasi,
Pamylėjęs nemylėsi
Pilko miesto sesę.

Degs širdis nuo kraujo,
Nuo širdies degs akys,
Bet nė žodžio tavo alkiui
Nieks nebus pasakęs.

Lenksi linksmą skvėrą,
Bulvaru nuskriesi
Ir bus miela pamatyti
Laimę einant dviese.

Bus džiugu matyti,
Gaila apsispręsti,
Ir suprasi, jog gyvenant
Tik šitaip teesti.

Į namus vėl grįši
Liūdnas savo minčiai. —
Ach, mieloji, kad pakluonėm
Vėl takus išminčiau.

Tavo vyšnių soduos
Aš pasmerkčiau miestą —
Tavo meile, tavo lūpom
Niekas nemylės taip.

K. GRIGAITYTĖ

GEGUŽĖS POPURI

Ar tu matai,
konvalijų krušos
kiek slėniuose pabiro?
Po pievų žiedelius
bitutės išnešios
tą šypsnį mūs
su meilės eleksyru.

Ir niekas neįspės
ir niekas nežinos,
kas pirmas čia ateis,
kerno tos pėdos ant rasų
gegužės rytmečiais,
jei žirgas nepames.

Rytoj buities šaltam pavėsy
tegu numiršta
šio ryto spinduliai,
tegu krūtinę skausmas plėšia...
Argi nebuvo laimė,
argi nebuvo ji?
Pavasaris giedojo
mum linksmą popuri!

JUOZAS POVILONIS

NAKTIS DVARO RŪMUOSE

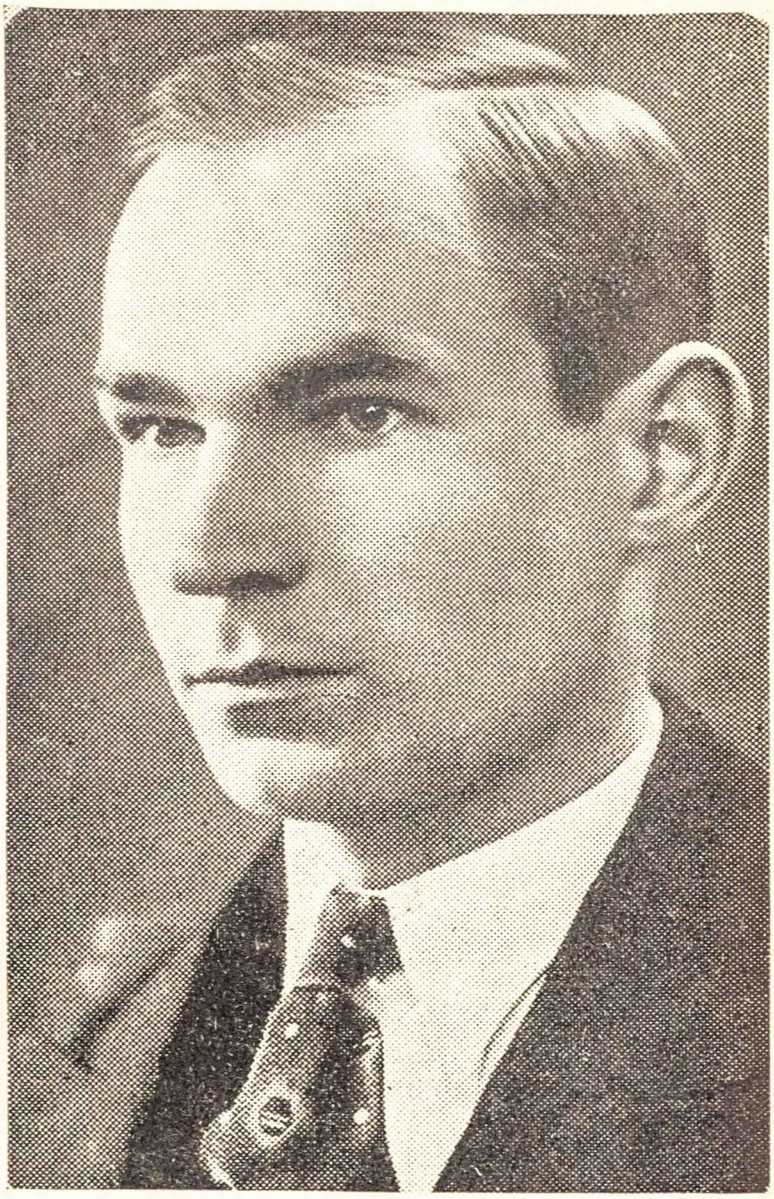

Juozas Povilonis, beletristas

Helei

Dvi basos moterys su grėbliais ant pečių prieina seno malūno žolėmis apaugusius griuvėsius, sustoja su juntamu susigraudinimu.

— Tai, Dieve, buvo laikai. Patiko ponui mergaitė ir baigta. Pasipriešino dar truputį ir štai — griūvėsiai tik iš namelių. Ir Dievas žino, kur juos pačius išgrūdo, sako, niekas nei matęs nei girdėjęs. O ta mergaitė vargšė!

— Tai ir jos neberado? — paklausia jaunesnioji susidomėjusi.

— Matai, kad ne, rytą tik liokajus atbėgęs, visas pabalęs... Nuėję vyrai nerado nė svečių, tik didžiausią netvarką, kambaryje negyvą poną, o koplyčioje pasismaugusį ponaitį. Nuo to laiko tie namai ir sugriuvo bestovėdami. Senesni kalba ir apie vaiduoklius...

Apsidairo moterys ir kyla iš pievų aukštyn.

Kelias vingiuotas ir baisus. Iš vienos pusės eina skardžiais

krantais didelis kalnas, apaugęs tankiais alksnių krūmais, tik aukštumoj matyti lyg švyturys — susibūrę stovi kelios eglaitės.

Iš kitos pusės staigus ir gilus tarpeklis, priaugęs visokių krūmų ir medžių, lyg kokia bedugnė. Pavasarį, kada iš laukų pradeda veržtis vanduo, tarp tų krūmų, tarpeklio gilumoje, gimsta ošimas ir tik toli putojantis vanduo išsilieja į lanką ir grimsta į upės vilnis.

Paėjus aukščiau — tiesiog malonu atsikvėpti: žemai — tarp gilių krantų, lankose ir karkluose paskendusi guli, kaip saulės atokaitoje besišildanti, blizganti gyvatė, gražioji Dubysa. Rodos, į tą jos siaurą juostą sutelpa mėlynas dangus, aukšti, pabėgę į mėlynas tolumas jos krantų miškai su paukščių dainomis, ir žaliosios kvepiančios lankos.

Nebesunkus ir nebaisus atrodo tas kelias, kuriuo kėleisi į viliojančių krantų aukštumą ir taip vėl graži ir miela, kaip Maironio dainose, atrodo blizganti tarp žalumynų Dubysa ir, rodos, daug laimingesnė yra ta dainuojanti lėtai liūdną meliodiją savo šakomis jaunutė eglaitė, kuri stovi dienas ir ištisas pilnojo mėnulio sidabrines naktis ir stebisi tuo nuostabiai gražiu reginiu ir klausosi paslaptingosios burtų pasakos.

Bet kas! Kažkoks keistas skambėsys pagauna ausį, lyg, rodos, sūtemoje kas skambintų nedideliu varpu.

Iš gilumos, nuo didžiųjų Dubysos verpetų, lyg iš senojo malūno griūvėsių pasigirsta žvangantis arklių bėgimas ir vis artėja.

Poilsis gėlėse
„N. Romuva"

„N. Romuvos“ Redaktorius Juozas Keliuotis, išleidęs filosofinį veikalą Visuomeninis idealas

Po valandėlės tirštas, lyg prakaito garas, oras, sumišęs su gėlių kvapu, paliečia veidą, ir keliu pralekia keturių arklių traukiamas vežimas. Tada iš Dubysos staiga pakyla palšas rūkas ir lyg skara viską padengia.

Tai pirmoji pilnaties naktis! — — —

Kažkoks šiurpas nukrečia visą orą.

Valandėlei gamtoje lieka tylu, kaip sunkiausioje minutėje. O dvaras paskęsta mėnesienoje. Didelė ir sunki praeitis paremia ranka savo žilą galvą ir susimąsto.

... Apleistos alėjos, pilni laukai naujo gyvenimo, naujų namų, kuriuose ilsisi po darbo pailsę šeimos ir sapnuoja gražią ateitį. Dvaro rūmai, prieš kuriuos pirmiau visi kaip vergai lenkė galvas ir su baime žvilgčiojo į jų langus, dabar sugriuvę ir tušti.

„Mūsų Laikraščičo“ Redaktorius Juozas Grušas, kurio romanas „Karjeristai“ sukėlė didelio susidomėjimo

Tik koplytėlė, kuri stovi prie kelio, saugoma kelių didelių guobų, nenustoja vis žmonių pagarbos. Kas keli metai ūkininkai sutaiso jos trupantį nuo lietaus ir vėjo tinką, nubaltina sienas, bet niekas iš jų neatsimena, kada paskutiniu kartu buvo atidarytos jos sunkios durys.

Moterys, eidamos vakare pro šalį, baimingai žegnojasi ir skuba, kad iš mažutės varpinės skylių neišlėktų koks baisus šikšnosparnis, ar sena pelėda, nutupusi ant palinkusio kryžiaus nepradėtų savo gązdinančio šaukimo.

— Juk žinai, kūma, nuo to laiko, kai rado čia negyvą ponaitį, įdėjo į grabą prie altoriaus ir užrakino duris, tai niekas dar nebuvo nei kojos įkėlęs... Dievas žino, kas ten dabar viduje yra ir kas ten dedasi... Kiti kalba, kad pirmą kiekvieno mėnesio pilnaties naktį čia dedasi baisių dalykų...

Ir praskuba pro šalį.

O mėnulis plačiu pluoštu prasiskverbia pro medžių lapus ir pro aukštą koplyčios langą pažiūri į vidų.

Altorius su dviem pusiau nudegusiom žvakėm, storu dulkių sluoksniu padengti paveikslai, tik viename aiškiai matyti barzdotas Dievo veidas ir liūdnos akys.

Iš lėto pasisuka mėnulis ir prie altoriaus laiptų apšviečia karstą, tuščią be jokių vainikų, rodos, dar laukia ko čia atnešant ir mėnesienos pluoštas lyg sustoja valandėlei.

Lauke, mažutėj varpinėj, klaikiu balsu susuokia apuokas. Kažkoks ūžesys pereina per medžius, per visą dvarą, atsikar-

toja tris kartus ir kol jis nutyla — jau nepažinsi dvaro... Nuo koplyčios iki rūmų alejoje sužydi kaštanai ir skaniu pavasario kvapu pripildo orą, šalikėsė baltais žiedais pasipuošia obelys ir vyšnios, o mūrai — kuriuose dieną miega tik šikšnosparniai ir sugriuvusiose sienose perisi žvirbliai, — atgyja, užsidega languose žiburius, pasigirsta puotos balsai ir prie durų atsistoja senutis tarnas.

O mėnuo vis dar žiūri į karstą, į storą dulkių sluoksnį, kurį staiga pajudina lyg kieno stiprus kvapas, ir sekundės tukstelėjimu karstas atsidaro. Mėnulio šviesa truputį nublanksta, kai čia pat atsistoja išbalusiu veidu ponaitis, pasitaiso prie šono špagą ir atsisuka į duris. Tada sunkios, jau ilgą laiką žmogaus ranka nevarstomos durys sugirgžda ir plačiai atsidaro. Ponaitis tvirtu žingsniu išeina ir per kvepiančią žiedais aleją žengia į rūmus. Valandėlei sustoja, apsidairo, pasiklauso pro langus besiveržiančios muzikos ir įeina. Čia jam vergiškai nusilenkia tarnas ir atidaro duris.

II.

— Dabar, sūnau, jau nebesuks ratas malūno girnų ir tavęs nebevilios...

— Manęs?

— Taip — girtas, svirdinėja visagalintis dvaro ponas prieš savo sūnų. — Taip, aš įsakiau užgriauti malūną, išversti pylimą, senąjį mužiką išvaryti, o gražuole — man. Ji...

— Tau? — ir greitai griebia sūnus špagos rankeną.

— ... ji dainuos kaip kanarėle ant mano lango... O ta proga, sūnau, šiandien linksminkis.

Ir nusvyravo koridoriu girtas ponas. Sūnus valandėlę pastovi, pajudina špagą ir greitais žingsniais pasivėja tėvą.

— Bet, tėve, dar tik savaitė, kai palaidojom motiną...

— Ir aš tą žinau... Aš tą parsivežiau iš Varšuvos... greit mirė, o šita gražuolė, kaip iš girių paukštė. Sūnus dėl jos rasas mindavo, o tėvui to nereiks...

— Tu ją turi?

— Ar manai, kad ne aš valdovas savo žemės ir žmonių... einu parodysiu — jis paima sūnų už rankos ir veda į motinos kambarį. Sūnus nerimsta, jį muša prakaitas. Kada atidaro kambario duris ir kampe ant dyvono pamato išvargintą, suveitais plaukais ir baime žibančiomis akimis mergaitę, persigąsta sūnus ir apsidairo, o ji paslepia veidą. Jis pažiūri į savo tėvą, lyg galvodamas perverti jį vienu špagos smūgiu ir palikti čia pat parkritusį ant grindų... Jis atstumia tėvą ir pribėga prie jos.

— Ach, Severi, kodėl aš nežinojau!.. Ir jis daugiau nieko nebegali pasakyti.

Tėvas prieina prie staliuko, paima motinos gedulu aprengtą paveikslą, numeta žemėn, sudaužo stiklus ir paspiria koja į šalį.

— Na, gražuole, — kreipiasi į išsigandusią mergaitę, — dar nepersirengei, štai padėjau puikiausius rūbus, šiandien linksmybės naktis..., bet tu, sūnau, eik pas svečius... šiandien džiaugiuosi.

Išeina jaunuolis bejėgis, lyg čia jau nebūtų likę ko veikti. Bet kur? Pas svečius, kurie girti baigia paskutinę jų gyvybę? Ne! Jis išeina į balkoną ir pasižiūri į tolį mėnesienos nulietais laukais. Ten rūkuose paskendus Dubysa ir girdėt, kaip per išardytą malūno pylimą veržiasi vanduo ir nebesisuka sunkus ratas, tik kažkokia gaili rauda klįsta po sidabrinę mėnesieną ir erzinančiai gula į jo širdį. O pirmiau —

... ten gražioji Severi, sėdėdama ant pylimo, dainavo šniokščiančiam upės vandeniui ir laukė krantais atslenkant dvaro ponaičio, kuris ilgas valandas prasėdėdavo prie jos, žaisdamas ilgomis kasomis ir kalbėdamas apie meilę... Žuvys gyvai šokinėjo ramiam tvenkinyje, o mėnuo pilnu veidu šypsojosi tarp sukeltų mažų bangelių. Jis tada žadėjo ją ginti nuo milijono žmonių, nuo žvėrių ir nuo visko, kas pasitaikys jų kelyje, o dabar — jis negali apginti nuo žemų tėvo pasityčiojimų.

Ir jame virė pasiutimas. Jis suspaudžia rankoje špagą ir bėga per kambarius.

Jis sustoja prie motinos kambario, o ten įšgąstingas maldavimas ir šauksmas — gelbėkit! Jis šoka vidun, griebia savo tėvą nuo kankinamos mergaitės ir smeigia jam į krūtinę špagą. O mergaitė, lyg bijodama matyti paskutinę agoniją, išslenka pro duris ir dingsta. Kada sūnus pakyla nuo lavono, jau jos niekur nėra .

— Severi! — jis sušunka kambariuose.

— Severi! — jis sušunka balkone nakčiai, kuri juodais šešėliais pradeda dengti namus.

— Severi! — atsikartoja kažkaip namuose ir lauke, bet daugiau nieks neatsiliepia.

Jį paima siaubas. Jis nubėga į šokių salę. Pamatę ant jo rankų kraują, visi išsigąsta ir pasitraukia į kampus.

— Prakeikimas! — jis klaikiai sušunka ir vėl išbėga.

III.

Antru kartu koplyčios bokšte sudejuoja apuokas. Balsas sudreba, suvaitoja dvare ir nuo medžių pradeda kristi lapai. Rūmuos nutyla juokas ir pilki išgąsčio veidai pradeda slankioti sienomis. Kai kas dar geria paskutinius stiklus ir tyliai be balso stato juos atgal. Girtos moterys užgesusiuose muzikos aiduose baimingai glaudžiasi prie vyrų, ir visi jaučia atslenkant kažką baisaus, naikinančio.

Laikrodis nekantriai slenka nuo vieno brūkšnelio prie kito, kiekvienu nauju kirčiu didindamas nerimą. Beliko tik trys.

Staiga sužiūro vieni į kitus, mirštančio atodūsiu suskamba balsas margoj portepijono klaviatūroje. Juokas paskląsta salėje.

Visi lyg kvaitulio pagauti griebia taures, kelia paskutinį tostą...

Pro duris, niekeno nepastebėtas, išbėga ponaitis. Senutis tarnas nespėja jam nusilenkti. Jis bėga kiemu, kaip beprotis, alėja, kurios medžių žiedai, kaip stebuklingi žibūrėliai, jau pradėjo gesti, kristi ant purvino tako ir nykti.

Sustoja ponaitis prie koplyčios ir susimąsto. Kažkur toli, miglos padengtoje palaukėje pasigirsta tyli baudžiauninkų daina, kaskart vis galingiau stiprėjanti. Jį apima siaubas ir baimė kažko... O ten — ant malūno griuvėsių pasigirsta gaili rauda.

Jis metasi prie koplyčios durų. Dideliu triukšmu užsitrenkia jos ir užsirakina.

Pro kitą langą pažiūri mėnuo į vidų. Vėl taip pat altoriuje stovi dulkėti paveikslai, tik senojo Dievo akys liūdnai žiūri į karstą, kurį dengia lygus dulkių sluoksnis.

Trečiu kartu sušunka apuokas. Užgęsta žiburiai ir rūmai vėl pavirsta griūvėsiais, į kuriuos baigiantis nakčiai sulekia bjaurūs šikšnosparniai ir pelėdos. Alėja vėl prabėga žvangėdami arkliai ir klaikiu greitumu pasineria Dubysos ūkanose.

Rytų danguje pasirodo pirmoji dienos pašvaistė, dirvose sukyla vyturiai, o klampiu dvaro keliu, trindamas akis, varo galvijus mieguistas piemuo. Toli laukuose pasigirsta plakamų dalgių garsai, linksmo piemens daina ir vėl prasideda nauja gyvenimo diena su žmonėmis, kurie kuria vis didesnį, vis gražesnį gyvenimą.

Liūdnas dvaras ir sugriūvę mūrai vėl keliasi iš migloto ryto, kaip atstumtas, nusidėjęs vaikas.

Taip viskas kartojasi vienos mėnesio pilnaties naktyje.

Ateina darbininkai ir su didelėmis geležimis ardo sienas.

— Girdėjau, jeigu neperšventins šitos koplyčios ir negalės sekmadieniais atvažiuoti kunigas, tai nugriaus. — Kalba vienas darbininkas, lauždamas mūrą.

— Griaus, — pritaria kitas ir smarkiai lomu suduoda į sieną.

Iš palėpių išskrenda naktiniai paukščiai ir kaip akli krenta sodų medžiuose.

— Ot, baidyklės! — nukeikia darbininkas.

Karste, rodos, sukrūta lavonas, o altoriaus paveikslas dar liūdniau žiūri, tik saulės spindulys, pralaužęs tankias medžių šakas įkrenta į vidų ir baigia baugų nakties sapną.

ELĖRAŠČIŲ KONKURSAS VASARAI

Už geriausius religinius, apie Lietuvą (aktualijų, visuomeniniais, socialiniais ir k. motyvais) ir vasariškos nuotaikos eilėraščius paskirta šešios premijos naujausiais ir geriausiais šių metų lirikos leidiniais. Konkurse dalyvauja tik moksleiviai. Užklijuotame vokely įdeda tikrąją pavardę ir slapyvardę. Rankraščiai turi būti ne paties ranka parašyti. Eilėraščių siųsti galima bent po kelius iki VIII.18 d.

Iš teoremų valdžios ištrukę Prof. S. Kolupaila

A. AUGAS

KAIP EKSKURSUOSIME

Mes jau susigyvenome su mūsų krašto pažinimo idėja. Vos tiktai sušilus orams, mūsų planai krypsta į vasarą, mes galvojame ir svajojame, kaip daugiau galėtume aplankyti Lietuvos vietų, labiausiai, gi, kaip galėtume pasiekti mūsų pajūrį, mūsų mylimąjį Klaipėdos kraštą. Daugelis mūsų jau matė įdomiąją Neringą, skalavosi jūroje, ar tai su „Gamtos draugu" ekskursuodami ar kitu kuriuo būdu, bet dar kartą ir dar kartą aplankyti Mažąją Lietuvą, paklaidžioti Lietuvos Sacharoje visada bus jaunojo lietuvio svajonė. Šįmet ypač daug ruošiasi pajūrį pasiekti. Kad būtų patogu ir nereiktų badauti pas žvejus pakliūvus, kur maistas ir kitkas yra žymiai brangiau, mes jau

Vasara paupiuose Prof. S. Kolupaila

žinome, kad reikės pasiimti maisto ir kitų smulkmenų, be kurių kasdien neapsieiname. Bet taip pat mes turime

gerai ir labiausiai įsidėti į galvą, kaip mes elgsimės šitame apvokietintame mūsų krašte, kuo mes, ieškodami įspūdžių, patarnausime savo tėvynei, kiek lietuviškojo entuziazmo sukelsime mūsų Mažosios Lietuvos broliams ir sesėms.

Labai maži reikalavimai išplauks iš visų šių iškeltųjų klausimų. Pirmiausia: *būkime sąmoningi.* Nes dažnai moksleivis, nuklydęs Klaipėdos kraštan nori išbandyti savo žinias vokiečių kalboje ir ima regzlioti nei šiokį nei tokį rezginį. Jis įėjęs parduotuvėn kreipiasi vokiškai ir skerečioja rankomis. Jis užėjęs pas ūkininką ar žveją taip pat vokiškai bando... Nori pasipraktikuoti, prasilavinti. Juokinga. Perdien, per savaitę ar dvi neišmoksi kalbos. O kaip bus, jei tu, Lietuvos vaikas, kal binsi lietuvį vokiškai (ir taip dažnai esti), jei tuo savo apsiėjimu duosi suprasti, jog mes manome, kad Klaipėdos krašte daug ko vokiško yra. Taip daugiau nebebus! Klaipėdos krašte nė žodžio vokiškai. Klaipėdos kraštą mes turime atlietuvinti. Parduotuvėj, įstaigoj, šeimoj, kur tik mūsų beekskursuojančių koja įžengs, mes kalbame tik lietuviškai, mes turime reikalauti lietuviškosios kalbos. Ekskursuodami didelesniais būriais, mes dainuosime lietuviškas dainas, savo jauna ir laisva dvasia mes plačiai skambėsime po savo kraštą. Nes to reikalauja mūsų viso krašto atgimimo tautinis entuziazmas. Mes esame idealistai ir keliaujame po kraštą ne vien savo egoistinių polinkių vedini. Kiekvienas darbas yra stengimasis visai mūsų Lietuvai. Tai neužmiršime mes šios vasaros gražiose ir linksmose ekskursijose, įdomiose kelionėse.

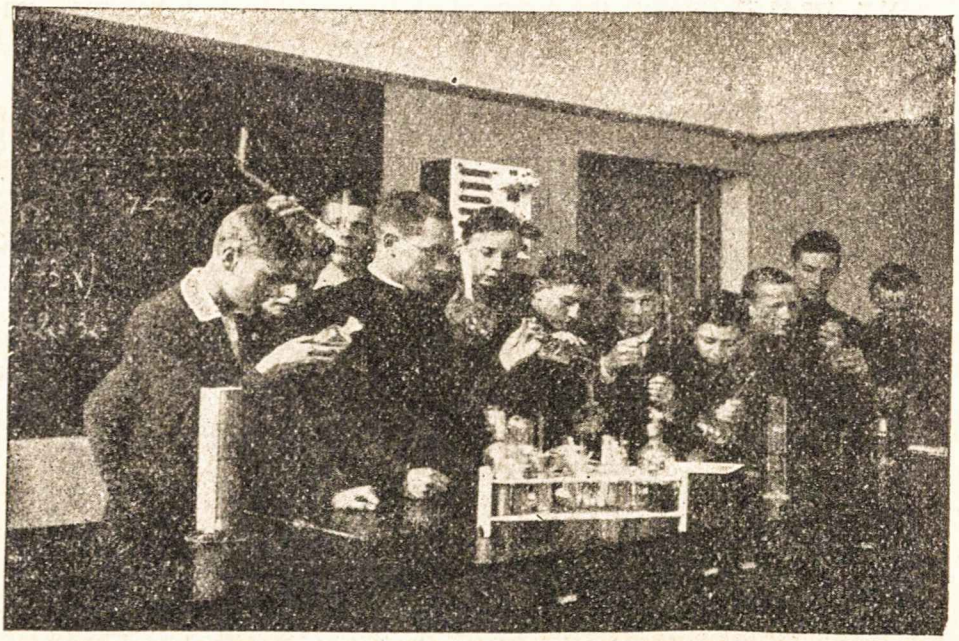

Pamoka T. T. Jėzuitų fizikos kabinete

K. ŽIRGULIS

NUJAUTIMAS

Nebekvepės jau šventas sodas
Pavasariais žaliais.
Ir vario šauksmas nusibodęs
Nebegraudins jau vakarais.

Ir viskas grius ir viskas keisis —
Gyvenimo bus nauja architektūra.
Tik prisiminsiu, kad buvo dienos kadaise,
Kaip angelai už baltųjų mūrų.

Gal eidamas suklupsiu
Ir širdį sopuliu pagirdysiu nesykį,
Bet tu, širdie, nebesiskųsi
Ir niekam nieko nesakyk...

K. BRADŪNAS

MŪSŲ ŽEMĖJ

Ei, valuž, po lauką,
Ei, valia, po šilą...
Debesėliai plauko
Anta marių tyliai.

O mūs žemėj dainos,
Saulė mūsų gryčioj,
Naktį žvaigždės eina,
Dangumi nuklysta.

Laimė greit ateis čia —
Į sėklyčią kviesim, —
Jai užmigti leisčiau
Obelų pavėsiuos.

O viršūnėm vėjas
Paklausyk, ką ūžia,
Upėmis kas liejas,
Juokiasi giružėj.

Ei, valuž, po lauką,
Ei, valia, po šilą...
Debesėliais plaukia
Džiaugsmas iš už mylių.

DR. TIHAMÈR TÔTH

RELIGIJA IR MŪSŲ LAIKAI

Širdinga pamoka

Kai aštuntokas baisiai apsiriko

RELIGIJA IR AUTORITETAS

Tikėjimas skelbia „nėra jokios valdžios kaip tik iš Dievo ir kuri yra, turi paklusti Dievui". Čia ir glūdi autoriteto paisymo pagrindas. Gi autoritetas valstybėje yra svarbiau-

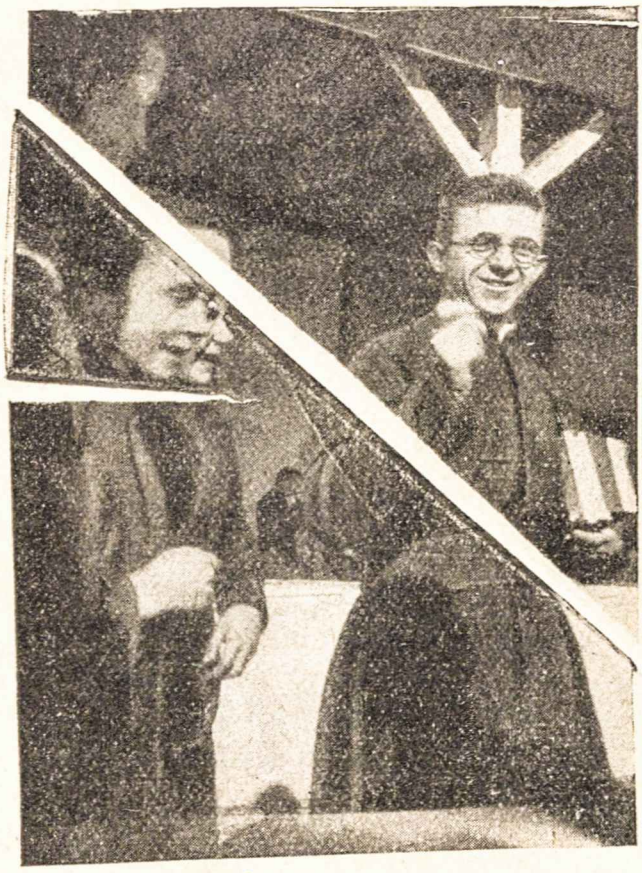

Nebesuspėjo pabarti

Išleidęs trečią eilėraščių knygą Upokšniai šnera

sioji sąlyga. Prieštaravimo dvasia mūsų visuomeniniame gyvenime daro didžiausios gėdos. Šiandien jaunoji karta didžiuojasi paniekindama jai rodančiųjų kelią autoritetą. Autoritetą niekinanti dvasia yra tapusi tartum 20 šimtm. dvasiniu gripu. Gi religija tai ligai priešpastato savo tezę. Kurioje tautoje dar yra gyvas Dievo garbinimas, ten yra šventa priesaika, ten yra šventai saistantieji pažadai. Tikrai „iustitia est fundamentum regnorum", o kiekvieno tesingumo pamatu yra religija, tikėjimas.

Be autoriteto gerbimo negalima valdyti jokios žmonių draugijos. Valstybė čia negali nieko įgalioti, jei žmogus nėra įpareigotas iš Dievo. Kas savo Dievą išduoda už trišdešimt sidabrinių, netenka stebėtis, kad jis pats tėra vertas ne daugiau dvidešimties.

Autoriteto gerbimas remiasi ketvirtuoju Dievo įsakymu, gi žemiškoji pagarba pirmaisiais trimis dieviškojo autoriteto įsakymais. Kas nori gerbti autoritetą — turi pripažinti ketvirtąjį dekalogo įsakymą, tuo ir pačią religiją.

Kiekvieno nenuoramos, kiekvieno revoliucionieriaus pirmasis darbas — autoriteto principo palaidojimas ir šio principo laužymo nepaisymas. Net komunizmas neapsiėjo be autoriteto principo, ir tai nors iš jo padarė tik karikatūrą ir pavertė jį

žvėriško terorizmo jėga. Čia aiškiausiai buvo įrodyta, kad autoriteto principas negali būti be religinio pagrindo. Tauta, kuri remiasi vien paragrafais ir granatomis — vaikšto ant kriūkių.

Pažvelgę į šių dienų žmoniją, tikrai galėtume pasakyti Hipponos vyskupo šv. Augustino žodžiais, kuriuos jis taikė galingoms anų laikų pagoniškoms valstybėms: „Tik toji visuomenė gali būti laiminga ir patenkinta, kurios viešpats yra teisingumas, kurios įstatymas — meilė ir kurios galutinis tikslas — amžinybė".

RELIGIJA IR AUKLĖJIMAS

Nė vienoje srityje valstybė nejaučia taip apčiuopiamai religijos reikšmės kaip aulėjimo srityje.

Prieš karą jau buvo kalbama apie pilietinį auklėjimą; auklėjimu norėta paruošti tikrų valstybės piliečių. Bet neturime išleisti iš akių sąlygos, kad be doros negali būti gero piliečio.

Ir drąsiai galime tvirtinti, kad negali būti didžio politiko visai be religijos. Nes tik tada siela, pajutusi Apvaizdos tvarkančią ranką bei savo nepajėgumą, suliepsnos religijos šviesia liepsnelė (pav., Kromvelis, Napoleonas, Bismarkas). Religija priduos akims budrumo, apsaugos nuo klaidingo optimizmo, nuo utopijų.

Norint pilnai išnagrinėti religijos ir auklėjimo santykius reikia pirmiausia įrodyti religijos ir doros priklausomumą ir laisvosios doros nepajėgumą. Skaitlingi statistiniai daviniai aiškiai parodo religiniai dorinio auklėjimo vertę. Kur uždaromos žmonėms bažnyčios, ten visuomet atidaroma kalėjimai prasikaltėliams. Vienintėlis ir pastoviausias doros saugotojas yra religija, nes tik tikėjimo perimta siela galės drąsiai, neabejodama pagundų ir siaučiančių aistrų metu pasakyti: „Ne! Niekados!" Juk šiandien aiškiai matome chaosą visuomeniniame gyvenime, kurio priežastimi yra — priešingas tikėjimui auklėjimas ir ateistinis mokslas. Ne tas priešas pavojingas visuomenei, kuris tamsiomis naktimis plėšikauna, bet kiekvienas mokslas, kuris užmuša sieloje tikėjimą, tas dvasinis bolševizmas, kuris užslopina sieloje aukštesniuosius idealus.

Juk turime stebėtis, kiek Vokietija yra išplatinusi klaidų: ten atsirado kantizmas, valstybę dievinantis hegelianizmas, Sovietų Rusijoje pasiekęs kulminacinį punktą marksizmas, senasis katolicizmas (protestantizmas), Nietsche su savo antžmogiu, pagaliau Haeckelio knygos milijonais egzempliorių plito iš Vokietijos.

Ir mūsų laikų negalavimai, visų revoliucijų šaknis (revoliucija ūkio gyvenime, revoliucija valiutoje, visuomeninėje santvarkoje, gamyboje, auklėjime, valstybės valdymo formoje)

glūdi doriniame supuvime. Kas vakar buvo skelbiama iš universiteto katedrų, šiandien jau yra mokoma aukštesnėse mokyklose, o rytoj tas jau paskelbta plačiosioms liaudies masėms. Ir ko tas mokslas neskelbė? Kaip dažnai jis identifikavo tiesą su klaida, teisę su skriauda, dorybę su nuodėme, širdies kilnumą su doriniu cinizmu, sielos kultūrą su velniškomis aistromis, krikščionybę su pagonija, dangų su pragaru, Kristaus karalystę ir sinagogą! Turime pripažinti, kad žmonijos išsivadavimas iš po religijos — toji minties revoliucija — yra pradžia kiekvienos veikimo revoliucijos.

Pabaigoje tenka padaryti kelias praktiškas išvadas.

Religija yra neįkainojama vertybė valstybiniame ir visuomeniniame gyvenime. Valstybė savo išlaikomose mokyklose auklėja jaunimą, bet lygiai turi žiūrėti, kad tam darbui nekenktų išoriniai veiksniai už mokyklos sienų, k. a. spauda, kinas, teatras. Be to, ir pačiame mokyklų auklėjime reikia leisti religijai reikštis ne vien tiktai tikybos pamokose.

Religinis įsitikinimas sudaro pilnutinį individualų gyvenimą, kurs yra pagrindinė kiekvienos draugijos gyvavimo sąlyga. Šiandien mes jaučiame stoką to aukštesnio idealo. Todėl visi turime siekti to idealo religijoje, o mūsų tikėjimas turi būti gyvas, veiklus.

Tikėjimas duoda žmogui gyvenimo tikslą; mokslas to negali mums duoti. Visus kamuojantieji klausimai „iš kur", „kur", „kuriam tikslui", kuriuos mums visiems stato gyvenimas, bus pilnai išspręsti tik religijoje. Tikėjimas sujungia šį laikinąjį gyvenimą su amžinuoju. Vien materialinė kultūra neįstengs žmogaus patenkinti. Šeima, visuomenė, filosofija, literatūra, menas tik su religija patenkins mūsų širdies troškimus. Ypač šiandien mes turime grąžinti gyveniman religiją, nes nukrikščionėjusi civilizacija šiandien pergyvena didžiausią krizį.

Šiandien sumechanizuoto gyvenimo trukšmas slopina sielos balsą, bet neleiskime toliau taip pasilikti. Šiandien jaunimo svarbiausioji pareiga yra gelbėti valstybę, visuomenę ir visą žmoniją iš to skurdo. Šiandien ant žemiškos kultūros griūvėsių sėdi naujasis Jeremijas ir šaukia šv. Augustino žodžiais: „Tu, Viešpatie, esi mus sutvėręs ir nerami mūsų siela, kol Tavyje ilsėsis".

Mūsų šūkis turi būti: atgal prie Kristaus! Visa atnaujinti Kristuje! Ir tik viso atnaujinimas Kristuje atneš pasauliui pagalbą. Tą pačią mintį išreiškė ir mūsų popiežius Pijus XI savo enciklikoj *Quadragessimo anno:* „Visuomenės gydymas tegalimas grįžimu į krikščioniškąjį gyvenimą ir jo dėsnius. Nes tik jis vienas gali apsaugoti nuo per didelio žemiškaisiais dalykais susirūpinimo, kuris yra visų ydų pradžia; jis vienas tegali, tartum, užburtas ir į nykstančius daiktus įsmeigtas žmonių akis iš ten atitraukti ir į dangų nukreipti..."

Vertė **Vyt. Mankeliūnas**

EUG. MATUZEVIČIUS

MOTINAI

(„At. Spindulių“ parašyti gražiausią „Motinos“ eilėr. konkurse laimėjęs II premiją)

Ak, mama, mamyte, aš vėliai paklydau
Tarp ūžiančių, šėlstančių vėjų laisvūnų...
Žinau: Tu parimsti su Sveikamarija
Ir poteriais laimini klystantį sūnų... — —

Beržai, lyg vienuoliai, palinksta išbalę...
Ranka tu pamoji į vieškelį platų...
Ir žiūri nuliūdus į mėlyną tolį,
Ar jokio keleivio tenai nesimato...

Neverki, mamtyte — aš vėliai sugrįžtu
Į žydinčias pievas ir šlamantį gojų...
Ir Tavąjį vardą, kaip Šventraščio žodį,
Suklupęs prie vartų, patylom kartoju.

Žilgalve mamyte, Tu ašaras šluostai,
Ir lūpos suvytę iš džiaugsmo pražįsta...
Ak, tavo tos akys, kaip mėlyni dangūs,
Man neša ir meilę, ir saulės jaunystę...

A. ANDRIUŠKEVIČIUTĖ

ČIA IR PAS MAMĄ

Čia būna kartais valandos taip liūdnos
Ir sunkios, kaip tremtinio, dienos;
Ir nieks nepasakys čia tau:
Vaikeli mano mielas.

Tai buvo kitąsyk, seniau —
Kai tu žiogelius pievoje išgaudyti norėjai —
Kada pas mamą, namely tėviškės,
Klausei senelio pasakų, ar dainų vėjo.

Norėtumei dabar nors dieną, valandą
Užmiršt visokius miesto automatus. —
Nueit į žalią kaimą, į žydinčius laukus,
Ir prisisemt ten pilną dūšią džiaugsmo,
Kurio anąsyk tavo širdis dar nesuprato.

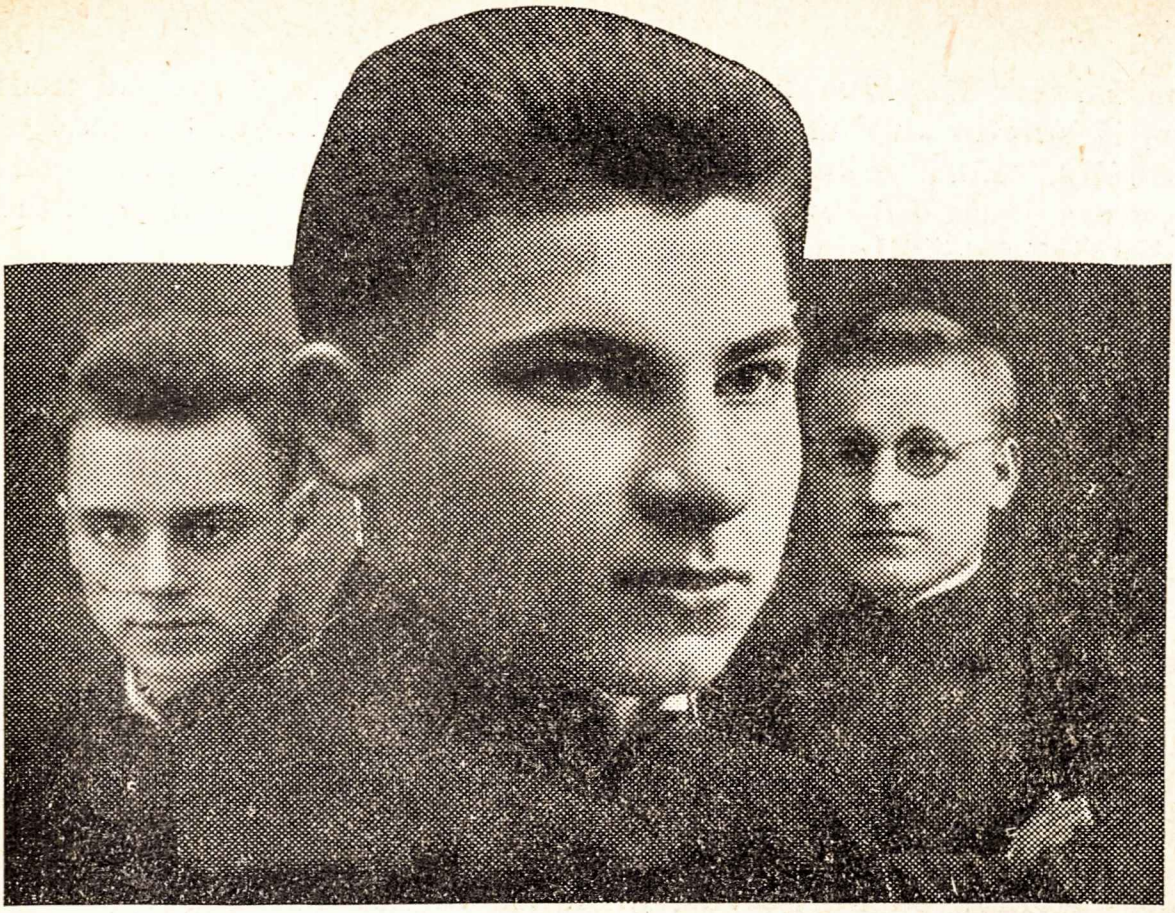

Trys rokiškėnai: (iš kairės į dešinę) *Balys Sereviičius, Pranas Rimša* ir *Bronius Kulys* (Romantikas) savo darbais jau užsirekomendavę „Ateities" skaitytojams

BR. KULYS

ALEKSANDROS LĖLĖS

Motina atnešė iš turgaus Aleksandrai pyragaitį — antytę ir ilgą, rauodnais popierėliais apvyniotą saldainį.

— Na, tai gink kiaules dabar, — tarė motina, — nors dar vidudienis, bet nebešilta. Saulę debesys užklojo.

Aleksandra užsivilko žalią paltelį, gerokai trumpesnį už geltoną suknelę. Užsidėjo raudoną, megstinę kepuraitę, paslėpdama lininius plaukus, supintus į katės uodegos ilgumo kasą. Ir šaukia iš tvarto čiukutes...

— Čiuk, čiuk, čiuk, čiuk!..

Visas perleido akimis, atsimindama kiekvienos ydas. Kuilis, nors turi snuky berno įvertą vielą, bet vis pievas knisa; senoji, ištrūkusi iš lauko, parbėga tvartan žindyti paršelių ir dažnai užsuka daržan; degloji, jei dingsta, — bėk į Rėlių bulves ir atrasi; puskiauliokas palaiko deglosios draugystę, o, pradėjus birbti: „Usss namo birrr", pirmasai išgirsta.

Su kiaulėmis ji susipažino pernai, kada mirus tėvui, motina nebesamdė piemenio. Nes karves ir avis rišdavo parugėje ar pavasariais, o kiaules ganydavo pūdyme.

Aleksandra rykšte šmaikštuodama, nusivarė savo pulkelį galūlaukėn, kur Niaukių k. piemens Petras ir Jania prie kap-

čiaus žaidė. Kapčius Aleksandrą viliojo! Nes jį puošė nedidelis, iš smėlio supluktas pečiukas ir ant ilgos kartelės iškeltas malūnėlis, kurį vėjas suko. Prie pečiuko dribsojo Janės lėlė, suvystyta į skudurėlius, ir nudaužtasnūkis Petro arklys, kuris nežvengia, bet švilpia į uodegą pūčiamas.

Aleksandros dovanos, kurias gavo iš motinos, piemenims kuteno smalsumą.

— Ar antytės vidurys tuščias? Ar ji švilpia, kaip tas mano?.. — domėjosi Petras, rodydamas į molinį, tuščiavidurį arklį.

— Kažin ar ji iš miltų kepta? — rimtavo Janė.

Aleksandra valgė antytę, duodama jiems, po kiek kuris apžioja, atsikąsti.

Kadangi Janės, o ypač Petro gerklė nesiaura, tai mažai kas Aleksandrai paliko...

Dar norėjo Petras išvilioti saldainį, vesdamas mainyti ir ant arklio, ir ant armonikėlės, ir ant automobiliuko. Šituos žaislus jis kitados pirko savais pinigais, pardavęs mieste krepšelį ir šiaudinę skrybėlę.

Bet Aleksandra nesutiko:

— Arklys — be galvos, armonikėlė menkai begroja, automobiliukas — tik su trim ratais ir tie sunkiai sukasi...

Iš debesio išlindusi saulė užkaitino. Aleksandros kiaulės subrido balon pasiterlenti. Petras, suvarinėjęs karves į krūvą, kad jos sugultų, pynė iš vitelių krepšėlį.

Aelksandra su rieškučiomis prinešė iš ravo vandens. Janė, atvilkusi dvi smėlio sterbli, maišė pyragus, bardama Petrą, kam tas nepadeda kepti bandelių. Tuo tarpu Aleksandra, pildydama Janės prašymą, jau vystė jos lėlę.

— Jania, kad tu man padovanotumei...

— Lėlę?

— Aha!

— Sandra (taip Aleksandrą visi vadino), aš tau pasiūsiu, jei duosi man tris cukrinius obuolius.

— Gerai. Bet iš ko?

— Na, tai tau. Nebeišgalvoji?! Ogi atnešk kokią nors močios skarelę...

Petras, šitą pasiūlymą išgirdęs, net nusikvatojo.

— Ne, ne, ne!!! Mama neduos, o be jos žinios imti negaliu. Lups!

— Kokia tu, Sandra! Nei lups močia, nei ką!.. Ji žino, kad motinos turi vaikus, o mergaitės lėles... Tavo kiaules paganysiu. Bėk!

— Aleksandra troboje nieko nerado, nes motina, tarnaitė ir bernas grėbė kluone šieną. Ji, pasiraususi po špintą, užčiupo naują skarelę. Ši atrodė jai graži! Visa geltona, pakraštėliai išmarginti gėlėmis, kurios aprašytos raudonais apskritimėliais. Bus gražios ir lėlės! Paėmė dar siūlų kamuolėlį, adatą ir nudulkėjo pas piemenis.

Janei sekėsi sugundyti Aleksandrą, sekasi ir dabar. Tik čirkšt, tik drikst — ir bežiūrint pasiuvo dvi lėles Aleksandrai, vieną sau ir keletą vystyklėlių.

Paskui prasidėjo rimtoji ir iškilmingoji dalis — krikštynos. Kunigu buvo Petras, o krikštamotina Janė. Ji paėmė lėles ir laikė ant rankų, o Petras šnabždėjo staiga sugalvotus nesuprantamus žodžius. Pašnabždėjęs garsiai tarė, pridėdamas prie kiekvienos lėlės dešinį pirštą:

— Tave vadinsim Sandra, o tave — Jania.

Visi trys taip buvo užsiėmę, susikaupę ir rimti, kad puskiauliokas deglają niekeno nepastebėtas nuvedė į Rėlio bulves.

Po krikštynų lėlės buvo „pavargusios". Aleksandra, susukusi iš žolės lopšelį, jas migdė.

— Lylia, lylia, mano pupytės... Cit neverkit, lėlytės, išgirs ilgabarzdis žydas ir ateis. Jis rėksnius vaikus kiša didelin maišan ir neša miestan parduoti.

Kai lėlės, nusibodus lyliuoti, jau užmigo, Aleksandra atrodė patenkinta. Tik senis Rėlis, skubėdamas ties moliaduobe, sudrumstė jos gerą nuotaiką.

Jis anaądien Aleksandrą diržu nušlajavo, kai, jai pirsnūdus, kiaulės jo bulves išarė...

Jis kėtojo ir drebino rankas:

— Aš tau parodysiu... iš kur kojos dygsta. Ne tu kiaules, bet kiaulės tave gano... Aš tau...

Aleksandrai nėr kas daryti. Eiti atsivaryti tiedvi kiaulės, baisu! Gali vėl Rėlis lupti, jo šuo gali dar suplėšyti. Jau aną savaitę blauzdos buvo griebęs.

Janė mirktelėjo Petrui, o tas ir pažadėjo Aleksandrai už pusę saldainio iš nelaimės išvaduoti. Jis, paėmęs botagą su šešiais mazgeliais, atvijo kiaules iš Rėlio lauko. Net užduso! Bet deglająi du rumbu, kaip dešras per nugarą nutiesė.

Pralinksmėjusi Aleksandrai atidavė pusę saldainio Petrui, pusę Janei, pasilikdama tik popierėlius.

Tiršti, stori debesys vakarop stūmė pageltusią saulę, kuri keturiais spindulių stulpais atsispyrė į horizonte mėlynuojančius miškus. Pakilo vėjas. Jis vartė bangas rugiuose, šiaušė supintus Janės plaukus ir drebino Petro šiaudinę skrybėlę. Šaltoka!

Aleksandra parginė namo.

Tuojau ji pastatė lėlėms iš malkų namelį prie darželio, kurį aptvarkė ir apsėjo motina. Ten paguldė lėles ir nubėgo sodan parinkti gėlių, kuriom išpuoštų namelį.

Jos mylimas kačiukas bešniukštinėdamas atrado lėles ir išsitempė ant tako. Jas svaidė, tąsė, it peles. Pamačiusi motina net krūptelėjo:

— Kas čia? Lėlės iš skarelės?

žiūri spinton. Taip! Skarelės nėra.

— Sandra, Sandra, — pasklydo po vienkiemį motinos balsas.

Aleksandra atbėgo iš sodo. Mato, kad riestai bus: motina po priejuoste jau rykštę slepia. Tad purpt trobon. Motina iš paskos. Ji šmurkšt papečkiu. Motina kapt už kojos.

— Mama...

— Lįsk atgal, biaurybe! Girdi? Greičiau!..

Aleksandra tačiau dar suspurdėjo. Ištraukė iš motinos rankos koją ir — papečkin...

Motina nesižino, kas bedaryti. Ji lįstų papečkin, bet perstora. Taigi čiupo lėles ir įmetė krosnin, kur jos suplėškėjo...

Tvarte kitoks nemalonumas. Degloji ir puskiauliokas neėda.

— Gal tie piemenys akmenimis parmušė — spėliojo motina, — sakytumei, kad serga. Gyva bėda su tokiais vaikais.

Aleksandra nevalgiusi visą naktį išsėdėjo papečky. Niekas jos negalėjo išprašyti.

Rytą ji išgirdo Rėlį, atėjusį, kurs, krikščioniškai pagarbinęs, pradėjo visas vakarykštes gyvates minėti.

— Ak, prigrasom, kad saugotų, bet, suprask, užsišnekėjo su Niaukų piemenim, besiūdama lėles... — bandė teisinti motina, kuri jau suprato, kodėl vakar kiaulės „sirguliavo".

Rėlis toliau žiobavo. Minėjo didelius nuostolius. Sakė, kad vakar labai neturėjęs laiko, čia ateiti ir viską išdėti...

Tuo tarpu alkanas Burša prie kažkokios košės prisisuko.

— A, tu bjaurybe, a! Smaliugausi!

Šuo apsisuko, pabėgo uždarų durų linkui ir, neradęs kitos vietos, papečkin šmukštelėjo.

Vištos pakėlė didžiausią riksmą. Puolėsi į grįčią mestis.

Paskui jas išropojo verkdama Aleksandra, visa išsimurojusi, išsigandusi, purvinais kumščiais akis užsidėjusi nuo gėdos ir šviesos...

— Vargšele, tu, Sandra... — gailiai atsiduso motina. 6

Aleksandra, kai jos niekas nebebaudė ir kai pamatė, kad nieks nebebaus dar smarkiau pravirko.

Motina, dabar jau guosdama, įpilė jai pieno, ir ramino, kad vidudienį iš gražių lopinėlių ji pati pasiūsianti didelę lėlę. O tarnaitei liepė, prisitaikius prie šuns, iškirpti nuo kaktos plaukų, kuriais parūkysianti Sandrą, kad priemėčiu nesusirgtų.

Aleksandra, gerdama šiltą pieną, matė, kaip iš už Moliaduobės kalno tryško saulės spinduliai ,sklaidydami virš slėnio kabančius rūkus ir prisiminė žuvusias ir brangias savo lėles. Per jos skruostą nuvingiavo didelė, didelė ašara.

PETRAS ZABLACKAS

REGĖJIMAS

Supės žalios pušys saulėje panertos,
Vakarus sukarpė vario pagiriai.
Ir matau, kaip dangų rausvos juostos kerta,
Ir į žemę byra aukso žiburiai...

Tiek čia tų šešėlių skubinas be gando,
Tik čia tų šešėlių skubinas be gando,
Mes tiktai už viską užmiršimą randam,
Mes apmokam viską pasiilgimu.

O toks buvo rytas tąsyk čion atklydęs,
Rytas toks iš stiklo pasakoj, menu.
O dabar įsupęs jį į baltą šydą,
Vienas sau tarp vėjų, vienas skandinu...

Tiek čia sidabrinių ašarų pribiro
Ir maniau, jos visos vasarom kalbės.
— — — Ir paliko vienas sutemų fakiras
Ir išėjo vienas ieškoti žvaigždės...

BALYS RAUGAS

* *
*

Buvo dienos taip baltos
nuo gėlių ir nuo saulės,
taškės džiaugsmas žieduotas:
laimė buvo pasauly.

Gėlės žydo ir vyto
sirpo vyšnios sultingos,
o ir juokas ant lūpų
čia kvatojos, čia stingo.

Vytauto D. Gimnazija Vilniuje
„M. Vilnius“

ANT. VENGRYS

PAŽINKIME VILNIAUS KRAŠTĄ!

(Vilniaus liet. mokyklos, moksleiviai ir studentai)

Pas mus daugumas jau įvertino šūkį: pažinkime gimtąjį kraštą. Nepr. Lietuvoje jis nukreiptas į mūsų Baltiją ir Klaipėdos kraštą, į Neringą ir prūsų Užnemunį. O nelemta šiaudinė siena, tąs nesugriaunamas Europos kinų mūras, ar mus atgrąsina? Nė kiek! Ir jo gyvenimas mums yra ne tik įdomus, bet ir brangus. Be abejo, moksleivijai įdomiausis vilniečių moksleivių ir mokyklų gyvenimas.

Pirmiausia: kaip naikinamos Vilniaus krašte lietuvių pradžios mokyklos, kurios neabejotinai yra lietuvių švietimo pagrindas. Jų likimas bus Vilniaus ir Švenčionių liet. gimn-jų likimas. Nei agresingiausia SSSR valdžia nesugebėjo tokiu tempu uždarinėti krikščionių bažnyčių, kokiu greitumu lenkų valdžia per paskutiniuosius metus varė lietuviškųjų pradžios mokyklų naikinimo darbą. Nuo 1918 m. ligi 1925 Vilniaus krašto liet. švietimo dr-ją „Rytas" išlaikė virš 100 pr. mokyklų. 1927 m. suduotas toms mokykloms pirmasis smūgis, vad. retorsijų metu, kada buvo uždaryta vienintėlė liet. mokytojų seminarija Vilniuje ir 48 pr. mokyklos. 1933. m. Vilniaus ir Suvalkų kraštai beturėjo 36 pr. mokyklas. 1934. m. tas skaičius dar labiau sumažėjo. Šįmet Suvalkų kr. nebeturi nė vienos liet. pr.

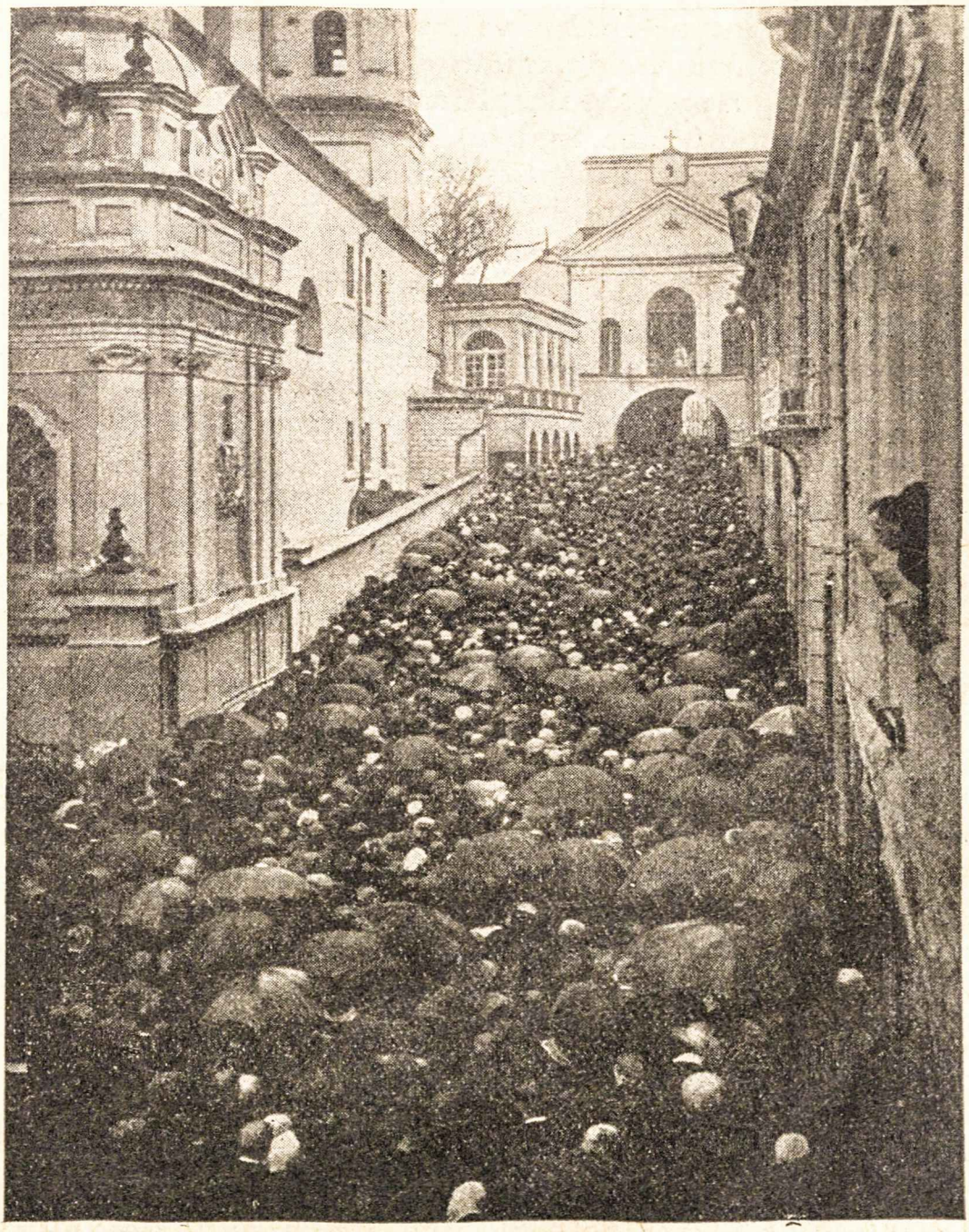

Aušros Vartų g-vė pamaldų metu

„M. Vilnius"

mokyklos, o Vilniaus krašte beliko tik 15. Jų 4 Viln. Apygardos Mokyklų Kuratorijos (švietimo įst. apskrityje.). š. m. III mėn. 11 d. įsakymu uždaromos, o 8-ioms pastatytos sąlygos, kurias liet. šviet. dr-ja „Rytas" per 2 mėnesius turės išpildyti. Tai yra beveik tas pat, kad jau lengva numatyti, jog tos mokyklos dar šią vasarą bus uždarytos. Taip ir atsitiko. Bespausdinant šį straipsnį, didžiame Vilniaus krašte beliko 3 pr. m.

Lietuviškiausiame Švenčionių krašte jau 1925. m. iš 100 mokyklų beliko 68. 1928. m. jų gkaičius sumažėjo lig 46, 1929. — lig 40, 1931. m. jų buvo 35 ir 1933. m. — 29 su 30-čia mokytojų. Šįmet gi tiktai 17 mokyklų ir 2 dviklasės su 3 mokytojais ir 15 vienklasių su 15 mokytojų. Taigi, ir grynai lietuviškas Švenčionių kraštas, jei ilgiau tvers šiandienis lenkų val. rėžimas, liks be savų mokyklų.

Kokios gi yra tos lenkų val. statomos privat. liet. mokykloms sąlygos, kurių neišpildžius, mokyklos esti uždaromos? Minėtame Viln. Apyg. Mok. Kuratorijos rašte, kuriuo uždaromos 4 liet. pr. mokyklos, pažymėti motyvai, būk mokyklų statutai esą netinkamai parašyti, būk švietimo dr-ja „Rytas" neužtikrinusi galėsianti išlaikyti jas ir būk tų mokyklų butai yra nehigieniški, netinkami. O dr-ja „Rytas" paskelbė, kad ji mok. statutus Kuratorijai tik prieš du metu patiekė. Kuratorija jais pasitenkino. Tai jie nebuvo blogi! Toliau, dr-ja užtikrino galėsianti tas mokyklas savo lėšomis išlaikyti. O dėl mokyklų butų, tai čia lenkų val. stato negirdėtas higieniškumo sąlygas, kurių nerasime gal nė vienoje valdiškoje pr. mokykloje. Kaip liet. privatinės mok., taip lenkų valdiškosios turi butus daugiausia paprastose kaimo trobose. Tik, mat, lietuviai turi žinoti (kaip yra išsitaręs vienas aukštas lenkų Šviet. Min-jos valdininkas), kad, jei kas nori laikyti privatines mokyklas, tas privalo jas įrengti ištaigingai. Prie kitų argumentų priskaitoma: vadovėlių netinkamumas („Sakalėlis" jiems netinkamas); mokytojo moralybė (lietuviškumas), dėl ko jie nuolat kilnojami; neva žemas mokslo laipsnis, kai tuo tarpu valdžios laikomose pr. mokyklose, kur dėstoma lietuvių kalba kaip dalykas, dirba tokie mokytojai, kurie liet. kalbos visai nemoka arba kalba blogiau negu žydai ir čigonai.

Daug kur valdžia griebiasi konkurencijos: saldainiais, knygomis etc. vaikus vilioja į savąsias mokyklas, gąsdina lietuvius ir p. Pasitaiko ir gana dažnai, kad susipratę liet. ūkininkai ir mokytojas tokiai lenkų demoralizacijai nepasiduoda, ir lenkų mokykla, neradusi pritarimo, išnyksta.

Naujų mokyklų įsisteigti labai sunku. Kol įsteigsi vieną, tai 10 spės uždaryti.

Uždaromų liet. pr. mokyklų vietoje valdžia steigia savo mokyklas — grynai lietuviškose vietose su dėstomąja liet. kalba, o apgudėjusiame krašte su liet. kalba kaip dalykų, tik, žinoma, jei liet. to būtinai užsispyrę reikalauja. Daugely vietų

valdžia, neatsižvelgdama net į gyventojų — lietuvių reikalavimus ar prašymus, steigia tik lenkiškąsias mokyklas. Uždarytųjų liet. mokyklų mokytojus valdžia skiria į gudiškesnes arba lenkiškesnes vietas, o grynai lietuviškų apylinkių mokykloms tenka lenkai mokytojai. Štai pora iliustracijų, paimtų iš Vilniaus krašto liet. laikraščių, kaip lenkų valdžios mokyklose dėstoma liet. kalba, kur mokytojai yra lenkai. Vilniaus — Trakų apskrityje — „Vilniaus Rytojus" rašo — „Gaičiūnuose mokytojas Hrygorovič (Hrygorowicz) mokina liet. kalbos 4 kartus per savaitę. Jis pats lietuviškai nemoka". Arba Gardino apskrityje „Darželių mokykloje mokytojas Jamelita lietuviškai moka silpnai, šį tą supranta. Ar jis gali kitus mokinti, — klausia „Viln. Rytojus" — tesprendžia jo vyriausybė".

Valdžiai naikinant lietuviškąsias mokyklas, lietuviai stengiasi steigti, be naujų mokyklų, dar viešų skaityklų ir vaikų darželių. Pastaruosiuose mokinasi mažiausi vaikai, o skaityklose apylinkės jaunimas turi progos pasiskaityti liet. knygų, laikraščių ir pasimokyti. Paskutiniu metu Vilniaus krašte veikė per 20 v. darželių ir virš 30 skaityklų įvairiose krašto vietose.

Susipratę liet. ūkininkai ir labiau pasiturintys, kurie nenori savo vaikų leisti į lenkiškąsias mokyklas, samdo sau privatų mokytoją, kuris turi teisės mokinti kaimo vaikus tiktai kiekvieno ūkininko atskirai. Taigi, jis turi keliauti iš vieno kiemo į kitą ir atskirai mokinti po du, po vieną vaiką. Čia radom daraktorių mokyklą, kuri gal būt taps populiariausia Vilniaus krašte, kai nebeliks liet. mokyklų. O kokį vargą kenčia tokia mokykla, tokio lietuviai nematė ir rusų žandaro laikais. Pavasarį tokios tikrai vargo mokyklos vaikai turi laikyti egzaminus prie valdžios mokyklų. Jeigu daugumas mokinių egzaminų neišlaiko, o taip mums žinomose aplinkybėse labai dažnai būna, tai egzaminų komisija, aišku, konstatuoja esant žemą mokyklos lygį, ir daraktorius lieka be darbo, o vaikai noroms nenoroms turi lankyti lenkiškąją mokyklą (mokslas yra priverstinas).

Daug vargo yra lietuviui patekti ir į savąją lietuvišką gimnaziją: reikia gauti ir valsčiaus vaito ar miesto burmistro pažymėjimą, jog lietuviu esi. Gi nelietuvių į lietuviškąsias gimnazijas negali priimti. Tokiu būdu valdininkas gali padaryti ką nori. Tuo būdu lietuviui atimta teisė apsispręsti, ar jis ir jo vaikas yra lietuvis, ar ne. Ta teisė palikta lenkų valdininkams.

Tokiose vargingose liet. pr. mokyklų sąlygose sunku mokintis ir lietuvių vaikams. Jie mato piktų lenkų mokytojų, kurie niekina jų gimtąją kalbą, mato, kaip policija jų tėvus ir mokytojus dėl lietuvybės tampo po teismus ir kalėjimus. Neretai ir jiems patiems tenka skaudžiai pajusti lenkų persekiojimus. Bet tie vargai ir kančios jiems duoda pažinti tikrą nelaisvę. Jie užsigrūdina varguose, išmoksta branginti savąją kalbą, išmoksta būti vieningi ir susiklausyti jau iš mažų dienų. Jie yra daug

drąsesni, savarankiškesni ir idealingesni už mūsų laisvojo krašto tų metų moksleivius. Tik, deja, labai mažas kaimo mokinių skaičius patenka į Švenčionių ar Vilniaus liet. gimnazijas. Neturtingi ir tamsūs jų tėvai, laikydamiesi senų papročių, nors kartais ir turėtų iš ko, neleidžia vaikų toliau mokintis.

GIMNAZIJOS

Švenčionių gimn-ja įsteigta 1918—19 m. prof. Z. Žemaičio ir kitų lietuvių veikėjų pastangomis. Tai labai daug vargo mačiusi Viln. krašto liet. švietimo įstaiga. Šiandieną ji gyve-

Vilnius pavasarį Prof. S. Kolupaila

na liūdnas dienas. Švenčionių gimn-jai gręsia pavojus būti uždarytai. Valdžia ieško priekabių sunaikinti tą vienintėlį lietuviškojo krašto švietimo židinį. Gimn-jos direktoriui p. Aleksandrui Petraičiui pašalinti lenkų valdžia jau rado argumentų. Pernai birželio mėn. 17 d. po gimn-jos 15 m. sukaktuvių šventės iškilmių dalyviai sugiedojo tautos himną. Už tai, kad nebuvo sugiedotas ir Lenkijos himnas, direktorius buvo pašalintas. Dabar gimn-ja dar neturi direktoriaus. Direktoriaus pareigas laikinai eina gimn. kapelionas kun. A. Micas. Susirūpinusi Švenčionių „Ryto" dr-ja ir visa lietuvių visuomenė deda pastangų, kad gimn-jos gyvenimas būtų grąžintas į normalias vėžes.

Švenčionių gimn. yra privatinio pobūdžio mokykla. Ji neturi valstybinių gimnazijų teisių. Ją baigę neturi teisės stoti į universitetą Vilniuje ar kitur. Tai teisei įgyti jie turi laikyti

Taip atrodo Vilniaus kr. lietuvių pr. mokykla
„M. Vilnius“

egzaminus prie Kuratorijos skirtos komisijos. Ligi šiol Kuratorija leisdavo Švenčionių gimn-jos abiturijentams laikyti matūros egzaminus prie Vilniaus Vytauto Did. gimn-jos, bet šiais metais jiems ta teisė jau atimta. Brandos atestatui gauti egzaminus jie turės laikyti prie specialios komisijos, kuri, reikia

Bendrabučio auklėtiniai žiemai kopūstų pasirūpina
„M. Vilnius“

manyti, bus tokia objektyvi ir bešališka, kad retas kandidatų tegaus brandos atestatą. Tada, aišku, lenkų valdžia turės antrą argumentą uždaryti Švenčionių gimn-ją. Ligi šiol Švenčionių gimn-jos kandidatai būdavo labai gerai egzaminams pasiruošę ir prie didžiausių iš Kuratorijos atstovo pusės tendencijų juos sukirsti išlaikydavo bent pusė. Ypatingai Švenčionių gimn-jos mokiniai pasižymėjo pernai. Iš 14 kandidatų išlaikė 12. Tas lietuvių visuomenei linksmas faktas labai nepatiko lenkams. Todėl iš dalies ir čia glūdi akstinas, paskatinęs Kuratoriją griebtis tokių griežtų priemonių sutrukdyti normalų Švenčionių gimn-jos veikimą. Be to, du čia priskirtieji lenkai mokytojai, kiek įmanydami, varo savo akciją. Ypač lenkų kalb. mok. Ed. Radzievič nesiskaito su gimnazijos direkcija, liepia knygas vesti lenkų kalba, verčia mokinius lenkiškai melstis ir dėtis prie lenkiškų organizacijų. Netenka abejoti, kad tas lenkų mokytojas savo piktą akciją varo turėdamas Kuratorijos pritarimo ir paskatinimo.

Švenčionių gimn-jos mokinių dauguma susispietusi gražiai įrengtame bendrabutyje. Mokinių veikimas pasireiškia trijose kuopelėse: literatų — „Ąžuolo" kuopelėje (įsteigtoje 1926. m.), kuriai dabar vadovauja mokytoja Horodničiūtė; sporto kuopelėje (įsteigta 1933. m.) ir Vytauto Did. vardu skautų dr-ja, kuri palaiko glaudžius ryšius su Vilniaus liet. gimn-jos skautais. Taip pat mokiniai turi savo didelį dūdų orkestrą.

Gimnazija palaiko tamprius ryšius su kaimu.

Šįmet Švenčionių gimn-ją lanko vos 150 mokinių, kai 1925. m. jų skaičius siekė 240.

Didžiausia Vilniaus krašto liet. švietimo įstaiga yra Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija, įsteigta dar vokiečių okupacijos metu — 1915. m. Ta gimn-ja, davusi Viln. kraštui ir visai Lietuvai daug žymių veikėjų, šiandieną dar stipriai stovi krašto ir sostinės švietimo priešakyje. 1926.—27. m. ji įgijo vad. kategoriją B, t. y. privatinės mokyklos vardą su visomis valstybinių gimn-jų teisėmis. Bet ir šioje liet. įstaigoje veikia lenkų valdžios atstovų — vizitatorių demoralizacija ir intrigos. Vizitatoriai tikrina mokinių žinias lenkų kalba. Visuotinė ir lietuvių tautos istorija priverstinai dėstomos lenkų kalba.

Be to, Kuratorija stengiasi įskiepyti liet. moksleiviams lenkiškos dvasios per teatrą, spaudą ir bendravimą su lenkais mokiniais. Tam tikslui pasiekti mokiniai apdėti teatro mokesčiu. Kiekvienas vyresniosios klasės mokinys per metus privalo sumokėti 5 auksinus (zlotus) teatro mokesčio. Už tai jis gali (ir turi!) keletą kartų nueiti į grynai lenkiškus tendencingus spektaklius, kurie lietuviui nieko neduoda, tik erzina jį. Arba — porą metų atgal Kuratorija dėjo pastangų įtraukti Vytauto Did. gimn-jos mokinius į lenkų moksleivių žurnalų bendradarbių ir skaitytojų tarpą. Per gimn-jos direkciją mokiniai gavo paraginimą rašyti į lenk. moksleivių žurnalus iš savo mokyklos gyve-

nimo ir kuopelių veikimo. Bet liet. mokiniai su lenkų moksleiviais bendradarbiauti nepanorėjo ir ėmė leisti savo laikraštėlį „Dinamo". Taip pat lenkai nesugundė lietuvių ir į dramos kursus, kurie neva bendradarbiavimui palaikyti buvo steigti.

Dabar Vytauto Didž. gimnazijoje mokinasi 250 su viršum mokinių. Kasmet baigia 20—30. Jų 80% stoja Stepono Betoro U-tan. Brandos egzaminų komisijoje dalyvauja Kuratorijos skirtas atstovas — universiteto profesorius, kuris turi lemiamos galios. Paprastai matūrą tegauna 50—60%% viso kandidatų skaičiaus.

Kalbant apie Vytauto Didž. gimn-jos mokinių gyvenimą, tenka pasidžiaugti jų veikla ir pažanga. Iš jų sudarytas geriausias Vilniaus krašte lietuvių jaunimo choras, p. Krūtulio vedamas. Turi savo dūdų orkestrą. Gimn-joje veikia popietinės muzikos pamokos. Tam tikslui gimn-ja parūpina visų rūšių muzikos instrumentų ir prityrusių mokytojų. Metų gale mokiniai tradicijos keliu ruošia muzikos ir dainų koncertus, kuriuos lanko visa Vilniaus liet. visuomenė. Gimn-jos sienose veikia skautų Gedimino dr-vė, Eucharistininkų, Senienų rinkimo, Kooperatininkų (kurie turi savo krautuvėlę, Literatų ir Bendrojo lavinimosi kuopos. Paskutinioji apima visus mokinius, ruošia vakarus, diskusines paskaitas, teismus. Paskutiniu metu ji suruošė didelį vakarą, kur suvaidino kai kurias Putino „Altorių šešėly" romano įcenizuotas vietas.

Beveik visi gimn-jos mokiniai gyvena Liet. labdarybės dr-jos išlaikomuose bendrabučiuose, kurių yra 4: „Birūtės", „Kęstučio", „Kun. Stašio" ir „Žiburėlio".

Baigdami Viln. krašto lietuvių mokyklų ir moksleivių gyvenimo apžvalgą, negalime aplenkti vieno labai svarbaus fakto, kuris turės lemiamos reikšmės liet. gimn-jų ir pr. mokyklų ateityje. Prieš porą metų Lenkijos seimas priėmė naujo viduriniųjų okyklų pertvarkymo įstatymą, pagal kurį visos gimnazijos — kaip valstybinės, taip ir privatinės, per tam tikrą laiką turi sulikviduoti I ir II ir vėliau laipsniškai VII ir VIII klases.

Gimn-jų programa keičiama iš pagrindų. Naujas kursas atrodo maždaug toks, koks ligi šiol buvo nuo III ki VI klasės. Tačiau daugelio dalykų programa taip pakeista, jog ligi šiol vartoti vadovėliai pasidarė nebetinkami. Jų vieton išleisti nauji, tik, žinoma, lenkų kalba. Todėl, dėstant gimn-joje lietuviškai, susidaro didelių keblumų, kuriuos tenka ir teks liet. gimn-joms nugalėti. Aišku, valdžia turės progos statyti įvairiausių reikalavimų ir trūkdymų. Be to, tarp gimn-jų ir U-to bus pereinamosios 2 kursų mokyklos, licejais vadinamos. Jų nebaigus, negalima bus patekti į un-tą. O ar lietuvių gimnazijoms lengva bus tokius licejus įsteigti, ar valdžia leis juos steigti — ši mintis kelia daug rimtų abejonių, kurias išsklaidyti paliekame ateičiai.

LIETUVIAI UNIVERSITETE

Lietuvių studentų, kurie, be abejo, yra gyviausia lietuvių inteligentiškosios visuomenės dalis, Vilniaus Stepono Batoro universitete yra virš 100. Daugiausia sudijuojančių teisę, agronomiją, istoriją. Medicinos skyrius, į kurį lietuviai ko labiausiai norėtų stoti, jiems yra labai sunkiai prieinamas. Sunkūs konkursiniai įstojamieji egzaminai išsirenka tik lenkus. Svetimtaučių, o ypatingai lietuvių tik 2—3 į metus medicinon teįsileidžia. Netrūksta un-te šovinistiškai nusiteikusių profesorių, kurie liet. studentams pridaro daug vargo per egzaminus ar seminarų darbus. Kaip matom, liet. studentai yra priversti studijuoti tokias mokslo šakas, kurias baigę galėtų verstis laisva profesija, nes lenkų įstaigose jiems vietų nėra, aišku, ir nebus. Apskritai, lietuviai studentai neturi jokių perspektyvų. Baigę un-tą, jie dažnai lieka bedarbiai.

Po vieną, du lietuviu studentu studijuoja Varšuvoje, Krokuvoje, Lvove ir kituose Lenkijos miestuose specialiuosius technikos, kooperacijos, žemės ūkio ir kt. mokslus.

Su lenkais studentais lietuviai jokių santykių nepalaiko, su ukrainiečiais gražiai sugyvena.

Liet. studentai būriasi vienoje Vilniaus Lietuvių Studentų S-goje, kuri gyvuoja nuo 1925 m. Šiais metais ji švęs 10-ties metų gyvenimo sukaktuves. S-ga turi savo valgyklą ir butą, kur daro surinkimus ir ruošia pasilinksminimus. Beveik visi liet. studentai vargiai pragyvena ir mokslus eina iš Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto skiriamų nedidelių stipendijų.

Liet. akademikai ypatingai yra susirūpinę Vilniaus krašto kaimo gerove ir šviesesne ateitimi. Paskutiniu metu ta kryptimi jie pagyvino savo veikimą. Pažymėtinas liet. studentų veikimas pasireiškia teatro sekcijoje. Artistai — mėgėjai, susibūrę į sekciją ruošia vakarus, revijas, koncertus ne tik Vilniuje, bet ir su didžiausiu pasisekimu gastroliuoja po visą okupuotą kraštą. Veikli ir sporto sekcija, kurios atstovus gal būt pamatysime Kaune ruošiamoje viso pasaulio lietuvių suvažiavimo metu sporto šventėje. Neatsilieka ir mergaičių studenčių sekcija, kuri ruošia rimtų diskusinių paskaitų grynai moterų reikalais. Atostogų metu, išsiskirsčiusios po visą pavergtą kraštą, skaito žmonėms pritaikintas paskaitas.

Ideologiniu atžvilgiu liet. studentuose galėtume išskirti tris grupes: kairiuosius — pažangiuosius arba visuomenininkus, centrą arba tautininkus ir dešiniuosius arba viltininkus. Bet pats faktas, kad Vilniaus krašto liet. studentai telpa vienoje sąjungoje, pasako, kaip pavyzdingai ir gražiai, jie moka ir sunkiose sąlygose sugyventi ir išvien dirbti kultūros bei mokslo darbą.

STUD. AGR. J. LŪŽA

STUDIJUOKIME DOTNUVOJE

Artėja mokslo metų galas. Baigiasi sunkūs egzaminai, paskui malonios vasaros atostogos, o po jų baigusieji aukštesn. mokyklas, sustos prie klausimo — ką studijuoti? Dažniausia čia figūruoja du faktoriai: lėšos ir, baigus mokslą, uždarbis. Pastaruoju, žinoma, dar per anksti rūpintis. Bet kas neturi lėšų pertekliaus, kuriam nesvarbu tituluoti save miesčioniu ir pagaliau kuriam tikrai rūpi mūsų krašto kultūrinis bei medžiaginis kilimas, tas neabejodamas turėtų pasirinkti žemės ūkio mokslus Dotnuvos Ž. Ū. Akademijoje.

Mokslas čia taip sutvarkytas, kad vidutinių gabumų studentui nėra jokio sunkumo pereiti iš kurso į kursą. Priėmimo sąlygos labai patogios — jokių egzaminų. Tik esant per dideliam stojančiųjų skaičiui, daromas atestatų konkursas. Patys dėstomieji dalykai yra gana praktiški ir pritaikyti mūsų krašto agrikultūrai. Viso yra keturios atskiros sekcijos (žemdirbystės, gyvulininkystės, ž. ū. ekonomijos ir namų ruošos), kurias studentai laisvu noru gali pasirinkti. Tik namų ruošos sekcija turi specialų savo uždavinį ir joje studijuoja tik mergaitės. Tai reta net pas mūsų kaimynus aukštoji mokykla.

Pragyvenimas Ž. Ū. Akademijoje yra gana patogus ir pigus. Tiek vyrai, tiek mergaitės gyvena bendrabučiuose. Už butą, šviesą, kurą ir patarnavimą vyrai moka mėn. 7,5—12 lt., mergaitės iki 20 lt. Pietūs (3 patiekalų) kaštuoja tik 60 ct. Pusryčius ir vakarienę galima dar pigiau pavalgyti. Žodžiu, turint 50—60 litų, visai nesunku mėnesį pragyventi.

Nepasiturintieji gauna stipendijas (60 lit. mėn.), o dar didesnis skaičius atleidžiamas nuo mokesčio už mokslą. Taip pat ne mažas skaičius gauna uždarbį įvairiose, pačių studentų išlaikomose ekon. organizacijose. Be to, vyrai baigę du kursus ir atlikę praktiką, gauna vasaros atostogų metų apmokamas žemės tyrėjų vietas.

Mokslas Ž. Ū. A. tęsiasi $3^1/_2$ metų (Tik IV namų ruošos sekcijoj 3 m.). Baigę Akademiją ir išlaikę valst. egzaminus, gauna agronomo vardą ir gali užimti atitinkamą vietą. Norį dirbti ž. ūkio srity, turi dar atlikti 9 mėn. praktiką bet kuriame kultūriniame ūky.

Pataisininkams ir besirengiantiems naujiena

Nuo šiol „Ateitis" ryžtasi savo skaitytojams padėti ne tik mokslo metu, bet taip pat ir vasaros atostogomis. Kadangi tos pagelbos itin reikalingi pataisininkai ir besirengiantieji į kurią klasę, tat jų žiniai skelbiame, jog per „Ateities" Redakciją galima gauti prityrusių ir gabių rengėjų, galinčių važiuoti taip pat ir provincijon. Rašyti „Ateities" Redakcijos vardu (Kaunas, Laisvės al. 3) ir nurodyti kokiom pamokom (kuriai klasei) reikalingas rengėjas ir kokiomis sąlygomis jis priimamas.

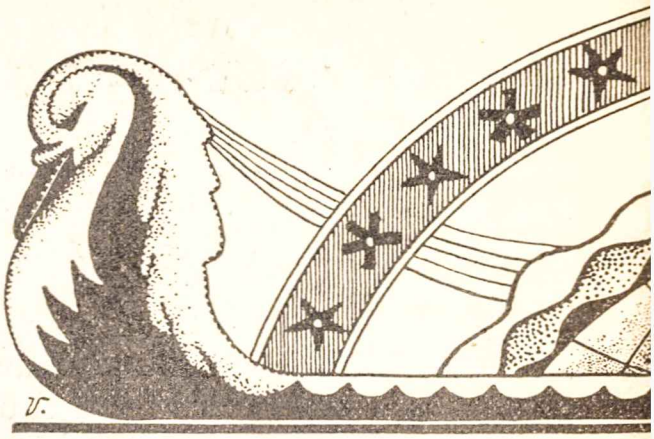

45 minutės

Kipras Petrauskas Grišcs Kutiermos rolėj, kai gastroliavo Italijos operoj „La Skala“

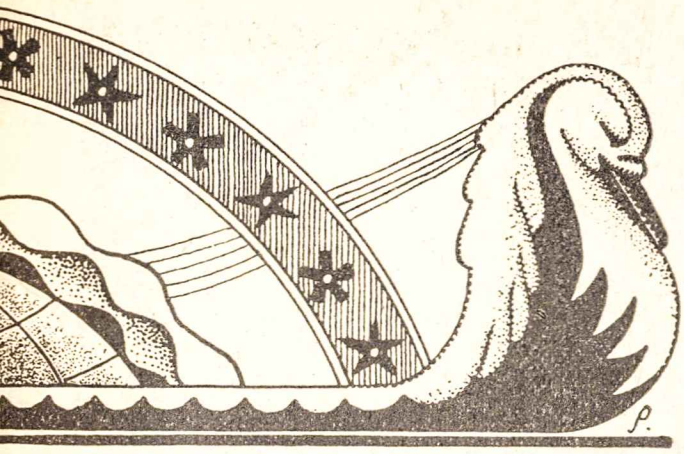

V. Teatre

Al. Staškevičiūtė operos „Saltanas“ karalienė

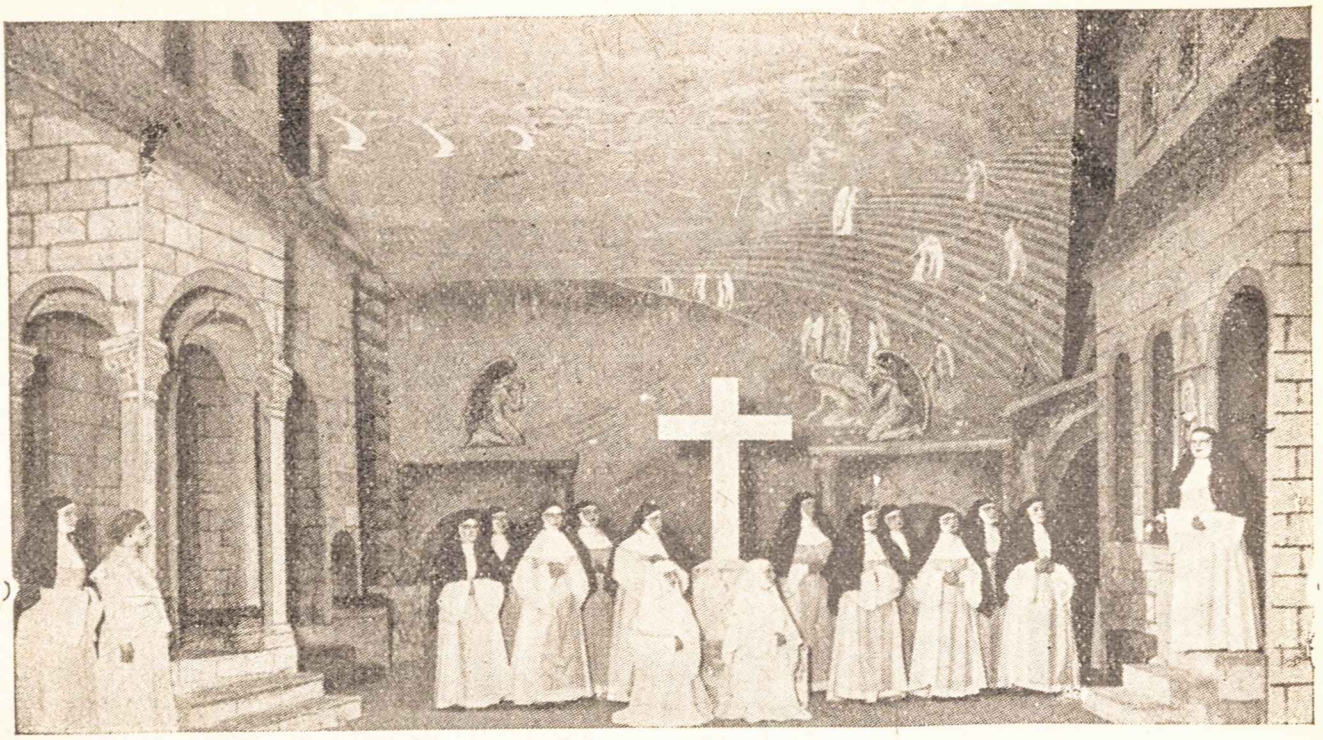

„Sesuo Andželika“ dekoracijos

Tada Myk. Linkevičius dar nebuvo sugrįžęs į kunigų seminariją. Mūsų paskaitos universitete taip padoriai būdavo susitvarkiusios, kad mudu be didelio sąžinės graužimo galėdavom pamatyti kiekvieną operos pastatymą. O kai pastatymai pavasariop pradėjo kartotis ir mudu po antrą kartą turėjom progos įsigilinti.

Ėjo „Aida“. Rytų egzotika ir dabar mums atrodė lygiai stebuklinga ir įdomi kaip ir tada, kai mudu iš viso pirmą kartą įžengėm į Valstybės Teatrą — kai po kelių metų uždaro dvasiškosios auklėjimo įstaigos gyvenimo jautėmės lyg ir nepritinką šiam pernelyg „svietiškam“ menui. Dabar mums buvo visai drąsu. Pertraukų metu foje mums buvo lyg įprasta ir sava pasižvalgymų vieta.

Kai mudu ginčijomės dėl vieno antrojo aukšto foje esančio paveikslo meniškumo, mus sutrukdė dvi „Aušros“ gimnazijos septintokės. Mes apie daug ką kalbėjom — apie ką atsimenu ir neatsimenu. Ir žinau, jos mane tada užpuolė:

— Žinai, redaktoriau, jūs mėgstate teatrą, o kodėl mums į „Ateitį“ anei žodžio apie jį neužsimenate. Juk mūsų provincijos gimnazijoms būtų įdomu.

Aš sutikau su tuo ir pažadėjau, supažindinęs su naujausiąja mūsų literatūra ir menu, supažindinti ir su V. Teatru, o „Apžvalgos“ skyriaus redaktoriui pavedžiau kiekviename nr. naujuosius pastatymus paminėti. O po to, kai praėjusiame nr. davėme mūsų meno apžvalgą, jaučiuos pareigos savo pažadėjimą ištęsėti.

Kad surinkčiau smulkesnių žinių apie šią aukštąją mūsų vaidybos meno įstaigą, išmaišiau patį teatrą, perverčiau kroni-

kas ir dar vienu kitu klausimu užpuoliau to paties teatro artistę ir režisorę — E. Žalinkevičaitę-Petrauskienę, rašytoją Sidabraitę.

Mūsų V. Teatras savo gyvenimą pradėjo opera „Traviata" 1920 m. gruodžio 31 d. Daugiausia pastangų šiai pradžiai parodė Kipras Petrauskas, iki tol buvęs Peterburgo Marijos Teatro solistu ir dirigentas J. Tallat-Kelpša. Mažas buvo solistų skaičius, menkas choras ir orkestras. Bet po sunkios pradžios pastangos nešė naujų laimėjimų, gražių vaisių. Viena po kitos atsiranda ir daugiau pastangų — solistai: V. Grigaitienė, J. Dvarionaitė, A. Galaunienė, V. Jonuškaitė (dabar — Zaunienė) M. Lipčienė, A. Kutkauskas (Kutkus), A. Sodeika, St. Sodeika, P. Oleka, J. Butėnas, Ch. Šulginas, A. Kučinskas, J. Byra, J. Nagrodskis, V. Bručkus, J. Katelė, ir kt., dabar jau vieni pakeisti arba papildyti šiais gana reikšmingais talentais — Dambrauskaitė, Matulaitytė, Mažeika, Staškevičaitė, Kardelienė, Kaupelytė ir kt.

Solistė *Kardelienė*

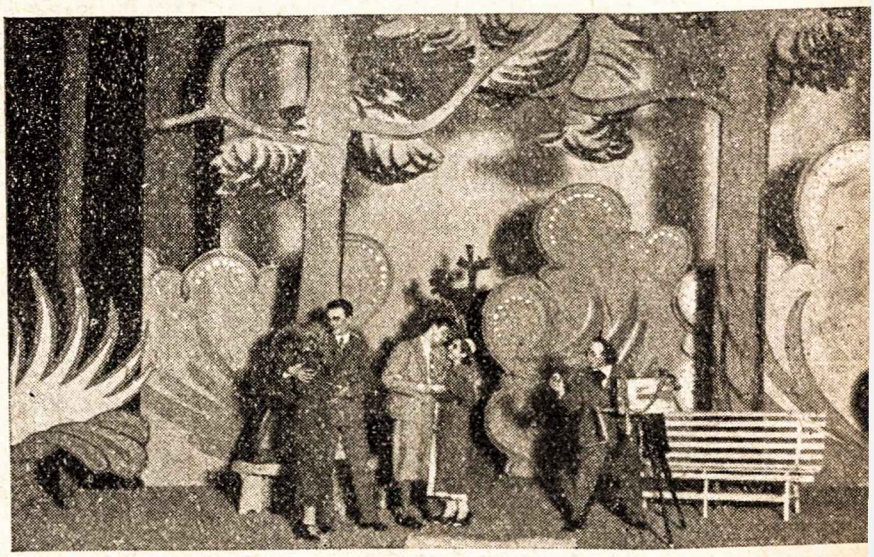

„Kai širdis traukia" dekoracijos

Antroji iš eilės V. Teatre pasireiškia drama, 1922 m. balandžio 4 d. pastatydama F. Šillerio „Klastą ir meilę". Pirmieji jos žingsniai buvo labai nedrąsūs. Ir tradicijų ir kultūros rei-

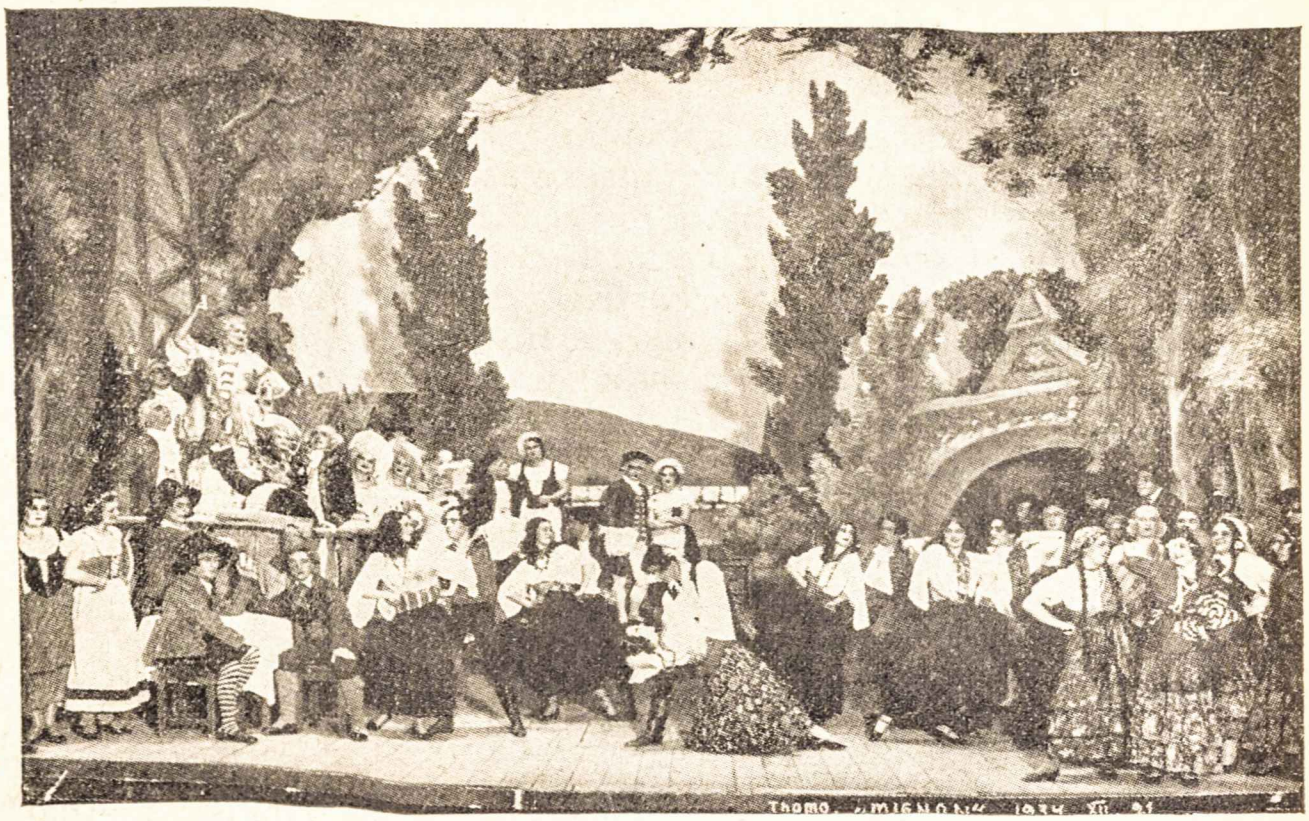

B. Smetanos opera *Parduotoji nuotaka* Dek. L. Truikys

kėjo ieškoti kitur. Kadangi rusų drama stovėjo labai aukštame laipsnyje ir galėjo eiti pirmaeiliu pavyzdžiu, o daugumas mūsų tos srities darbininkų buvo artimi rusiškajai mokyklai, tai ir mūsų drama tuo keliu pasistūmėjo. Su laiku pasirodė, kad gal ir per daug tos rusiškosios dvasios būta. Dar ir šiandie daugumas tebegirdi šūkius už mūsų teatro atrusinimą. Bet, nežiūrint to viso, mūsų drama nuolat paduodavo ir tebepaduoda visą eilę ir originalių lietuviškosios dramos veikalų, tarp kurių, kartais, tiesa, ir per daug menkaverčių, yra pasirodę ir gana skoningų dalykų. Daug dėmesio kreipta supažindinti su klasikais: Šekspyru, Šilleriu, Moljeru, Ibsenu, Hauptmanu ir k.

Dramos režisieriais buvo: J. Vaičkus, K. Glinskis, A. Sut-

Dramos artistė *Vaičiūnienė.*

kus ir B. Dauguvietis. Protarpiais pasirodydavo Čechovas ir k.

Iš žymesniųjų dramos artistų pažymėtini (alfabetiškai): V. Dineika, K. Juršys, H. Kačinskas, P. Kubertavičius, O. Kurmytė, A. Kupstas, J. Oškinaitė, J. Petrauskas, St. Pilka, O. Rymaitė, J. Siparis, V. Steponavičius, A. Vainiūnaitė, E. Žalinkevičaitė, M. Žilinskienė, J. Vencevičaitė ir k.

Operos direktoriais buvo: A. Sodeika, J. Bieliūnas, J. Tallat-Kelpša, P. Adomavičius, o nuo 1925 m. jau viso V. Teatro direktoriai — L. Gira, A. Sutkus, J. Savickas, Žilinskas, Kasakaitis ir dabar V. Žadeika.

Dirigentai: J. Tallat-Kelpša, J. Gruodis, M. Bukša, L. Hofmekleris; operos choro dirigentas — J. Štarka.

Operos režisieriais buvo: K. Petrauskas, K. Glinskis, A. Sutkus, Šumskis, D. Arbeninas, N. Viekovas, N. Tichomirovas, T. Pavlovskis.

Operos spektaklin įeina ir choras ir solistai ir orkestras.

Kol kas mūsų opera tepastatė vienintėlį savosios šios srities kūrybos pavyzdį Karnavičiaus „Gražiną" (Libretto K. Inčiūros).

Baletas, kaip savaimingas vienetas, tesusiorganizavo 1925 m. gruodžio mėn. baletmeisterio P. Petrovo pastangomis. Kadangi šiam menui net ligi šiol turėjo vadovauti svetimtaučiai, tai ko nors savo, lietuviško čia beveik nieko nepasiekėme. Tiesa, buvo lietuviškais vardais baletų, bet jų dvasioj lietuviškumo — gal vos centais perkamo.

Baleto artistai: Niemčinova, Obuchovas, Zvierevas (visi

Delible opera *Lakme*. Dek. A. Galdikos

Režisierius *B. Dauguvietis*

rusai); iš mūsiškių gabiausieji — Br. Kelbauskas, M. Juozapaitytė, Olekienė-Jovaišytė, Eug. Žalinkevičaitė ir k.

Šių metų mūsų baleto gastrolės užsieny įrodė, jog pastai baleto meno aukštis yra gana geras.

Kadangi ir operai ir dramai ir baletui reikalingos dekoracijos, tai su V. Teatru bendradarbiauja visa eilė rinktinių menininkų. Per visą laiką scenoje pasirodė šių menininkų darbai: M. Dobužinskio, V. Dubeneckio, A. Varno, Kalpoko, Galdiko, Dubeneckienės, Šimonio, Janulio, Didžiokienės, L. Truikio, V. Vizgirdos ir k. Iš jaunųjų, be abejo, labiausiai tenka vertinti L. Truikį.

Dekoracijas tokias, kokias scenoje matome, patsai dailininkas savo rankom beveik nedirba. Jis padaro pavyzdžius, iš kurių V. Teatro dekoracijų dirbtuvės ir pagamina atitinkamas dekoracijas. Dailininkas taip pat pagamina ir rūbų pavyzdžius aktoriams.

Kadangi daug reikšmės ir puošnumo dekoracijoms ir, apskritai, scenai duoda šviesos, tai teatras turi ir šiai sričiai specialistų. Be to, teatre yra nuosava siuvykla.

Kad mūsų skaitytojams būtų aiškesnė ir pati vidinė V. Teatro veikla, tai čia pat pasidalinsiu ir tomis mintimis, kuriomis su manim maloniai sutiko pasidalinti rašytoja ir artistė E. Žalinkevičaitė-Sidabraitė.

E. Žalinkevičaitei, kaipo patyrusiai ir su teatro idėja susigyvenusiam žmogui, malonu buvo savo įspūdžius pareikšti jaunuomenei, kuri gal kaip tik labiau ir saviau įvertins V. Teatro darbus.

Man pačiam iš viso įdomu buvo žinoti teatro santykį su rašytoju, su jo veikalu, tat ir mano pirmasis paklausimas buvo:

— Kaip teatras stengiasi veikalą sau pritaikinti, panaudoti?

— Matote, mano nuomone, teatras turėtų su autorium supažindinti, veikalą patiekti tokį, kokį patsai autorius sukūrė. Nes jei režisierius daug keičia, tai jis veikalą tuo pačiu lyg neleistinai sudarko. Nepatinka tau, tai patsai parašyk tokį, kokį nori pastatyti, nes pasirinkti visada galima. Kartais, žinoma, įvairios išorinės priežastys, daugiausia surištos su veikalo tendencija, neleidžia mums jo pamatyti taip, kaip jis iš tikrųjų atrodo. Pav., dėl mūsų sutarties su Vatikanu „Henrikas Navarietis" turėjo išeiti kiek kitoks. Bet tai netikslu.

— O įdomu, ponia, kaip aktorius personažą sukuria: ar stengiasi jį gyvenimiškai pamatuoti ar individualiai išgyventi?

Baleto artistė *M. Juozapaitytė*

A. Dambrauskaitė „Parduotosios nuotakos" Maženka

Baleto solistas *Br. Kelbauskas*

Dramos artistė *O. Rymaitė* Ateitininkų kongrese dalyvavusi L. Giros misterijoj „Paparčio žiedas“

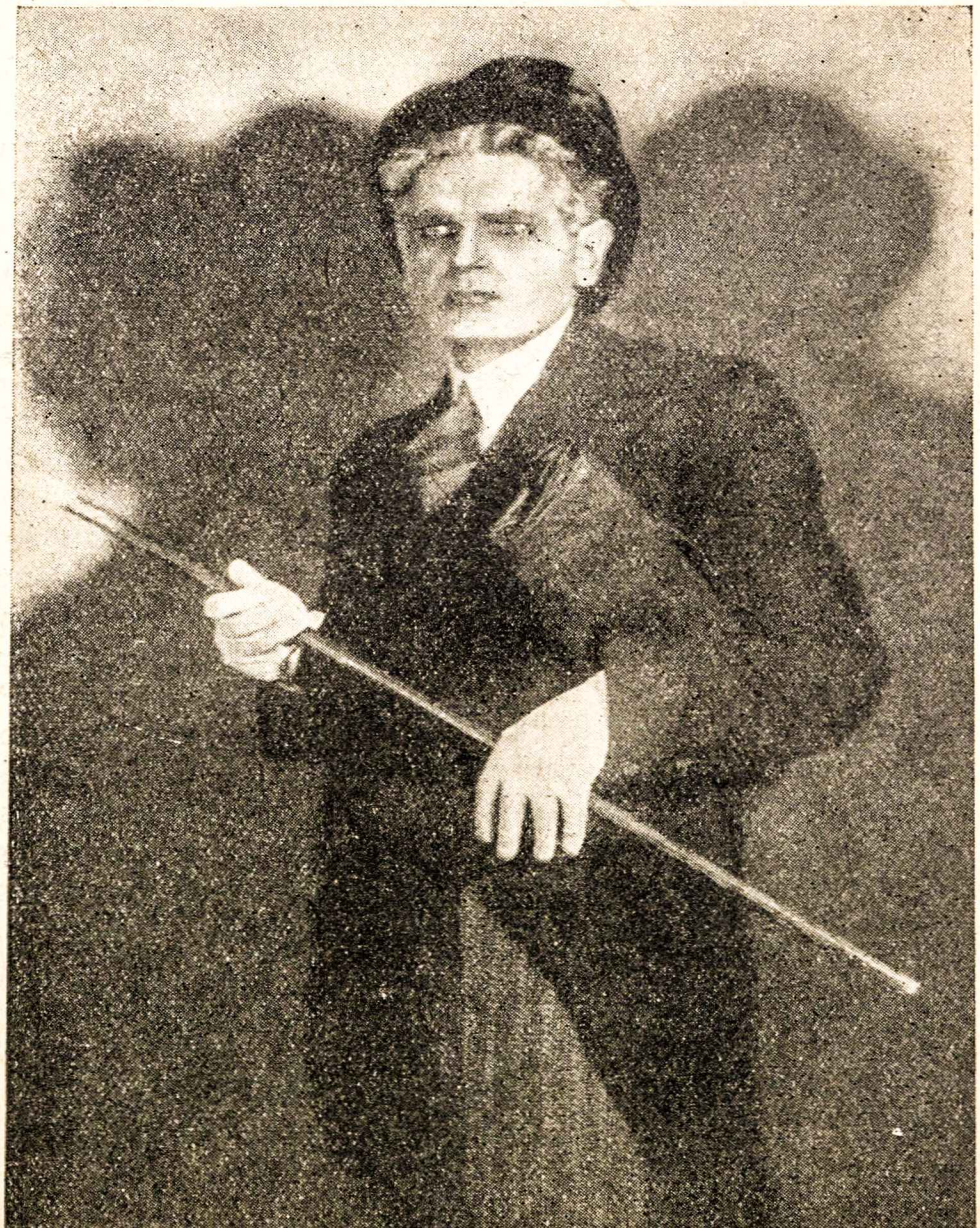

V. Steponavičius „Tvane“

— Visaip esti. Dažnai priklauso režisieriaus. Vienas tenkinasi tuo, ką jis nurodo, kitas gi studijuoja, gilinasi, taip sakant, kuria.

— Kuri gi teatro šaka patiems aktoriams atrodo sunkiausia?

— Talento reikia. Žinoma, daug reikšmės turi darbštumas, sąžiningumas, bet jei neturėsi dovanos, tai negalėsi vaidinti „išmokti". Apskritai, aktorius tada pradeda gerai pasirodyti, kai jis pamato, ko jis negali vaidinti. Patsai gi procesas — kaip ir kiekvienas darbas. Artistu būti sunku. Pagaliau, ir tavo ateitis kokia. Rašytoją, muziką įvertins, nes jis palieka konkrečių sugebėjimo įrodymų. O artistą? — Jis gyvena tik savo epochoj. Artistas palieka tiktai kažkokiu garsu. O tai yra tragedija. Be to, pas mus ir teatro „kritika" sunkų artisto darbą dar labiau apkrauna. Ypač tai pasakytina apie dramą. Nes aperą, pav., recenzuoja dažniausiai muzikai, specijalistai, o dramą? — Visoki. Nusimano bent kiek, ar ne. Vis tiek. Jie dažnai nežino net tos medžiagos, kurią aktorius gauna į rankas. O jei dar pridėti visokias asmeniškas sąskaitas, tai dramos „kritika" pasibaisėjimą kelia. Jei kritika nedarys pažangos, neatsiras specijalistų, tai ir dramos ateitis negalės būti pakankamai graži.

— Žiūrėkite, balete nėra jokio žodžio, o tik muzika ir šokiai. Muzika, kaip paprastai, galima surašyti. Bet kaip perduodami patys šokiai?

— Senesniuosius šokius kopijuoja, panaudoja. Naujiems baletams šokius tenka komponuoti. Pav., „Arlekinada" Zvierevo ir Petrovo pastatymuose išėjo visai kitokia. Trečias vėl kitaip pastatys.

— Kai ponia su teatru nuo seniau bendraujate, gal turėjote progos susidaryti pilną vaizdą, kurią teatro šaką mūsų visuomenė labiau mėgstanti?

— Nors neturiu noro mūsų publiką įžeisti, bet ji daugiau farsui paslankesnė. Moksleivija taip pat. Žinoma, kaltas auklėjimas, sąlygos. Reikia pripratinti prie gerų, meniškų veikalų, tai ir blogą tada vengs. O kai visuomenė mėgsta farsą, tai ir teatras jo turi ieškoti, nes be visuomenės teatras negali gyventi. Dabartinė teatro vadovybė yra susirūpinusi moksleiviją kaip tiktai gerąja kryptim pavedėti.

O kai aš, patenkintas savo apsilankymu ir gautomis žiniomis, po keliolikos minučių pakliuvau į V. Teatro raštinęir ten sutikau prietelių artistą Pilką, tai iš jo man paaiškėjo, jog ne tiktai teatro vadovybė moksleivių teatrališkuoju lavinimuosi susirūpinusi, bet ir patys artistai. Tas pats Pilka sakosi prie progos mielu noru paskirsiąs porą piniginių dovanų bent po 25 lt. tiems moksleiviams, kurie geriausiai paaiškintų matytą operą. Tat ir pati moksleivija turėtų įvertinti visas tas pastangas ir visą teatrališkąjį triūsą ir kuo daugiau pasinaudoti V. Teatru, nes šis menas yra mokykla, vaizdesnė negu knyga, ji savy parodo vienukart bent kelis talentus. *K. Z.*

Ateitininkų 25 metų jubiliejaus kongresas Telšiuose

25 metų laikotarpis naujausioje mūsų tautos istorijoje yra didelių ir garbingų darbų praeitis. Tame laikotarpy vyko galutinas mūsų tautos iš miego prisikėlimas ir pasiruošimas laisvajam gyvenimui. Visai vyresniajai kartai tasai laikotarpis tebėra atmenamas, bet organizacijų reta tegyveno tais visais vargais ir rūpesčiais ir paskum galėjo ir gali džiaugtis ir didžiuotis tautos Nepriklausomybe, kaipo darbu, į kurį ir ji įdėjo savo sielą, kuri pirko savo jaunų ir brangių daugiausia tada mokslus dar tebeinančio jaunimo gyvybėmis karo lauke, lėktuvuose, partizanų pirmosiose eilėse.

Viena tokių reikšmingiausių ir daugiausia mūsų visuomenės pagarbos ir įvertinimo susilaukianti organizacija yra a t e i t i n i n k a i, dabar apimanti ne tik mokslus einantį jaunimą, bet ir didelę inteligentijos — idealios inteligentijos dalį. Ta pati ateitininkų organizacija, švęsdama savo darbų ir kovų su dideliais laimėjimais 25 metų jubiliejų, šią vasarą liepos 20—21 dienomis Telšiuose ruošia didelį kongresą, kad bendrame susiburime galėtų garbingai prisiminti praeitį ir susistiprinti ateičiai — Dievo ir Lietuvos darbui. 25 metų garbinga tradicija ir lietuviškosios visuomenės įvertinimas duoda jėgų ateitininkijai tvirtai ir šviesiai žiūrėti priekin. Visi tie praeities , dabarties ir ateities keliai bus pavaizduoti pačiame kongrese Ministerio E. Turausko, dr. D. Jasaičio paskaitomis, koncertu ir didžiuliu literatūros vakaru, kuriame dalyvaus ateitininkų išaugintos meno pajėgos, studentų ateitininkų choras, savo pasirodymais Lietuvoj ir užsieny nusipelnęs sau rimto ir garbingo vardo.

Kongreso programoje taip pat randame ir įdomią sporto olimpijadą: futbolą, krepšiasvydį, kumščiasvydį, lengvąją atletiką, liaudies bėgimą, komišką sportą, kuriame galės pasireikšti ir mūsų jaunieji.

Kongresui įvairumo priduos žibintų eisena, laužas, gyvieji paveikslai.

Amerikos katalikai moksleiviai atplaukia speciale ekskursija su savo sportininkais ir k.

P. S. Į Telšius atvykusieji bus priimti, duota nakvynė ir arbata, ir taip pat už tą patį registracijos mokestį, kurs bus apie 1 lit. 50 ct., įėjimas į visas pramogas. *K. Augas*

MŪSŲ BIČIULIAMS

Kurie nori skirti aukų pinigais, knygomis ar kt. daiktais „Ateities“ kokursams, pranešame, jog kreiptis galima Redakcijos vardu.

Kartu dėkojame gerb. *prof. J. Eretui* šiuo reikalu šįmet mus labai parėmusiam. *Redakcija*

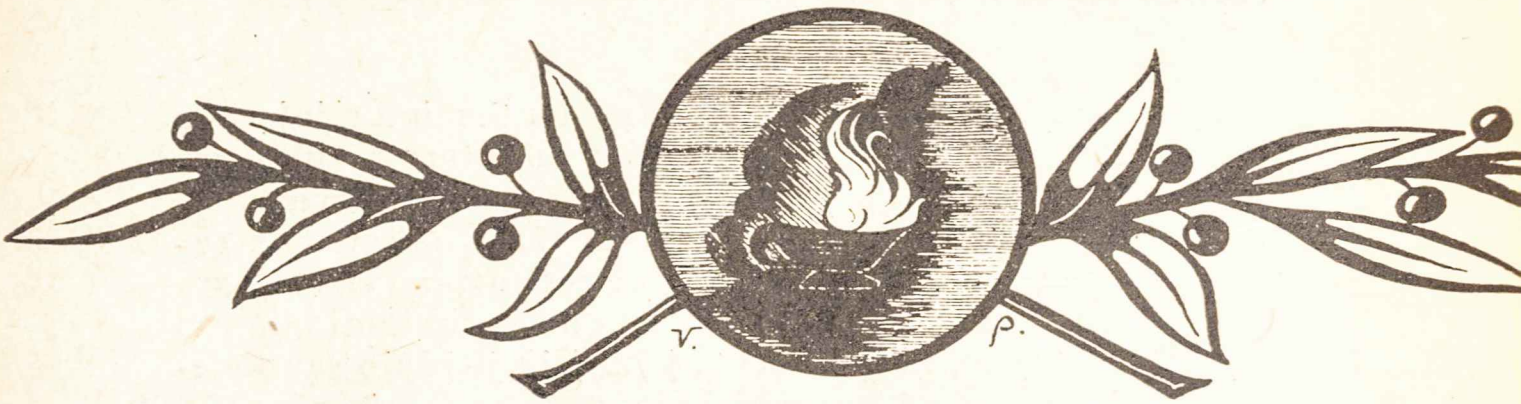

MŪSŲ MIRUSIEJI

A. a. Subd. Juozas Navickas

Dar tik 5 metai, kai mūsų Kun. Sem-ja persikėlė iš Gižų į Vilkaviškį, bet mirties angelas jau antru kartu užklydo į mūsų šeimą. Prieš trejetą metų visi bendrai meldėmės už. a. a. Justiną Maumevičių. Tada niekas nesitikėjom, kad mes, vienais metais vėliau baigiantieji sem-ją, taip pat supilsim kapą vienam savo kolegai. Šiandien, deja, visa tai jau įvyko.

Koks liūdnas sutapimas! Bal. 7 d., 10 val. ryte jo kurso draugai Vilkaviškyje priėmė dijakono šventimus, tą pačią dieną, 12 val. vėliau,

Kaune jų kolega kankinasi tarp gyvybės ir mirties Tą pačią dieną ir mirė šv. Luko ligoninėj, plaučių ir gerklės džiovos paėstas.

Apylinkė jo asmenyje nustojo vieno iš veikliausių visuomenės veikėjo. Tiesa, jis buvo dar jaunas (gimęs 1910 m. sausio m. 17 d.), bet tegul kas pajudina protokolus Alksninės K. Mot. Dr. skyriaus, tegul pavarto Alksninės, Kalvarijos ir kitų artimųjų pavasarininkų kuopų rengtų švenčių užrašus, tada pamatys, kokio plataus masto buvo šis be laiko mirties išrautas visuomenės veikėjas. Besimokydamas Marijampolėje, Marijonų gimnazijoje, visą laiką buvo ateitininkas, kurį laiką net vadovavo vienai kitai sekcijai. Buvo gabus ir nepaprastai darbštus, kas tur būt žymiai prisidėjo pabloginti jo sveikatą. Be to, sąlygos buvo sunkios: iš namų ne ką gaudavo. Tik mecenatai palaikydavo. Mėgo versti iš kitų kalbų naudingų straipsnių, kurių dalis buvo ir mūsų spaudoje.

Ši mirtis mums bus paskatinimas dar nuoširdžiau dirbti ir užpildyti savo darbu tą spragą, kurią padarė Tavo, brangus vienminti drauge, perankstyvas išsiskyrimas. O tu mums ištvermės išprašyk!

Dijak. A. Gustaitis

A. a. Povilas Tarvydas

Convertere, anima mea, in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

Ps. 114.VII.

Švito gražus pavasario rytas, pirmieji saulės spinduliai pradėjo bučiuoti sausas medžių viršūnes, aplinkuje smagiai čiulbėjo paukšteliai. Tuo laiku, kai visa gamta rengėsi gyventi, laisvinosi iš žiemos pančių, nusileido mirties angelas į Pranciškonų Gimnazijos V klasę ir mūsų šeimos draugo Povilo akis surakino amžinu miegu.

A. a. Povilas gimė 1916-V-8 Kulių v., Palioniškių k., Kretingos apskr., Baigęs to kaimo pradžios mokyklą, įstojo į Plungės Vidurinę Mokyklą. 1933/34 mokslo metais persikėlė į Kretingos Pranciškonų Gimnazijos IV klasę. Šioje mokyloje jis, kaip ir visi mokiniai, labiau ėmė rūpintis religiniu auklėjimusi: pradėjo artimiau bendrauti su bažnyčia, šv. Sakramentais, geromis knygomis ,gerais draugais, o pirmoj vietoj gerai rengtis savo siekiamai karininko profesijai, gerai mokytis pamokas. Bet neilgai tegalėjo jis su mumis drauge rengtis ateities darbams: š. m. balandžio 7 dieną jis mūsų atsiskyrė.

Balandžio 9 dieną įvyko laidotuvės. Po pamaldų bažnyčioje didelė žmonių minia, vienuolynas, gimnazija, vidurinė mokykla išlydėjo karstą į kapus. Draugai kalbas pasakė ir pasiryžo sekti jo kilniu pavyzdžiu.

Br. Jurgutis

FELJETONO KONKURSAS VASARAI

Trys geriausi feljetonai iš moksleivių gyvenimo bus apdovanoti sekančiomis premijomis: I premija — *I ir II tomai Žemaitės raštų;* II premija Žemaitės raštų III tomas; III premija — V. Krevės raštų I t. Konkurse dalyvauja tik moksleiviai.

Konkursui medžiagą siųsti ik VIII. 18 d., prisilaikant tokių pat formalumų, kaip ir eilėraščių konkurse.

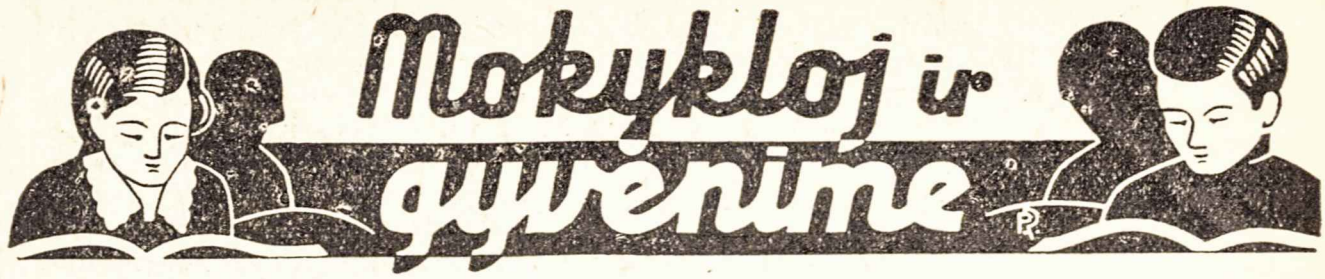

Baigdami šiuos mokslo metus, visoms skaitytojoms ir skaitytojams linkime gražių atostogų. Visoms bendradarbėms ir bendradarbiams už mums suteiktą paramą širdingiausiai dėkojame. Kad atlygintume korespondentų dažnokai nedėkingą darbą, konkurso keliu paskirstėme už jų darbus dovanas, kurias čia ir skelbiame. Kitiems metams korespondentams ruošiame gražų ir netikėtą siurpryzą. Jį paskelbsime 8 numery. Tad tikimės, nuo rudens visus mūsų korespondentus vėl sutikti ir sulaukti dar naujų iš tų gimnazijų bei mokyklų, kurios mūsų puslapiuose lig šiol buvo neminimos arba labai retai tepaminėtos. Mes pageidaujam nuolatinių bendradarbių iš *Klaipėdos, Zarasų, Ramygalos, Kaišiadorių, Šiaulių* (apie visas aukštesniąsias mokyklas), *Pagėgių, Ukmergės, Marijampolės, Utenos* ir kt.

1934-5 mokslo metų „Ateities" korespondentų konkursą laimėjo

— Korespondencijų konkurso jury komisija, kurią sudarė **„Ateities" Redaktorius, L. Žitkevičius** ir moksleivių atstovas — **L. Narbutas,** priėjo tokių išvadų:

I vietą — **Alytus Kedro** asmeny. II vietą **Rokiškis (Pr. Rimša** ir **Romantikas).** III pasidalino—**Mažeikaii (Aretino)** ir Alytaus korespondentas **Būkas.** IV—**Šakiai (P. Klevėnas).** V—**Panevėžys (Algis).** VI—**Kretinga (Goštautas).** VII — **Kaunas (A. Stanelis).** VIII — **Telšiai (Brolis žemaitis).** IX — **Kaunas (M. Gr. Kniauklys).** X — **Utena.** XI — **Jurbarkas.** XII — **Linkuva.** XIII — **Raseiniai.** XIV — **Pasvalys.** XV — **Vilkaviškis.** Visiems laimėtojams dovanos bus išsiuntinėtos tokios, kokios jos skelbtos pradedant konkursą. Visiems kitiems, čia neišvardintiems korespondentams, išsiųsime Sal. Nėries eilėraščius **Anksti rytą.**

ALYTUS

— Baigiantis mokslo metams alytiškiai reiškia širdingą padėką gerb. „Ateities" Redaktoriui už įdomų žurnalo redagavimą ir siunčia visiems moksleiviams dzūkiškus linksmoms vasaros atostogoms linkėjimus.

— Pasirodžius mūsų gimnazijoj „Ateities" numeriui visad atsirado jos („At.") „įvertintojų", o šįmet prie tų dar prisidėjo ir mūsų kapelionas. Kapelionas dažnai per pamokas, eucharistininkų sus-mus ir šiaip mėgsta „Ateitį" „pakritikuoti" Per tikybos pamokas kartais taip vienus moksleivius sukursto prieš kitus, kad pamokos metu kyla dideli ginčai ir ermyderis. Daugeliui neaišku, kam reiškiama tokia neapykanta kat. žurnalui ir kuriam tikslui kapelionas per tikybos pamokas aiškina „Ateities" žinutes ir sarkastiškai atsiliepia apie „Ateities" bendradarbius (koresp.). Bereikalingas teisinimasis ir kitų smerkimas, nes ylos maiše nepaslėpsi. Blogai galvojama, kad kas blogo iškeliama, tai niekinama mūsų gimnazija, anaiptol, norima, kad iškelti nenormalumai būtų šalinami. Moksleiviai kapelionu nepatenkinti, tėvai taip pat tuo labai susirūpinę.

Būkas

— V. 11. Draugijos kovai su tuberkuliozu pastangomis buvo koncertas. Programoje dalyvavo: Dvarionas, Motiekaitis, Frumkinas ir solistas bosas Kučingis. Kadangi įėjimas buvo nebrangus, tai ir moksleivių nemažai dalyvavo, nors didesnė programos dalis jiems buvo nesuprantama.

— Kasmet moksleivių (suv. parap.) bažnyčioje laikomos gegužės Karalienės garbei skirtos pamaldos. Dar pernai moksleiviai jose gausiai ir uoliai lankydavosi. Šįmet moksleivių, ypač berniukų skaičius, pamaldų metų galima kuone pirštais suskaityti.

Bet gal mūsų niekas neragina? — Susipraskim patys!

Tad ir užteks šiems mokslo metams. Korespondentas po visokių ginčų ir barnių, dėl žinučių iš Alytaus padangės, žada nutilti ir korespondencijų skyriue daugiau nepasirodyti. Tačiau, tiesa vistiek daug kam akis išdūrė. (Linkėtume ištvermės **Red.**).

NUOSEKLIŲJŲ „NUOSEKLUMAS"

„Moksleivio" 5 nr. išėjo nešinas nemaža sofistiškų išvedžiojimų našta „Ateičiai". Jam, matyt, sunku buvo praeiti pro faktą, kurį pats įvykdė gindamas savo reikalus Alytuje. 4 nr. puolami alytiškiai, kam jie kliudą „M." plėstis, sakydami: „vyrai, tokius šlamštus („Moksleivį") į pečius kiškit, nereiks pirktis malkų, o geriau užsisakykit „Ateitį", ten rasit tinkamos medžiagos, kurios reik kiekvienam moksleiviui". Šį posakį „M." 5 nr. vadina nuomonės primetimu.

„Moksleivis" tur būt žino, kad žmogus turi teisę galvoti, išreikšt savo nuomonę. Taip pat galima tikėt, kad „M." skiria nuomonės išreiškimą nuo jos primetimo. Todėl, jei Alytaus moksleivių buvo išsitarta, kad „M", šlamštas, kad ne tik jam, bet ir kitam naudingesnė „Ateitis" ar kiti laikraščiai, tai čia tik nuomonės išreiškimas, o „Moksleivio" pasisakymas, kad tie, kurie pasisako prieš jį yra ateitininkai, niekuo nepagrįstas nuomonės primetimas, turįs aiškius savo tikslus. Dabar įdomu, ko tokiais išsireiškimais „M-vis" siekia? Gal minčių vienybės, kurią taip propaguoja? Gal seklio rolę vaidina? Gal ką nors iš mokyklos nusistatęs išsodinti? Iš „M-vio" to galima laukti, nes iš visko matyt, kad turi panteros sąžinę. „M-vio" taktas, tai ne kultūringas Dr. V. Kudirkos taktas, bet karštakošiškas aplinkumos erzinimas, kuris ypač jaunuomenę neigiamai veikia ir nieko gero nei pačiam „M-viui" nei moksleivijai nežada. Taigi, „Moksleiviui" vertėtų būt objektyvesniu, netepti kitų, tuo, kuo pats kvepia.

Nesijaudink ir nepyk Jupiteri, — tu nekaltas. Tu tik vilkas avino kaily.

Kedras

Redakcijos prierašas. Mums taip pat be galo keista, kad kolega „Moksleivis", kurs, mūsų manymu, kur reikia ir nereikia valkioja nuosaikaus varpininko Dr. V. Kudirkos vardą ir tuo jį patį nedrausmingai žemina, rado reikalo vien „Ateitį" užsipulti, kai tuo tarpu mūsų turimomis pamatuotomis žiniomis Alytuj jį boikotuoja ir kitų moksleivių žurnalų skaitytojai. Be to, mums kažkokių idėjų ir planų primetimas liepia įtarti „Moksleivį" kažkokia nešvaria kriminalistika. Norėtume, kad tai būtų apsirikimas.

BELVĖDERIS

IV. 30 įvyko neseniai „Ekonomija" pakrikštyto koperatyvėlio susirinkimas. Į naują valdybą išrinkta: **M. Kulšė, J. Skripkūtė** ir **V. Jurkšaitis.** Pardavėju — **Ant. Stasiškis.**

V. 2. buvo ekskursija į Kaune tuo laiku vykusią priešcheminę ir priešlėktuvinę parodą.

— V. 12 įvyko mokyklos šaulių būrio metinė šventė, kuri iškilmingai atšvęsta.

Mokiniai, kartu su gamta, smarkiai pasikeitė: sužaliavę laukai jau ir didžiausį keturių sienų mėgėją išvylioja į saulė, į orą.

Mergaitės, arba, neseniai vieno sugalvotu terminu tariant, „eteriniai padariukai", veikiant žaliam pavasariui, jau svajoja apie žalią tėviškę, tolimame kaime, arba (čia jau antrokės) apie ūžiančią, švilpiančią pieninę su... jaunu gražiu pien....

Visiems „Ateities" prieteliams, ir visiems Liet. kat. moksleiviams belvėderiškiai linki, šią žalią vasarą kuo daugiausia Lietuvos žalučių, dvylučių pieno išgerti! **Vaidilas**

JURBARKAS

— Gražiai paminėjome Motinos Dieną. Erdvioj „Saulės" dr-jos salėj adv. J. Naujokas skaitė paskaitą, mūsų choras padainavo, o Vc. Šuika griežė smuiku. Paskaita buvo turininga, dainos ir smuikas nuotaikingi. Progai pasitaikius mokiniai parodytų šį tą ir gražesnio, tačiau savarankiškesnė, aiškesnė pastanga prigęsta, kada nėra paramos, atvirkščiai, kažkoks slopinimas. Jei kas padaroma, tai jėga, pasiaukojimu.

Be to, kai kurių mokinių auklėjimas pavedamas „Dievo valiai..." Pav., vieniems paskaitos galimos, o kitiems ne. Kas tai? Juk aš ir kitas — esam gimnazistai, gi mokytojams liepta visus lygiai auklėti. Net patys išrink-

tieji nesupranta, kodėl taip, o ne kitaip. Išties, tai ir yra tas priverstinas perviršs altruizmas.

S. Plėnelė.

KAIŠIADORYS

Pas mus šiemet jau yra šešios klasės. Mokinių viso apie 200. Rūpinamasi, kad mūsų šešių klasių vidurinė mokykla išaugtų į pilną gimnaziją, nes iki šiol Trakų apskrityj buvo tik dvi vidurinės mokyklos: Aukštadvary ir Kaišiadoryse. Mokyklai reiktų praplėsti patalpas, nes dabar labai ankšta.

Jau įsisteigėme ir literatūros būrelį. Paskaitą tema: Literatūros reikšmė" skaitė Adomas Jasas. Patys mokiniai taip pat pasireiškė savo darbais. *S. Lekavičius* skaitė: „Lietuvių literatūros pradžia", *K. Sidaras* — „Vienužinskio lyrika ir tautoaska" ir feljetoną — „Moksleivio svajonės", J. Navickas — „kun. Strazdelis — baudžiauninkų poetas" ir feljetoną „Nelaiminga bitininkystė". Skaityta ir savų eilėraščių. Į būrelį įsirašė 24 nariai.

— Kaišiadoriškiai daug skaito „Ateities" ir „At. Sp." prenumeruoja ir kitiems skolina. (Reikia stengtis prenumeruotis, o ne skolintis. Red.).

— Neseniai mokykloje buvo pasirodę laikraštėliai „Moksleivis" ir „Jaunoji Lietuva", kurie mokinių tarpe nerado visai pritarimo, todėl daugiau ir nesirodo.

— Mokiniai uoliai lankosi į gegužines pamaldas. Nemaža, ateina rytais 6,30 val. į bažnyčią.

Svajūnas

KAUNAS

Kauno kat. moksleiviai, nežiūrėdami visų nepatogumų, savo darbą varo smarkiai pirmyn. Ypač smarkiai dirba menininkų ir literatų būreliai, kur bendradarbiauja mūsų jauni gabiausi literatai ir rašytojai, o taip pat ir mokytojai, kuriems rūpi vispusiškas moksleivių išlavinimas. Patys moksleiviai čia stengiasi kuo daugiausia pasisemti sau žinių, kurios gyvenimui bus labai svarbios ir reikalingos. Šalia to darbo jie dar stengiasi pasirodyti ir plačiajai Kauno visuomenei savo sugebėjimais. Ne vienas iš tokių moksleivių, ypač Aukšt. Technikos mokyklos vadovauja V. V. S-gos skyriams arba yra uolūs šios sąjungos nariai. Pažymėtina, kad katalikų moksleivių pastangomis aukščiau minėtoje mokykloje yra įsteigtas dar tik šiais metais V. V. S-gos skyrius, kurs pasižymėjo nepaprastu veiklumu. Daug moksleivių uoliai dirbančių labdaringų organizacijų skyriuose; taip pat yra nemaža, kurie padeda toms o-joms rūpintis vargšų ir bedarbių sunkiomis gyvenimo aplinkybėmis. (Džiaugiamės kauniečių kilnumu. Red.). Nemaža moksleivių yra ir Liet. Šaulių S-goje. Jų keletas yra baigusių šios s-gos suruoštus priešcheminės ir priešlėktuvinės apsaugos kursus; todėl, reikalui esant gali būti tos srities instruktoriais. Tiesa, su šiuo klausimu moksleivija yra supažindinama per karinio parengimo pamokas, o paskutiniuoju laiku visos mokyklos buo labai gerai painformuotos, kaip apsisaugoti nuo cheminių dūjų ir priešo lėktuvų puolimo, per tam tikslui suruoštą parodą. Čia ir tie, kurie buvo baigę aukščiau minėtuosius kursus, savo žinias dar daugiau papildė ir pagilino. O svarbiausia tai, jog Kauno katalikiškoji moksleivija gali pasididžiuoti tuo, kad jų gražus būrelis, ypač iš technikos mokyklos, yra baigę L. A. K. Sklandymo mokyklą Nidoje su geriausiu pasisekimu. Čia reikia pastebėti, kad sklandymo ir motorinio skraidymo civilių lakūnų mokyklą geriausiai yra baigę katalikai moksleiviai.

Kadangi Kaune moksleivijos yra labai daug, tai į vieną būrelį visi negali susiburti. Todėl, dažniausiai prie kiekvienos mokyklos susidaro atskiri mažesni būreliai, o paskui visi susijungia į vieną svarstyti svarbesniųjų reikalų. Bet dabar atsirado dar kitokių būrelių, tai būtent tokių, kurie sudaro atskiruose Kauno miesto rajonuose savo rajono būrelius. Geriausiai veikia šančiškiai. Jie kuria prozos ir poezijos dalykėlius, nagrinėja ir kritikuoja viens kito darbus. Šis darbas tikrai yra vertingas, nes jau keli to būrelio nariai džiaugiasi, kad ir mokykloje rašomieji darbai ėmę geriau sektis, kai pradėję dirbti šiame būrelyje.

Pavasariui išaušus daromos ekskursijos į užmiestį. Po ilgo ir įtempto darbo tarp mokyklos sienų ir laisvu noru paaukotų kelių valandėlių kūrybiniam darbui, nebloga ir pasidžiaugti gražiai viliojančia pavasario gamta, žaliuojančiais miškais ir gra-

žiais Nemuno krantais. Todėl šventadieniais, po pamaldų, čia skamba malonios katalikiškosios moksleivijos dainos ir linksmi juokai. Kartais su muzika gražiose miško lankelėse pasilinksminama.

Alb. Stanelis.

Amatų mokykla

— V.5 minėjom motinos dieną. kalbas pasakė: mok. Skreblys, kun. Sakalauskas ir kun. Endziūkaitis.

— V.9 Praėjusiųjų metų kapeliono kun. Sakalausko dėka, visiems teko per teleskopą pasižiūrėti į mėnulį.

Prisiartino jau ir rimčiau susirūpinimo laikas, taip kad nebesimato jau nei šachmatininkų, nei futbolistų, nei bilijardistų. Tiktai „kortožninkai" užkampuiose dar sugeba pasireikšti.

Papartis

Kat. moksl. choro koncertai

Šį pavasarį Kauno kat. moksl. choras koncertavo triskart: gegužės 4 d. Žaliakalnio Kat. Moterų vakare Ateitininkų salėje, Gegužės 5 d. Motinos Dienos minėjime Marijonų salėje ir gegužės 26 d. Šėtoje pavasarininkų vakare. Visi trys koncertai pasisekė gerai. Daugiausia plojimų sukėlė „Kur bėga Šešupė", „Pasisėjau žalią rūtą", „Aš mergytė" ir „Už jūrių marių". Viso repertuare dabar yra 12 dainų, 2 duetai ir kvartetai. Solo įvairiuose koncertuose šiemet dainavo **O. Rimgailaitė, Alb. Stanelis** ir **Birūtė Akstinaitė.** Koncertų buvo septyni. Numatyta surengti dar du: vienas Kaune ir vienas provincijoje.

Choro vedėjas Pr. Markauskas, už choro sutvarkymą nusipelnė pagarbos. Jam Kauno kat. moksl. yra dėkingi.

Pr. Dz.

KRETINGA

Pranciškonų Ordino Gimnazija

V.5 įvyko tradicinis gimnazijos vakaras. Patys mokiniai gražiai suvaidino Čiurlionienės „Pinigėlius", mokinių choras padainavo gražių dainų. Po meninės dalies buvo loterija ir šokiai. Publikos atsilankė labai gausiai: salė buvo sausai prikimšta.

V.8 šventėme Kun. Direktoriaus vardinės. Kadangi oras tą dieną buvo ne koks, tai kun. Direktorius pasiūlė ir padarė mokiniams pasilinksminimą. Į pasilinksmino kun. Direktorius pakvietė ir Vidurinę Mokyklą.

V.17 įvyko pirmasis literatų būrelio susirinkimas. Būrelį globoja literatūros mokytojas p. Tarvydas. Pats pirmasis bandymas pavyko neblogai: K. Veverskis (V kl.) paskaitė dramą, kurią susirinkimas išnagrinėjo. Nariai sumanė susirinkimuose nagrinėtus dalykėlius, ypač eilės ir noveles, siųsti „Ateičiai". (Geras sumanymas! *Red.)*

Vidurinė mokykla

V.11 laidojom a. a. Steponą Kontarą. Vėlionis paskutinius mėnesius jau mokyklos nebelankė, o sirgo tėviškėj. Prie duobės mokyklos vardu atsisveikino M. Stroputė.

V.18 įvyko mokyklos mokinių pasilinksminimas „5 nukentėjusių" garbei. Programoj buvo duetas, deklamacijos, šokiai ir žaidimai.

Vidurinėj mokykloj įsiviešpatavo „revoliucionieriška" dvasia. Paskutiniu metu ėmė stoti iš dv-vės skautai. Draugininkė mok. p. **Fišepaitė** dėl to labai jaudinasi.

Goštautas

LINKUVA

Praeitame „Ateities" nr. buvo įdėta literatų valdyba, kuri dabar pasikeitė. Dabar valdybą sudaro *Vl. Kremenskas, Graž. Vaitkevičiūtė* ir *P. Brazdžionis.* Literatų būrelį tvarko mokytojas ne šios srities žinovas ir mėgėjas, todėl tas būrelis gyvena liūdnokai. Susirinkimuose kelia viskius niekus ir dažnai nukrypsta į „bendrus" arba asmeninius reikalus. Viešai susirinkime niekina pirmininko autoritetą, kas rodo nenormalų veikimą. „Jaunojoje Lietuvoje" vienas toks susirinkimas buvo aprašytas, bet daug prasilenkta su tiesa. Mokiniams nerūpėjo kaž kokie „sielos reikalai", kaip korespondentas rašo, bet atstatyti būrelio veikimą į normalias vėžes, būtent: perrinkti naują valdybą. Senoji valdyba, nenorėdama atsistatydinti, norėjo padaryti narių sąrašą, bet nepavyko, nes monarchizmą ir šis kampelis supranta. Narių įsirašė tik septyni...

A. Valančius

— V7. d. iškilmingai sodinome Klaipėdos medį. Sodinimo metu gimnazijos direktorius p. S. Vaitkevičius pasakė kalbą, kurioje priminė, kokią reikšmę turi Klaipėdos Medžio sodinimas ir, apskritai, kokią naudą teikia kraštui medžiai.

— V.12 d. gimnazijos patalpose Tėvų Komitetas suruošė loteriją, kuri davė 500 litų pelno, neturtingiems mokiniams šelpti.

— Dar prieš Velykas pas mus įvyko nemalonių atsitikimų. Keletas mokinių, beeidami šventoriuje „stacijas", atsidūrė palicijoj... ir pranešė, kad bažnyčios patalpose mokiniai dirba „priešvalstybinį" darbą... Dėl to du mokiniai nukentėjo: vienas turės apleisti gimnaziją, o kitam elgesio pažymys sumažintas iki trijų. Anie nieko negavo.

Šiluvis

LAZDIJAI

Atsakymas „Jaunosios Lietuvos" 2 Nr. korespondentui Vargšui dzūkeliui.

Korespondentas rašo, kad Seinų gimnazijos naujieji rūmai daro įspūdį „tėvo klojimo". Deja, dar daug Lietuvoje yra tokių gimnazijų, kurios negali pasigirti gražiais savo rūmais. Tuo labiau Seinų. Bet nesididžiuokim rūmais, geriau pažiūrėkim, kokia dvasia vyrauja tuose rūmuose. Kiekvienas lazdijietis gali pasakyti, kiek Seinų „Žiburio" gimnazija yra pasidarbavusi Lietuvai.

Jos mokiniai, lenkams užpuldinėjant pademarklinijos miestelius ir kaimus, (toks pat pavojus grėsė ir Lazdijams) naktimis su ginklu rankose ėjo sargybas ir kiekvieną minutę galėjo žūti nuo klastingo priešo rankos. Tačiau tėvynės meilė, įkvėpta šios gimnazijos pedagogų, juos skatino stovėti tėvynės sargyboje. Užtat lenkai buvo paskyrę net piniginę premiją tam, kurs nužudys kelis šios gimnazijos mokinius.

Štai kokių tėvynės sūnų davė ši mokykla. Teisingai lotynų priežodis sako: „In vestimentis non est sapientia mentis".

V. Dzūkas

MAŽEIKIAI

Sugrįžę po atostogų literatai neberado jokio reikalo atisbusti. Ir kam tai? — juk jau čia pat mokslo metų galas. „Nebeverta dėl tokių niekų jaudintis" — sakė vadovaujančios, kartu ir abiturientiškos ltieratų galvos. Ir taip literatai nuo pat lapkričio mėnesio nebeatsibudo.

Šiek tiek prie jų prisidėjo ir kraštotyrininkai, kurie nuo kovo mėnesio taip pat nebesirodė. Mat, dabar jaučiamas pavasaris, todėl savo kraštą bus galima ištirti net ir Pavenčiuose, tiek pavieniui, tiek gretose po du. Ištikimi savo „idealui" pasiliko tik kraštotyrininkai — fotografai, kurie jau fotografuoja ne tik landšaftus, bet ir kitokios rūšies padarus. Todėl, reikia manyti, kad jie dar šiek tiek progresuoja.

Sportininkai taip pat užmiršo ping-pongą, nes ping-pongo salėje per mažai saulės. Vietoj to, jie ėmė praktikuoti kitas sporto šakas — krepšiasvydį, kvadratą, futbolą, na, o kai kurie ir... promenadus „pavasario šiltam ore".

Šachmatistai taip pat neberodo noro kambaryje tūnoti, ir todėl visai nieko nebeveikia. Kita to priežastis — išvyko šachmatistų vadas Pr. Dimavičius karinės prievolės atlikti. Nors šachmatistai išsirinko naują vadą B. Petrauską, bet iškeliavęs vadas jam „nebespėjo" perduoti visų reikalų, todėl ir gavosi išvadoje „galas". w

Gegužės 3 d. visi gimnazijos mokiniai sodino medelius netoli Mažeikių esančiame miškelyje. Sodinta Jaunos eglutės. Sodinimui vadovavo vietos agronomas. Kiekviena klasė gavo atskirą barą, kurį stengėsi kuo greičiau užsodinti. Pasodinta keli tūkstančiai jaunų eglaičių.

Motinos dienos minėjime pirmą kartą mokiniams leista pasirodyti su savąja kūryba. Skaitė: — noveles (A. Lipskis, F. Kondratavičiūtė), eilėraščius (F. Daukantas ir A. Bielkevičius) ir scenos vaizdelį (Z. Mickevičiūtė). Tokių progų šiais mokslo metais dar visai nebuvo, todėl mūsų meninės pajėgos tik džiaugtis galėjo. kitur kur mūsų „rašytojams" pasirodyti visai ir nė-

ra, nes literatūros pusvalandžiai dar metų pradžioje išgaravo, o klasių renkiamų pasilinksminimų programose tai kaž kodėl nepraktikuojama

Gegužės 10 d. septintokai (be septintokių) turėjo garbės pasirodyti gaisrininkais. Mat, degė netoli Mažeikių esantis Falbergo miškas, į kurio gesinimą buvo ir septintokai iškviesti. Na, bet ir dirbo vargšėliai, kiek tik begalėdami. Kai kurie iš gaisro grįžo su apsvilusiom „čiuprom" ir pradegusiais švarkais. Bet tai dar niekis. Svarbu tik, kad miško gaisras buvo likviduotas. Ir vos tik spėjo septintokai parkeliauti į miestą, kai vėl kilo gaisras, bet šį kartą jau mieste. Septintokai „neatidėliodami susėdo į gaisrininkų automobilį ir tuoj su gaisrininkais nukeliavo gaisro vieton.

Meno mėgėjų būrelio leidžiamojo laikraštėlio redaktorius F. Daukantas jau visiškai nusivylė mokiniais. Mat, jį mokiniai neparemią nei materiališkai nei morališkai. Jis jau visiškai nusistatė šiemet nebeišleisti nė vieno „Atošvaistės" numerio, nes tai nei vienu, nei kitu atveju nėsą galima, neapsimoką (mat, antro „Atošvaistės" numerio iš išspausdintų 150 egzempliorių teparduota tik 50). Gaila, kad taip greitai nusivilta, o juk vis dėlto šiokių tokių galimybių laikraštėliui pasirodyti dar būtų.

Aretino

PANEVĖŽYS

Septynių gimnazijų turnyras Panevėžy

Gegužės 11 ir 12 d. M. S. K. stadijone 7 gimnazijų sportininkai kovojo pulk. Grand-Suttie taurės pirmenybėms.

11 d. buvo pusiaufinalinės rungtynės, kuriose žaidė krepšiasvydžio ir rezervą. Panevėžio bern. gimn. žaidė su Biržų ir Ramygalos gimn. Biržai viename puslaiky prakišo Panevėžiui 12:0; antrą žaisti jau atsisakė. Ramygala taip pat Panevėžiui prakišo 42:0. (Vargšai ramygaliečiai! **Red.**). Tokiu būdu Panev. bern. gimn. įėjo finalan. Finalą pasiekė ir Panev. lenkų gimn., kuri dėka savo sportininkų išlavintų muskulų ir kojų kaišiojimo meno iš Rokiškio laimėjo 6:4 ir iš Pasvalio — 4:2. Lenkai V. Gimnazijai geruoju pirmąją vietą atidavė.

Į finalines merg. krepš. rungtynes įėjo Panevėžio merg. g. ir Pasvalio g. merg. komandos. Panevėžietės laimėjo 12:0.

Rezevą žaidė jaunesniosios klasės. Čia stipriausi pasirodė rokiškėnai ir laimėjo pirmąją vietą.

Estafetiniam bėgime panevėžiečiams geriausiai sekėsi. Todėl Panev. bern. ir merg. g. bėgikai ir bėgikės laimėjo pirmąsias vietas.

Turnyro komitetas, subalansavęs užtarnautus pliusus ir minusus, suskaitęs surinktus taškus, pripažino pirmąją vietą Panevėžio bern. gimn., antrąją — Panevėžio merg. gimn., trečiąją — Rokiškiui, ketvirtą — Biržams, penktąją — Pasvaliui. šeštąją — Panev. lenkų g. ir septintąją arba nuo galo pirmąją — Ramygalai.

— Gegužės 12 d. įykusiame „J. Lindės-Dobilo meno kuopos" susirinkime dalyvavo ir iš kitų gimnazijų svečių, kurie atkeliavo kaip sportininkai. P. mok. P. Būtėnos papasakojo apie archeologinius kasinėjimus Molainių kaime, kur radę žalvarinio amžiaus liekanų. Bet vietinių narių kūrybos, svečiai paskaitė savo eilėraščių. Puikiai pasirodė rokiškėnas Balys Serevičius. Taip pat kelis eilėraščius perskaitė ir buvęs kuopos narys A. Valantinas.

Šiemet egzaminus laikyti leido visiems bern. ir merg. gimnaz. aštuntokams-ėms.

— Su pavasariu atbudo ir eucharistinis gyvenimas. Kas sekmadienis matosi pulkai moksleivių priimančių šv.Komuniją. Daugelis jų kasdien maitinasi Gyvąja Duona.

Algis

LAIŠKAI IŠ ROKIŠKIO

Darbo, kūrybos dvasia negali ir neturi būti uždaryta žmoguje. Ji turi ryškėti iš kiekvieno žmogaus atlikto veiksmo. Nepasireikšdama ji uždunsta arba nukrypsta kitan kelian — griauti. *Bet uždusinta ugnis puodo niekad neužkais.* Todėl ir neerikėtų bijoti viso, kas tą darbo, kūrybos užsidegimą skaidrina, įpučia. Atidarykime visus langus, visas duris atidarykim, ir tegu švilpia visi vėjai! Be ar neįpūs daugiau gryno laukų oro, kurio taip dar trūksta. Be ar neįsidegs daugiau ugnelių mūsų sustingimui tirpinti, neišjudins tautinei lietuvių kultūrai

kurti? Taip mes manome. Gal kas ir įtars mus, mėgins išprovokuoti... Juk panašiai elgtis šiandien mokama! Nenustebtume dėl to. Tačiau, kol dar *esame,* mes ryžtamės dirbti, būti visur ir visada reikalingi! Taigi, *būkime reikalingi...*

— Š. m. gegužės 2 d. turėjome medelių sodinimo šventę. Pertraukų aikštėlėj abiturijentai pasodino *Klaipėdos liepą* ir čia pat lyg pažadėjo ištikimybę Klaipėdai ir pasiryžo gyvenime siekti kultūrinės lietuvių tautai didybės.

— V.12. literatai, vyr. išleido antrąją laidą „Ižas eina". Atspausta šios laidos 65 egz. Leidinys buvo labai greit išpirktas. Šiam leidiny išmesti šaržai ir autorių autografai su įrašais. Šiaip medžiaga beveik nekeista.

— Paskutiniuoju laiku ypač suaktyvėję mūsų šachmatininkai. Dirba žmonės ir jie, na, žinoma, turi ir savo bėdų. Skundžias, kad literatai ir laikraštėlį gali leisti ir „Ateity" literatūrai vietos nemaža skiriama. Ak, sako, galėtumėm išleisti ir mes, bet kas pirks?! Labai gaili savo šachmatų skyriaus „Ateity". Tuo reikalu žada rašyti „Ateičiai" memorandumą, išdėstydami visus šachmatų teigiamumus. Prašys paskirti bent vieną viršelio puslapį. Patys pasiryžę jį ir užpildyti, panaudodami medžiagai vokiškus šachmatų žurnalus, kurių vieną kitą, kiek gimnazisto išteklius leidžia, ir prenumeruoja. Mano imtis iniciatyvos Lietuvos gimnazijų šachmatų pirmenybėms surengti. Tuo tarpu pasiryžę nustatyti šių metų šachmatų meisterį gimnazijoj. Todėl š. m. gegužės 11 d. gimnazijoj pradėjo *šachmatų turnyrą.* Turnyrą organizavo VII kl. šachmatininkai. Dabar stipriausieji gimnazijoj — Antanas Šiliūnas ir Stasys Šimanauskas. Tai mūsų jauni būsimieji Vaitoniai! **Pr. R.**

KRONIKA

— 30. IV atlaikytos gedulingos pamaldos už Gražvydą Vaitiekavičiūtę, mirusią pernai šiuo laiku. Pamaldas išklausė *kat. moksleiviai in corpore!*

— 2. V minėta Tumo-Vaižganto dviejų metų sukaktis. Rytą 8 val. buvo gedulingos mišios ir „Libera" kurių metu giedojo gimnazijos choras, o protarpiais grojo orksetras. Grįžus iš bažnytėlės gimnazijos salėn, tęsėsi kita minėjimo pusė. Kazys Stasiulionis skaitė referatą „Vaižganto bijografija" ir Pranas Rimša, vyr. literatų būrelio vadas, — rimtą ir gilų referatą „Vaižganto testamentas", Balys Serevičius — savo eilėraštį „Tumui-Vaižgantui", o Stefa Lingytė, akomponuojant muzikos mokyt. K. Jovaišai, — Vaižganto „Alaušo varpą". Gimnazijos orkestras sugrojo lietuvišką *popurį,* kurią pagal liaudies dainų motyvus ir meliodijas sukūrė muzikos mokyt. ir kompoz. K. Jovaiša.

— Prancūzų kalbos dėstyti į mūsų gimnaziją atkelta mokyt. p. Sideravičiūtė Naujosios mokytojos gerumu džiaugiamės ir daug gero iš jos laukiam....

(Klasių šaržai 8 nr.).

Ekskursija į Panevėžį

— 10. V. greituoju traukiniu rokiškėnai — vaižgantiečiai išvyko į Panevėžio sporto šventę. Ekskursantam vadovavo inspektorius p. P. Rapševičius. Išleisdamas savo auklėtiniam palinkėjo *laimėti ne tiek rungtynėse, kiek elgesio ir išsiauklėjimo srity — iš ko kaip tik ir plaukia kiti laimėjimai.*

(Rungtynių eigą skaityti Panevėžio korespondencijoj. Red.).

Sekmadienį, išsimiegoję ir atsilsėję, devintą valandą vaižgantiečiai kartu su kitais moksleiviais organizuotai, grojant orkestrui, žygiuoja į katedrą. Išklauso šv. Mišių. Po to kaip svečiai užsuka į *Meno kuopos* susirinkimą. .

Vakare vėl šokiai. Rungtynių nuotaika išsisklaido. Užmirštama apie minios nedrausmingumą aikštėj, apie lenkų gimnazistų „smarkumą" (brutalumą) ir kitas klaidas bei trūkumus tvarkos, nes tai įvyko gal būt, netyčia ir atsitiktinai.

Vaižgantiečiai, be to, aplankė muziejų, kur p. Kasperavičius, p. Būtėnas suteikė paaiškinimų. Galop pirmadienį (13. V.) vaižgantiečiai grįžo Rokiškin, maloniai minėdami Panevėžį.

Tuo tarpu viso geriausio!

Jūsų Romantikas

ŠAKIAI

Prisimindami brangiąją Baltiją ir Klaipėdą, V.1 sodinome Klaipėdos medį. Prieš medelio sodinimą kalbėjo p. p. mok. Žirgulys ir Keblinskas. Medelį sodinant, jo simbolinę reikšmę gražiai nupasakoja A. Liūdžiūtė, V kl. Be to, kalbėjo V. Didžbalis, VIII kl. Prie medelio sodinimo prisidėjo visi mokiniai, užmesdami po rieškutę žemės.

V.9 aštuntokai, apleisdami klasės suolą, sodino savo, abiturijentų, medį. Gimnazijos jaukios pastogės atsisveikinimo kalbą pasakė V. Didžbalis. Dar kalbėjo p. mok. Dragūnaitė, auklėtoja. Šiemetiniai, XI-osios laidos abiturijentai įvedė gražų paprotį, kuris, be abejo, būsimųjų abiturijentų bus palaikomas.

V.8 steigdami savo būrelį, susirinko literatai. Kaip ir skelbime buvo rašyta, „literatų būrelyje tilps visi mėgstantieji literatūrą ir visokį meną".

Susirinkimą pradėjo inicijatorių vardu P. Gailiūnas (VI kl.), trumpai apibrėždamas literatų reikalingumą bei reikšmę. Plačiau apie literatų — menininkų susibūrimus, apie veikimo kryptį ir programą kalbėjo p. mok. Žirgulys.

S-me pasirodė ir veiklesnieji literatai. P. Gailiūno eilėraščius artistiškai paskaitė C. Maksvytytė. P. Valaitis skaitė Vyšniauskaitės romantinę novelę. Būtų geriau, kad savo kūrinius skaitytų patys autoriai (savaime aišku. Red.). Valdybon išrinkta: *P. Gailiūnas, J. Baltrušaitis, Liudžiūtė.* **X.**

Dėl literatūrinio veikimo

Neseniai „Moksleivyje" tilpo korespondencija, kurioje buvo nusista šakiečių neaktyvymu. Su patosu šaukė korespondentas: „Bet Šakiuose nuo 1930 metų pabaigos snaudžiama ir laukiama bene iš dangaus, kaip izraėliui kadaise, pradės byrėti manna — literatų susipratimas. Na, ir laukiama, bet toji „manna", kaip nebyra, taip nebyra, nors imk ir pasikark". Toliau dalis kaltės užmetama literat. mokyt. p. Alex. Žirguliui, kam jis nesirūpinąs literatais, nors literatūrinių jėgų esą (Vyt. Didžbalis, Pet. Gailiūnas, An. Vyšniauskaitė ir kiti).

Jei rašoma netiesa, reikia ją atitaisyti!

Šakiečiai niekad nesnaudė. Visados buvo pilni jaunatviškos ugnies ir kūrybinių galių (poet. Pranas Naujokaitis, Pr. Gailiūnas ir k.). Ligi 1930 metų veikė du stiprūs literatūros būreliai, kuriuose tilpo visa gimnazija. Pirmąjį būrelį sudarė I ir II klasės. Man esant II-oje klasėje teko vadovauti šiam būreliui, ir šiandien galiu atvirai pasisakyti, kad darbas nenuėjo veltui. Mažučiai buvom, bet dirbom. Ištisai ligi šiandien, nors nuo 1930 metų oficialaus būrelio ir nebuvo! Būrelio globėja buvo mokytoja p-lė Užupytė (dabar p. Keblinskienė), kuri daug grožio ir meno pajautimo suteikė mums, už ką šiandien tegalime tarti tik nuoširdžiausią ačiū. Antrąjį būrelį sudarė III—VIII klasės; jiems vadovavo p. p. mokytojos: M. Krasnickaitė (Liūlevičienė) ir M. Žilinskaitė (dabar p. Gricienė). 1930 metų rudenį staiga visas darbas sustojo: tapo uždrausta veikti ateitininkams, kurie visą literatūrinį judėjimą ir palaikė.

Laikotarpis 1930—1935 metų, sakoma, yra snaudimo laikotarpis. Bet taip nebuvo! Kai kurie aktyvesnieji literatai savyje puoselėjo naujo būrelio kūrimo idėją, dirbo, ruošėsi savo tarpe ir štai, to pasekoje 1935 metų gegužės 8 d. literatai iš naujo atgimė. Tai įvyko tik dėka literatūros mokytojo Žirgulio, ir kai kurių aktyvesniųjų moksleivių. Čia ypač tenka pastebėti literato Petro Gailiūno pasidarbavimas. Jį beveik galime skaityti literatų gimdytoju.

Be to, tenka pastebėti, kad mūsų būrelį p. Direktoriaus vardu pasveikino p. mokytojas Žvirgulys. Iš pedagogų dalyvavo p. p. Žirgulys ir p. J. Kulikauskas.

Šakiečiai nesnaudžia! Jie mano kalnus nuversti. Todėl „Moksleivis" turi gerai atsiminti, kad ko gerai nežinai, tai apie tai neprivalai ir kalbėti!

Koresp. Era

ŠIAULIAI

Mergaičių gimnazija

Dar Velykų atostogose 7-tos klasės mokinės turėjo ruošos kursus, kurie kad ir trumpai, vos 2 savaites trukę, davė mergaitėms progos arčiau susipažinti su visais moters darbais, kurie neišvengiami šeimos gyvenime. Tenka pastebėti, kad šių metų kursai, ką ir Tėvų Komiteto pirmininkė patvirtino, su dides niu entuzijazmu ir darbštumu buvo praleisti, kaip kad kitais metais. Mergaitės nevengė „juodo" darbo ir visa noriai atlikdavo, žinodamos, kad jų gaminamus pietus valgys tė vai, pažįstamieji ir draugai.

Šįmet įsisteigė literatūros mėgė jų kuopelė. Gegužės 11 dieną buvo antrasis tos kuopelės susirinkimas. Mokytojas D. Pinigis supažindino mus su 1922 metais išleistuoju žur nalu „Keturi Vėjai". (Ar naujoji literatūra jūsų neįdomina, kad se nienomis verčiatės? Red.). Be to, skaityta savosios kūrybos: eilėraš čių ir novelių.

Mergaitės, atradusios valandėlę laiko, stengiasi susipažinti su mūsų miesto vargšais, sušelpti juos, ir išsaugoti vaikų ir jaunuolių sveiką moralę.

Snaigė

ŠVĖKŠNA

Praėjusiam numery mano rašyta korespondencija pas mus Švėkšnoje susilaukė daug triukšmo, nes pataikė daug kur į opią vietą.

Blogos valios neturėjau, paskirų asmenų nepuoliau, jeigu kas užsigavo, tai nuoširdžiai atsiprašau. Iš tiesu, gal būt, buvau nepastabus ir temačiau tik blogąsias gimnazijos ir mokytojų puses, bet kad pas mus mokytojas pasako, kad dar vienas sakinys iš vadovėlio likęs neatpasakotas, tai faktas. Visiems mėgs.

Pavasaris mus taip paveikė, kad sportas mus tiesiog pavergė. Sportuoja po kelias valandas į dieną. Parkas knibždėte knibžda, o vargšam sviediniui tikra kankynė.

Keli mokiniai kukliai tvarko negausingus muziejaus eksponatus.

V. 11 d. buvo „Ąžuolo" susirinkimas. Skaitytos dvi paskaitos „Mūsų tautinė kova" ir „Žemaičiai ir jų kultūrinė bei ekonominė padėtis". Po paskaitų Alb. Kuičius paskaitė keletą gana vykusių savo eilėraščių. Eucharistininkai per šeštines mano ruošti agapę.

Aitvaras

TELŠIAI

—V. 10 prie būsimųjų gimnazijos rūmų, (kurių dar, gaila, nestato)), visi mokiniai pasodino Klaipėdos ąžuolą. Mok. p. Gedminas pasakė žodį.

— V. 29 mini savo globėjo vysk. Valančiaus 60 m. mirties sukaktį. Rytmetį bažnyčioj pamaldos, gimnazijoj programą užpildo literatūros mėgėjai: skaito referatus: „Valančiaus gyvenimas" — P. Jurkus, „XIX a. Lietuva ir Valančius" — A. Lukošius, „Valančius kūrėjas" — A. Radavičius.

— Šiemet aštuntoj klasėje buvo 17 mokin. Prie egzaminų neprileido dviejų. Kitiems, nieko, gerai klojasi, (nors kiek ir braška kaulai). Dar atvažiavo net iš Biržų du savo laimės pabandyti. Po egzaminų abiturientai žada padaryti ekskursiją į Rygą.

Brolis Žemaitis

Ats. pulk. J. Petruitis. DIDYSIS KARAS. Žaibo leid. 1914—15 metų įvykiai. Autorius ir istorinius faktus moka taip įdomiai, paįvairindamas gyvenimiškais epizodais, atpasakoti, kad knyga, teikdama istorinių žinių yra įdomi ir šiaip pasiskaitymui.

Alia Rachmanova. MOTERYS RAUDONOJOJ AUDROJ. Vienos rusės dienoraštis. Išvertė Iz. Matusevičiūtė. Žaibo leid. 376 p. 3 lt. Su šios autorės pirmomis dviem knygomis (studentai, meilė ir čeka) jau esame supažindinę. Čia rašytoja taip pat labai nuoširdžiai ir įspūdingai duoda revoliucijos chaose besiblaškančios Rusijos vaizdą. Iš visų kitų vertimų Rachmanovos veikalai, girdėti, daugiausia skaitomi.

Šiame „Ateiteis" nr. turėjo būti įdomus J. Gobio straipsnis apie Tomą Morų, kurį kartu su visa kita įdomią medžiaga rasite 8 nr. Dėl aktualijų ir korespondencijų teko kiek trumpinti.

J. Keliuotis. **VISUOMENINIS IDEALAS.** Visuomeninės filosofijos metmens. N. Romuvos leid. 200 psl. 3 lt.

Nors visuomeniniai reikalai pas mus yra gana gyvame pasireiškime, tačiau rimtos, kritiškos savų žmonių tuo klausimu literatūros kaip ir neturėta. Tiesa, straipsnių laikraščiuose apsčiai rasdavom, bet kritiškos nuomonės mes turėdavom tiktai ieškoti. „N. Romuvos" Redaktoriaus J. Keliuočio knyga išėjo ne tiek spragos užkišti, kaip pas mus įprasta sakyti, bet konstatuoti dabartinius siekius, visuomeninio judėjimo pasireiškimus, ir stengtis visą tą judėjimą, kurs išeina iš **civilizacijos, šeimos, tautos, valstybės, universalinės** visuomenės ir kartu iš visuomeninio gyvenimo principų — **autoriteto, laisvės, teisingumo** ir **meilės,** paaiškinti vidurio keliu, taip sakant, ieškoti objektyvios nuomonės, kuri šaltai, bet racionaliai apimtų visus žmogaus visuomeninius siekimus, kuri juos konstatuotų kaip kūrybinį elementą.

To siekdamas autorius visą laiką turi omeny visuomeninę žmogaus prigimtį, iš kurios plaukia sekančios išvados: „visuomenė yra natūrali, o ne dirbtinė, sutartimis sudaryta tikrovė. Ji emonuoja iš pačios žmogaus prigimties ir iš jos semia savo didžiąją jėgą. Ir klysta Rousseau, tvirtindamas, kad socijalinė ir politinė visuomenė nėra prigimties reikalavimo išdava, kad ji yra laisvos žmogaus valios padaras, kad ją yra sudariusi socijalinė sutartis — **contrakt social".** 24 psl.

Su šia rimta knyga mūsų skaitytojams bus tuo maloniau susipažinti, kad ji parašyta kūrybiškai, lengvai ir vaizdžiai. Jauti gyvą autoriaus dvasią ir jauną energiją.

K. Augas

Klemensas Dulkė. **UPOKŠNIAI ŠNERA.** 72 psl.

Išleisdamas trečiąją savo eilėraščių knygą, Klemensas Dulkė liriką mėgstančiai visuomenei užsirekomendavo kaipo pažangus poetas. Čia mes jį randame visai kitokį, negu **Po tėviškės klonius** ar **Devyniuose raiteliuose** ir, be abejo, artimiausią jaunųjų poetų antologijai **Septyniems,** taip pat to paties Dulkės redaguotai. Tiesa, čia gal kas nors ir pasigęs pirmykščio, pasakytume, Dulkės beveik muzikalumo, betgi tas nuostolis atrodys nereikšmingas, kai žinosime, kad ji pirma nebuvo perdėm nuosavas ir originalus jo turtas. Dabar jausti, kad Dulkė rašo iš savęs, kai kalba:

Neskaudus esu, ne Dievo rykštė,
Dažnai nerimtas einu į minią,
Dažnai ir knygoje šioj mano žodžiai trykšta
Po truputį nusiminę.

(7 psl.)

Toks pat jis. kai kalba apie mergaitę, kurią pirmą kartą bučiavo, toks pat ir tėviškę mylėdamas ir Smūtkeliui savo nuodėmę — sunkiai ir vargiai pataisomą — nuodėmę minėdamas. Toks jis.

K. Augas

J. Gintautas. **TIESIU KELIU.** III t. Saulius — klebonas. Leidžia Šv. Kazimiero draugija 1935 m. lt. 2,50.

Šitame tome yra jau šito romano pabaiga. Kunigas Saulius mirus klebonui ir gavęs naują paskyrimą kelioms savaitėms pataisyti sveikatos nuvažiuoja į Birštoną. Čia jis neskęsta žmonių sūkuryje, bet tik gėrisi gamtos grožiu ir stiprėja kūnu ir dvasia. Čia jis susitinka kūrijos sekretorių, savo jaunų dienų draugą, kuris jam pasiūlo užimti kaimyninės parapijos klebono, kuris buvo ką tik miręs, vietą. Saulius paabejoja pradžioje ar sugebės atlikti tokią sunkią pareigą ir nesupranta ar jo dvasia, visą laiką paskendusi pamaldume ir dvasiniuose dalykuose, nesuklys

materijalinio gyvenimo reikalivimuose, juk kaip klebonas, jis turės tuo daug rūpintis. Bet jis priima vyresnių pasiūlymą ir gavęs paskyrimą nuvažiuoja į vietą. Čia jam daug kartų tenka prisiminti jaunystės laikus ir pergyvenimus. Čia jis vėl turi progos susitikti Baikauskaitę, kuriai jaunystėje buvo pajutęs truputį meilės, čia jis vėl susitinka Jokūbauskitę, kuri dabar jau yra pasišventusi ir pavyzdinga iletuvė mokytoja, čia vėl su savo nepaprastu nuoširdumu atsiranda grafienė, bet jam visur sekasi, jis visur laimi ir iš visų būdų ir netikėtinumų išeina nepaliesta dvasia, švarus, pamaldus ir susikaupęs. Jis mato žemiškojo grožio žuvimą moterų veiduose, mato nykstančius žemiškus dalykus ir žmonių silpnybes, bet pats lieka atsargus, šaltas stebėtojas, nuolatos savo akis ir sielą keliąs į dangų. Jis tvarko parapijos dalykus su dideliu pasisekimu ir jo kelias yra tiesus ir šviesus.

Sauliaus charakteris, gal vietomis ir perdaug idealus, gali būti daugeliui gražiu idealu ir jo pasielgimai daugeliu atvejų gali būti, kaip gražūs pamokymai panašiuose atsitikimuose. To, tur būt, bus norėjęs ir autorius.

Juozaitis

P. Cvirka. CUKRINIAI AVINĖLIAI. Novelės. Su M. Račkauskaitės piešinėliais. 167 psl. 2 lt. Švietimo M-jos pripažintas tinkamu mokyklų knygynams.

K. Dineika ir J. Dovydaitis, KELIAUKIME PO GIMTĄJĮ KRAŠTĄ. Kaunas, 1935, 112 p. mažo 8⁰, kaina 1 lt. (Kūno Kultūros Rūmų leidinys).

Prel. J. Naujokas. ŠV. MIŠIOS IR JŲJŲ PERGYVENIMAS. 16 psl. 30 c.

J. Grabauskas. DARBININKŲ NAMŲ STATYBA. 30 psl. ....

F. Karpevičius. ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. I-jam pradžios mokyklos skyriui. Mokytojų knygynas „Šviesa". 60 psl. 1,25 lt.

JAUNATVĖS ŽYGIAI. Kražių gimnazijos moksleivių laikraštėlis.

Išleistas gana įdomiai. Yra neblogų eilėraščių, beletristikos, straipsnis auklėjimosi reikalu ir įdomios aktualijos iš gimnazijos gyvenimo. Tik viršelio reikėtų geresnio, nes antraštę vos žmogus gali „iššlebizavoti".

JAUNASIS LITERATAS. Raseinių gimnazijos žurn. balandžio mėn. (3 nr.). Neturėdami po ranka pirmesniųjų to žurn. numerių, negalime spręsti raseiniškių pažangos, tačiau, apskritai, šisai nr .gana geras. Rimtai, nors bent kiek ir kritikuotinai nagrinėjama kūrybinė inspiracija, duodama medžiagos apie Euripydo kūrybą. Poezija ir belestristika kiek silpnokai atrodo. Be to, neįdomi ir gimnazijos kronika, nes, reikia manyti, būta daugiau kultūrinių reiškinių, negu į skiltis pasidalinimas etc.

Henrikas Radauskas, FONTANAS, eilėraščiai „Sakalo" leidinys. 64 psl. lt. 2. Kaune 1935 m. Recenzija 8 nr.

„MISIJŲ" LEIDINIAI

I. **W. Wiesebach, S. J. INDĖNŲ IR FARAPŲ LIZDE.** Kolonistų nuotykiai Brazilijoje. Išvertė J. M. Kaunas, 1935 m. 104 p. 80 c.

II. **A. Huonder, S. J. NELAUKTAS KERŠTAS.** Išvertė V. M-tis. Kaunas, 1935 m. 90 p. 80 c.

III. Parengė **T. J. Beleckas, S. J. PALMIŲ PAVĖSY.** Kaunas, 1935 m. 264 p. 1 lt.

DORIEMS IR SĄŽININGIEMS MOKSLEIVIAMS ŽINOTINA

Baigiantiems gimnaziją moksleiviams patogiausias laikas stoti pas Marijonus tuojau po baigiamųjų egzaminų. Tuomet įstojus patogiausia pradėti novicijatas, o po jo tęsti tolimesnes studijas. Nurodymų apie stojimo sąlygas gali gauti kiekvienas atskirai atsiklausęs laišku.

Nors ir neturtingi moksleiviai, turį noro aukotis ir dirbti visuomenei, gali būti priimami. Jie, išbandę savo pašaukimą novicijate, po metų laiko gali tęsti tolimesnes studijas universitete arba užsieny.

Jei jaunuolis tik pakankamai religingas, pasiaukojąs, darbštus ir sąžiningas, tokiam ištesėjimas yra užtikrintas ir dkl savo padaryto žygio neteks graudentis.

Rašyti šiuo adresu: MARIJONŲ PROVINCIJOLUI, MARIJAMPOLĖ.

SAKALO LEIDINIAI

J. Grušas. KARJERISTAI. 400 psl. 4,50 lt.

L. Dovydėnas. IEŠKAU GYVENIMO DRAUGO. II t. 352 psl. 3,50 lt.

P. Vaičiūnas. SAULĖS LOBIS. Spaudos Fondas. 112 psl. 2,50 lt.

Pradalgės. Redaktorius—leidėjas **Bern. Brazdžionis. 1934-5 m.**

Išleisdamos 3—4 nr., „Pradalgės" baigė pirmąjį tomelį. Susidarė geras pluoštas estetine pakraipa ryškių eilėraščių. Per visus nr. randame šiuos autorius: V. Mykolaitį-Putiną, J. Baltrušaitį, B. Sruogą, Bern. Brazdžionį, B. Rutkauską, M. Mildą, H. Radauską, K. Bradūną ir St. Anglickį. Yra straipsnių, recenzijų — poezijos klausimais, nes ir patsai leidinys poezijai skirtas. Visais klausimais „Pradalgės" pasisako tiesiai, nebijodamos. Tai ir gerai.

VADOVAS PO KAUNĄ IR APYLINKES. Spaudos Fondas, 128 psl. iliustruotas ir su žemėlapiu leidinys.

Leonardo Žitkevičiaus eilėraščių rinkinys vaikams „Čyru vyru pavasaris" išeina dar prieš vasaros atostogas. Leidžia T. Jėzuitai.

KO SULAUKSIME PO VASAROS ATOSTOGŲ?

Rugsėjo pirmosiomis dienomis išeis **K. Zupkos** antroji eilėraščių knyga.

Alf. Keliuotis, išeidamas į Karo Mokyklą, taip pat išleis pirmuosius eilėraščius.

J. Kossu-Aleksandravičius žada pasirodyti su trečiąja knyga **Luna parkas.**

J. Keliuotis ir dail. A. Valeška išleis knygą apie mūsų meną. Knyga bus gausiai iliustruota.

St. Santvaras paruošė naujų eilėraščių rinkinį „Marių paukštis".

LAIŠKAI „ATEIČIAI"

„Ateitis", siekdama mūsų pačių krašto moksleivių visapusiško kultūrinimo, rūpinasi ir mūsų pavergtosiomis sesėmis ir broliais, o taip pat ir išeivių moksleivija. Kad galėtų daugiau įtakos turėti išeiviams, ji stengiasi arčiau bendrauti, užmegsti nuoširdesnius santykius. Paskutiniuoju metu toki santykiai užmegsti ir su amerikiečiais per tenykštį lietuvių kat. stud. žurnalą „Studento Žodį". Čia spausdiname t žurnalo Redaktoriaus Jon. Pilipausko laišką.

Balandžio 24. 1935.

Stud. K. Zupkai, „Ateities" red., Kaune.

BRANGUS KOLEGA!

Nuoširdžiai dėkui už prisiųstąjį straipsnį ir eiles. Mėgindamas nors dalinai atsilyginti, siunčiu trumputį rašinėlį „Keletas bendrųjų amerikiečio charakterio bruožų", kurio vertę prašau Sveiką spręsti. (Spausdinsime 8 nr. R e d.).

„Stud. Žodis" tik pasidžiaugti gali susilaukęs savo idėjai taip artimų ir brangių bendradarbių, kaip Sveikas, M. Linkevičius, Grigaitytė, Jon. Mikulevičius, Bujokaitė ir kiti. Tiesa, mes, gal būt, neįstengsim pilnai tuo pačiu atsiligyti, nes daugumas „St. Žodž." bendradarbių yra tik pradedą lietuviškai rašyti, atsieit, lietuviškai galvoti. Tad praeis nemaža laiko, kol mes pasieksim reikiamos aukštumos. Tačiau, tikiu, jog laikui bėgant ir amerikiečiai įstengs pasiųsti vieną kitą straipsnelį „Ateičiai", ypač iš čionykščio studentų gyvenimo.

Dar kartą nuoširdžiai dėkodamas ir prašydamas ir toliau „St. Žodžio" nepamiršti,

lieku su pagarba iki pasimatymo Telšiuose.

Jon. Pilipauskas, J.,
„St. Žodžio", red.

KŪNO KULTŪRA

P. Vaitonis

Racionalių žaidimų — krepščiasvydis, kumščiasvydis, orasvydis — reikšmė kūno kultūrai yra didelės vertės, nors visai pilnai gimnastinio lavinimosi atstoti ir negali. Tačiau šie žaidimai duoda progos pasireikšti daugiau natūraliems judesiams ir suteikia kūno laikysenai ypatingo laisvumo. Šia savybe ypatingai pasižymi taip pat tik šiais metais įvestas orasvydžio žaidimas, kurį manoma įvesti į gimnazijas kaipo vieną tinkamiausių sportinių žaidimų.

Pabaltijy šio žaidimo labai aukštos klasės yra pasiekę estai, kurie galėtų būti verti Europos orasvydžio meisterio vardo lygiai taip pat kaip latviai krepšiasvydžio žaidime, kuriame jie ir laimėjo šį pavasarį pirmąją vietą Europos pirmenybių turnyre Ženevoje. Taip pat labai gerai orasvydį žaidžia ir latviai, nors savo kaimynams estams jųjų tarpvalstybinėse rungtynėse atsilaikyti negali ir pralošinėja, tiesa, mažu rezultatu.

Orasvydis

Žaidimas dviejų komandų po 6 žmones, kurie sustoja vieni prieš kitus savose aikštelės pusėse, perskirtas į dvi lygias dalis linija išvesta per žemę ir tinklu ištiestu 2,50 mtr. aukštyje. Kiekviename aikštelės gale dešiniajame kampe už aikštelės ribų yra padarytas kvadratas, iš kurio komandos padavinėja kamuolį į priešo aikštelę. Pradedant žaidimą abiejų komandų žaidėjai sustoja pro tris vienoje linijoje prie tinklo ir pro tris taip pat vienoje linijoje toliau, tik nevisai prie aikštelės galinės linijos, kadangi tada nesuspėtų paimti kamuolių iš vidurio aikštelės. Prieš žaidimą meta burtus. Laimėjusioji burtus komanda gauna sau kamuolį ir jos žaidėjas stovįs dešiniajame kampe iš kvadrato paduoda per tinklą, jo neliečiant, į priešo aikštelę. Priešingoji komanda stengiasi kamuolį grąžinti atgal, bet ji jau gali jį grąžinti jam liečiant tinklą, tai jau nesiskaitys klaida. Kamuolio grąžinimui komanda turi teisės panaudoti tris žaidėjus arba du, tik antruoju atveju negali tas pats žaidėjas imti kamuolį du kartu paeiliu. Kamuolį paduoti į priešo aikštelę galima ne tik delnu bet ir permušti kumštimi, o pačiame žaidime kamuolio mėtymui vartojama tik abiejų, arba vienos rankų delnai. Klaida skaitosi padaryta šiais atvejais: 1. trečiajam žaidėjui nepermetus kamuolio priešo pusėn, 2. paėmus kuriam nors žaidėjui kamuolį kumštimi arba palietus kūnu, 3. žaidėjui kamuolį imant užlaikius rankose, taip kad tai atrodo kamuolio sugavimas, o ne atmušimas, 4. žaidėjui permetant kamuolį palietus ranka arba kūnu tinklą. 5. kamuolį permetus teisingai, bet už priešo aikštelės ribų. Kamuolį imti tuo pačiu metu gali ir du žaidėjai, bet tai bus skaitoma už du ėmimu ir trečiasis žaidėjas tada jau būtinai turi kamuolį permesti priešui.

Žaidimą laimi toji komanda, kuri pirmoji pasiekia 15 taškų, bet šalia to turi dar turėti 2 taškus viršaus, vadinasi, jei bus 15:14 katros nors komandos pusės, tai žaidimas bus dar nebaigtas, reikės žaisti toliau iki 16:14 arba, jei pasidarytų 15:15, tai artimiausias laimėjimas gali būti 2:0 arba 2:1. Taškai skaitomi ne taip kaip kituose žaidimuose, bet pirmiausia prieš kiekvieno taško laimėjimą yra kova už kamuolį. Toji komanda, kuriai priklauso kamuolys, tegali laimėti tašką. Žinoma, pradžioj žaidimo kamuolio priklausymas nulemiamas burtais. Jei kamuolį paduodanti komanda pralaimi, tai priešingoji gau-

na ne tašką, o tik kamuolį. Tašką ji laimės tada, jei pati padavusi kamuolį, laimės žaidimą.

Kamuolį padavinėja ne visuomet vienas žaidėjas, bet keičiasi kas kartą po kiekvieno naujo kamuolio įgijimo tokiu būdu, kad visi saulės sukimosi kryptimi savo vietomis. Centrinis žaidėjas užima dešiniojo priekinio žaidėjo vietą ir dešinysis priekinis eina į užpakalinio dešiniojo vietą (jis turi kamuolį servuoti) ir t.t.

Visa žaidimo aikštė yra 18 mtr. ilgio ir 9 mtr. 15 cntm. pločio. Tokiu būdu vienos komandos aikštelė yra 9 mtr. 15 cntm. ilgio ir 9 mtr. 15 cntm. pločio kvadratas.

KRONIKA

Lengvoji atletika

Gegužės mėn. 19 d. Karo mokyklos stadijone įvyko Lengvosios atletikos sezono atidarymo rungtynės, kuriose buvo pasiekti 5 nauji Lietuvos rekordai. Puskunigis (Grandis) nustūmė rutulį 13,31 m. Tendys (KKS) 10000 mtr. nubėgo per 35 min. 32,3 s. Komaras (KSS) peršoko 1,81 metr. Komarienė-Ilagenaitė (KSS) numetė ietį 33, 50 mtr. Junioras Miliukevičius nubėgo 400 mtr. per 55,2 s. Kiti pasiektieji rezultatai taip pat neblogi. Lengvosios atletikos sąjungos pasamdytas šiems metams treneris vengras, reik tikėtis ,pakels lig šiol neaukštą mūsų lengvatletų klasę.

Gegužės mėn. 18 d. įvykusioje studentų sporto šventėje 1-mą vietą laimėjo „Freternitas Lituanika", 2-rą vietą laimėjo ateitininkų sporto klubas „Achilas", 3-čią — neolituanai, 4-tą Atsargos karininkų Ramovė ir toliau sekė kitos studentų korporacijos ir draugijos.

FUTBOLAS

LGSF — Pavasario futbolo turnyro taurės nugalėtojas

Pavasario futbolo turnyro finalinėse rungtynėse LGSF komanda lengvai ir užtikrintai laimėjo prieš LFLS rezultatu 2:0. Pirmasis kėlinys praėjo maždaug lygioje kovoje su šiokia tokia LGSF-o persvara ir baigėsi 1:0 LGSF naudai. Antrame kėlinyje LGSF buvo visą laiką persvaroje ir pasiekė 3 golų, iš kurio 2-jų teisėjas dėl ginčytinų abzaitų neužskaitė. Rungtynės baigėsi tokiu būdu 2:0 LGSF naudai. Šį kartą visai neblogai pasirodė LGSF-o gynimas, parodęs užtikrintą ir stiprų atrėmimą priešo antpuolių. LGSF-o puolimas kaip paprastai visų žiūrovų dėmesio centras žaidimo lauke, kadangi šiuo metu LGSF-o centro trejetukė — Jaškevičius, Klimas, Bužinskas — yra geriausia iš visų Kauno komandų ir žaidime visados sugeba sukurti pasigerėjimo vertų kombinacijų ir momentų.

Pirmenybių rungtynėse JSO laimėjo 1:0 prieš pereitų metų meisterį MSK ir pralaimėjo Taurui 0:2. Tauras sulošė su MSK lygiomis 1:1 ir jo prieš LFLS 3:1.

Birželio mėn. 30 d. Rygoje įvyko tarpvalstybinės Lietuvos Latvijos rungtynės. Lietuva prakišo 1:6, nes geri žaidėjai buvo blogai paskirti vietomis.

Lietuvos šachmatininkai į Varšuvą

Rugpjūčio mėn. Varšuvoje įvyksta pasaulinė šachmatininkų olimpiada, kurioje dalyvaus ir Lietuvos šachmatininkai. Lietuvos komandą numatomai sudarys: Mikėnas, Vistaneckis, Vaitonis, Machtas ir Aramavičius.

Kauno kat. moksleivių literatų konkursas baigėsi

Jury komisija, kurią sudarė „Ateities" red ir būrelio globėjas K. Zupka, Myk. Linkevičius ir L. Žitkevičius, nusprendė: I eilėraščio premiją skirti — **St. Znamenskui** („Pavasario" gimn.), II — **L. Narbutui** (T. Jėzuitų gimn.) ir III — **„Ach, kaip man gera"** autoriui (Tikrosios pavardės nerasta). I-ją novelės premiją laimėjo **Alb. Stanelis** („Pavasario" gimn.).

Kreivos Šypsenos

Eždžion-Tekš

EŽDŽION-TEKŠO LINKĖJIMAI
(Vasaros atostogų proga)

ALYTUI

Plaukt per upę, šokt per tvorą,
Pasklandyt gerai po orą,
Spjaut į viską, kas praėjo,
Ir nelaukt dienų rugsėjo.

BELVEDERIUI

Jeigu gersit saldų pieną,
Gerkit tris kartus per dieną,
Ir dar plius — bent vieną kartą
Nužingsniuokite į tvartą.

BIRŽAMS

Biržus aš gerai pažįstu,
Todėl mulkint jų nedrįstu.
Palinkėsiu sužinoti,
Kaip užgydyt meilės votį.

JONIŠKIUI

Joniškiui linkėti noriu
Pa.įvairint kalendorių:
Daug įgyti aktyvumo,
Daug sveikatos ir gyvumo.

JURBARKUI

Dėl gražių melsvų akučių
Nebijoti jokių kliūčių.
Jeigu imtų sirgti širdys,
Saulės vonios jas pagirdys.

KAUNUI

Čia tai aišku ir be žodžių:
Dumkite visi į sodžių.
Nesapnuokit jokių damų
Ir nepykdykite mamų.

KĖDAINIAMS

Aibėms rūpesčių nutolus,
Rieskit kojas, spirkit golus.
Jei nebus jau ko bespardyt,
Eikit upėn pasinardyt.

KYBARTAMS

Su Kybartais kiek sunkoka —
Jiems linkėt neapsimoka:
Ten moksleiviai žino aiškiai,
Ką atostogos jiems reiškia.

KLAIPĖDAI

Jūs, brangieji klaipėdiškiai,
Pasirodykite ryškiai.
Žvelgdami į jūros plotą,
Skelbkit Hitleriui boikotą.

KRETINGAI

Kretingiškiai — išradėjai.
Taigi, mieli geradėjai,
Raskite špargalką tokią,
Su kuria nebūtum strioke.

LAZDIJAMS

Jums linkiu iš viso vieko
Taip gyventi, kaip be nieko:
Neatminti žodžio blogo
Ir nekaltint pedagogo.

LINKUVAI

Vasarą gyvent be baimės,
Rudenį tikėtis laimės,
Nes, gal būt, kaip nors netyčia
Baigs amželį Špokinyčia.

MARIJAMPOLEI

Jūs ten turite Šešupę,
Galit maudytis sutupę,
O jei ne, tai išsitiesę
Prieš saulutę skaisčią, šviesią.

MAŽEIKIAMS

Daug surenkite turnyrų,
Išugdykite daug vyrų,
Kad nekenktų jūsų kojai
Jokios kliūtys nei pavojai.

Vyr., atsak. red. ir leid. — **Pr. Dovydaitis**
Redaktorius — **Kazys Kecioris - Zupka**

PANEVĖŽIUI

Vyrai, pykit ar nepykit,
Bet, ką nutarėt, atlikt:
Almanachą išspausdinę,
Sužavėkit visą minią.

PASVALIUI

Užliūliavę savo dalią
Paliai Lėvenį ar Svalią,
Tarkit aiškiai — Gaudeamus
Ir gyvenkite sau ramūs.

RAMYGALAI

Tu, Ramygala ramioji,
Sako, daug ožkų globoji.
Ak, linkiu, kad jos nedrįstų
Užkabinti gimnazistų!

RASEINIAMS

Rėkit, švilpkit, ūškit, grokit
Ir dainuoti nenustokit,
Kai nubodę bus jau visa,
Galit šokti į Dubysą.

ROKIŠKIUI

Rokiškis. Tegu jį šimtas —
Jis ir taip be galo rimtas!
Taigi tenka palinkėti,
Kad nedrįstų sumenkėti.

SKUODUI

Skuodas, vai, tegu nemano,
Kad gyvenimas paseno:
Tenekyla į padangę
Ir į žemę teneżengia.

ŠAKIAMS

Jums linkiu gamtos stebuklų,
Rojaus muzikos pabuklų
Ir, bendrai, visokių dyvų,
Sėdint krūmuos, tarp alyvų

ŠIAULIAMS

Mieste būti jums nesveika,
Geriau kaime leiskit laiką.
Vaikštinėkite be batų
Ir nelaukit mokslo metų.

ŠVĖŠKNAI

Švėkšnai palinkėti tektų,
Kad stagnacija prasmegtų,
Kad minutės ir adynos
Būtų lengvos, tyros, grynos.

TAURAGEI

Sako, žinote jūs triūką,
Kuris kerta dvejetuką.
Bet išraskit dar mašiną,
Kuri penketus gamina.

TELŠIAMS

Galit augti, galit kilti,
Tik turėkit, vyrai, viltį.
Juk nebergždžios jūsų godos:
Nauji rūmai, štai, jau rodos.

UKMERGEI

Ukmergiečiams reik linkėti
Esperantiškai šnekėti:
Ho, karega amikino,
Mi adoras vin sen fino!

UTENAI

Savo tėviškėj ant lauko
Jūs tikrai laimėsit daug ko.
Bet daugiausia visko gausit,
Jei per Lietuvą keliausit.

VILKAVIŠKIUI

Vilkaviškiui, kaip sakyti,
Aš linkiu išsiblaškyti:
Dumti, pavyzdžiui, į mišką
Ir užmiršt save ir viską.

ZARASAMS

Ežerų platybių klony
Bus jums vasara maloni.
Plaukit, bėkit, griūkit, nerkit,
Tik, gink Dieve, neprigerkit!

VISIEMS

Apskritai, visiems daug gero,
Ką tik vasara išdaro:
Saulės, vandenio ir oro
Ir pavalgyt iki noro!

AKTUALIAUSIOS KNYGOS

Tesiu keliu, romanas iš kunigų gyvenimo, *J. Gintauto* I tomas Lt. 2,80, II — Lt. 2,50 ir II — Lt. 2,80.

R. K. Bažnyčios meno istorija, *Ign. Šlapelio.* 200 psl. gausiai iliustruota, 40 paveikslų kreidiniame popiery ir 60 su viršum pav. tekste. Lt. 6,—
Tai vienintelis šios rūšies veikalas lietuvių kalba.

Ir aš vyras! Pamogų ir darbelių knyga berniukams, su 117 iliustracijų. Sudarė *Vikt. Kamantauskas.* Baigiama spausti.

Pikto problema, *A. Jakšto.* Baigiama spausti.

ŠV. KAZIMIERO DR-JOS
KNYGYNAI

Pačios naujausios „SAKALO" knygos

1. J. Visginas **LAISVĖS ALĖJA—„VISKAS BIZNIUI".** Sensacingas aktualiausias romanas, iš mūsų koperatininkų - biznierių ir karjeristų gyvenimo. . . . . 2,—
2. Walter Scott, **KVINTINAS DURVARDAS** I ir II d. po . . . . 3,—
3. H. Radauskas **FONTANAS.** Naujas eilėraščių rinkinys . . . . . 2,—
4. Grušo **KARJERISTAI.** Aktualiausias mūsų gyven. romanas . . 4,50
5. Petro Cvirkos **CUKRINIAI AVINĖLIAI.** Naujausios novelės . . 2,—
6. Ivan Olbrachto **PLĖŠIKAS ŠUHAJ.** Čekų prem. rom. . . . . 3,—
7. L. Dovydėno **IEŠKAU GYVENIMO DRAUGO.** I—II d. Rom. po . 3,50
8. Sigfrid Undset **KRISTINA.** VI d. Erlandas. Romanas . . . . 2,—
9. Sirijos Giros **MERGAITĖS IR ASONANSAI.** Lyrika. . . . . 2,—
10. Salomėjos Nėries **PER LŪŽTANTĮ LEDĄ.** Lyrika. . . . . 2,—
11. Schaumann, **ŽYDINTI LAZDA.** Novelės. 1,40

NESENIAI IŠLEISTOS KNYGOS:

1. Bern. San-Pierre **PAULIUS IR VIRGINIJA.** Gražiausias romanas jaunimui. Gausiai iliustruotas. . . . . 2,—
2. K. Ario **MANO EKSPEDICIJA Į VIDURINĘ AZIJĄ** I d. — 5,—; II d. Gausiai iliustruota. 4,50
3. Petro Cvirkos **FRANK KRUK.** Graborius Pranas Krukelis. Romanas I ir II d. pa . . . . . 4,—
4. Igno Šeiniaus **SIEGRFIED IMMERSELBE ATSIJAUNINA.** Rom. 4,50

Knygos gaunamos visuose knygynuose ir **SAKALO** b-vėje Kaune.

Šio n-rio kaina Lt. 1,75